

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN ÖRNAGY, SEGÉDSZERKESZTŐ: MOHÁCSY (MAHÁCS) LAJOS SZÁZADOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST, I. KER., BÖSZÖRMÉNYI-ÚT 21	Megjelenik minden hó 1-én és 15-én	Előfizetési ára: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő	Telefon: 501-90.	Postatakarékpénztári csekkszámja: 25.342
--	--	---	---------------------	--

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,

Hiszek egy isteni örök igazságban,

Hiszek Magyarország feltámadásában.

Amen.

Lovagiasság.

Minden népnek van valami sajátos jellemvonása, ami aztán világfelfogássá alakul róla. A magyarról az, hogy lovagias nemzet vagyunk. Igaz, hogy többet nem nagyon, de ennyit feltétlenül tud rólunk a nem éppen földrajztudós francia polgár, de még a Kalkuttából érkező előkelő idegen is. Amit pedig egy egész világfelfogás ilyen egységesen és határozottan állít, annak úgy kell lennie.

Legyen is úgy. Legyen minden magyar lovagias, tehát a magyar csendőr is. Tévedés, hogy a csendőrt a maga erőteljes, kemény egyénisége és szuronyos, büntetőtörvénykönyves, csizmás hivatása nehezkessé, alkalmatlanná teszi a lovagias viselkedésre. Ellenkezőleg: minél több erőt képvisel valaki, annál több a kötelezettsége a lovagiasságra. A lovagkor hajdani vitézei nehéz páncélban is olyan áldozatkészek voltak egymás iránt s gyengédek — lovagiasak — a nőkhöz, hogy a mai lakkos-frakkos világ férfiai bizony sokszor mögöttük maradnak.

A férfijellemnek egyik legszebb erénye, hogy védje, segítse, figyelmességgel vegye körül a gyengébbet. Mivel pedig a nő mindenképpen gyengébb a férfinél, a lovagiasságnak főként a nők iránt nyílik tere. A nők tiszteletének abból a nemes, férfiúi kötelességből kell fakadnia, hogy a férfi éppen ereje tudatában gyengéd legyen a nőhöz. Legalább ezzel kell a férfinak ellensúlyozni azt a társadalmi, gazdasági és sok más vonatkozású hátrányos helyzetet, amiben a nő a férfivel szemben van. Ha évszázadokon át megtudtuk magunkat őrizni attól a balkáni divattól, hogy a férfi a ló hátán pöfékel, miközben a nő gyalog vezeti a lovat, de még cipel is a hátán valamit, ne engedjük magunkhoz közel a modernség álköntösében járó, címikus lovagiatlanság szokásait se. Ha a magyarban nem élne csakugyan ösztönös lovagiasság, a másfél évszázados török megszállás alatt könnyen eltanulhattuk volna az ellenkezőjét, mert a török bizony nem nagyon sokra becsülte a nőt.

Bizonyos tehát, hogy a lovagiasság ősrégi erényünk. Tartsuk és erősítsük ezt a szép örökséget. A csendőrnek nagy a súlya, ereje, vezessen a lovagiaságban is. Védje a gyengét, legelsősorban a nőt. A

külsőségekre is ügyeljen női társaságban, mert az előzékenység testvére a lovagiasságnak. Holmi kalandokkal, szerelmi sikerekkel ne kérkedjék, mert ez visszataszító, megvetnivaló, még a lovagiatlanságon is túlugró jellemtelenség.

Legyen a csendőr lovagias akkor is, ha szolgálattal áll szemben a nővel. A női szeméreméretből a bukás mélységeiben is megmarad valami, ehhez sohase nyuljon a csendőr. Durvaságra, vagy éppen bántalmazásra pedig sohase vetemedjék nővel szemben. Éreztesse, hogy a bűntevő nővel szemben is nemcsak a közbiztonság öre, de lovagias katona is tud maradni s minden körülmények között tiszteletben tartja a nőben a nőt. Ez a férfi igazi lovagiassága s ebből nem lesz kára sem a szolgálatnak, sem a csendőrnek.

Aztán a férj is legyen csak lovagias a feleségével szemben. A házaseset gondjai és küzdelmei semmiképpen sem hatalmazzák fel a férjet, hogy pusztán önzésből és kényelemből éppen csak a hozzá legközelebb álló nővel: feleségével szemben érezze magát felmentve a lovagiasság kötelezettsége alól. Vannak férfiak, akik egy életen át törökbeszéd módjára szolgáltatják magukat a feleségükkel s azon a címen, hogy ők keresik a kenyeret, a feleség egyéni életét belekényyszerítik a néma megadásba. Ezek már csak férfiak, a férfit elnyelte bennük az önzés, meg a vak közöny.

Pedig a férfi sokat köszönhet a feleségnek. Nem a történelem nagy nőalakjaira és a mai, úgynevezett Nagy Nőre gondolunk, hanem millió és millió szerény, finomlelkű, dolgozó osztályostársunkra, a feleségekre, akik visszavonultan, a férfi sikereiből, a felfelé törés egyéni örömeiből semmit sem kérve támogatják a férfit. Dolgoznak mellettünk hihetetlen kitarással s nem kérnek érte egyebet, mint hogy észrevessük a szeretetet, amellyel körülvesznek. Legelembb kötelessége a férfinak, hogy viszonzásul legalább lovagias legyen, hiszen ezért még külön is hálás a nő. Egy szerető simogatás nagyobb érték számára még az új ruhánál is, pedig ez már nagy szó.

De férfiak között is tere van a lovagiasságnak, igazi bajtársiasság nélküle el sem képzelhető. A lovagias férfi hátmögött nem gáncsol, nem rágalmoz, a gyengébbet s azt, aki helyzeténél fogva nem védekezhetik, nem bántja. Ha akaratán kívül mégis megtörténik, siet jóvátenni.

Nem is olyan puffogó frázis tehát, hogy az egyre sűrűbb idegenforgalomban minduntalan a lovagiasságunk elismerését halljuk. Büszkének lehetünk erre a világfelfogásra, csak aztán meg ne szokjuk nagyon, mert amit az ember túlgyakran hall, hamar elereszti a füle mellett.

A megfigyelésről.

Írta: vitéz KUDAR LAJOS százados.

Harcban, háborúban rendszerint az a fél győz, amelyiknek van bátorsága kezdeményezni. Helyesen pedig csak az kezdeményezhet, aki megbízhatóan ismeri ellenfele szándékát, helyzetét, erejét, intézkedéseit, anyagi és erkölcsi állapotát. Ezekről a tényezőkről a megkívánt adatokat csak a jól megszervezett és ügyesen végrehajtott felderítés szolgáltathatja.

Az állam és a társadalom törvényes rendjét, az állampolgárok anyagi és erkölcsi javait a társadalom bűnöző rétege állandóan támadja. Az állam a csendőrséget, a rendőrséget és egyéb, nyomozással, rendfenn-tartással megbízott szerveit küldi ellenük harcba. Ez a harc is, mint minden harc, alá van vetve — tágabb értelemben — a harcászat általános elveinek. Ha a közbiztonsági szervek felderítése hiányos, vagy éppen rossz, akkor az államot, a társadalmat, a polgárokat súlyos károk, veszélyes meglepetések érhetik, sőt az állami és társadalmi rend fennmaradása is kétséges lehet.

Mindezek bekövetkezése arra az egyszerű alaphi-bára vezethető vissza, hogy ott, ahol az államhatalmat meglepetések érték, a közbiztonsági szervek felderítése nem működött jól, a kormányzat nem tudott idejében megfelelő ellenintézkedéseket kiadni és végrehajtani, a törvényes rend felbomlott, az állam a bűnöző réteggel szemben a harcot elvesztette és ez a felülkerekedett réteg el is söpörte helyéről az államhatalmat, a közbiztonsági szervekkel együtt. A jó felderítés tehát nem csak szorosabb értelemben vett közbiztonsági, hanem fontos állami érdek is.

A közbiztonsági szolgálatban a felderítés két részre oszlik: Az egyik a megfigyelés, melyet feltűnés nélkül kell végrehajtani, a másik a nyílt nyomozás, ami rendszerint a megfigyelés alapján indul meg.

Szolgálati utasításunk az 54. §-ban foglalkozik a közbiztonsági szolgálatban alkalmazásra kerülő feltűnésnélküli felderítéssel, melyet megfigyelésnek nevez.

A megfigyelés nem más, mint bizalmasan, láthatatlanul irányított huzamos adatgyűjtés.

A megfigyelés, tárgyát illetően háromirányú lehet és e szempontból:

- a) személyek,
- b) mozgalmak és
- c) készülő események megfigyelésére tagozódik.

A személyi megfigyelés kiterjed a veszélyes, gyanús, vagy rendőri felügyelet alá helyezett egyénekre, a külföldiekre és gyanús idegenekre, ezek magatartásának, cselekedeteinek, életmódjának, kereseti forrásaiknak és összeköttetéseknek felderítésére. E tárgykörbe sorozhatjuk még gyanús helyiségeknek, az ott megforduló egyének felderítése céljából való megfigyelését is.

A felsorolt fogalmak közelebbi meghatározását a Szut. 53. §-a tartalmazza, azzal külön nem foglalkozom.

Mozgalmak alatt azokat a folyamatokat értjük, amelyek több ember érdekeit érintik, akik céljaik megvalósítására rendszerint szervezkednek. Ezek a folyamatok akár politikai, akár gazdasági, vallási vagy más vonatkozásúak, bennünket csak akkor érdekelnek, ha már meglevő, kialakult jogokat erőszakosan sértenek, vagy veszélyeztetnek, mert ekkor már rendbontóként jönnek számításba.

Az aradi tizenhárom.

Csöndes, őszi alkonyatba
Édes anyám tanítgatta:
Fiam soha ne feledd el,
Vésd szivedbe szeretettel, —
Legdicsőbb név a világon,
Az aradi tizenhárom!

Hogy kik voltak, azt kérdezed, —
Nem emberek — félistenek,
Szent hazánkért mentek harcba,
Diadalról-diadalra
Tört előre büsz esatákon:
Az aradi tizenhárom!

S mégis, mégis nemsokára
Letörött a zászlónk szárnya, —
Győzött ármány, ádáz gaszág,

Vérbe fulladt az igazság.
S csúf halállal Golgotánkon
Pusztult el a tizenhárom!

Dús honfivér hullt a földre
S egy szent, nagy fa nőtt belőle:
A szabadság büszke fája, —
S amíg susog koronája,
Nem fog rajtunk szolgálajom:
Mégváltott a tizenhárom!

VÁLYI NAGY GÉZA
százados.

Jégszívú János története.

Írta: NESSUNO.

János csendőr volt. Szerették, mert megéreztek benne a makulátlan lelket, a jó szívet és bár rangban legfiatalabb volt az örsön, mindenki becsülte. Kötelességtudása, szorgalma, tanulékonyága és szerénysége rokonszenvenessé tette.

Néha azért, ünnepnapoként, ha együtt ültek a kuglizonál és jókedvűen eregették a füstöt, el-elévelődtek vele. Vén gyereknek mondták. Megpróbálták lányokkal bosszantani. De Jánost hidegen hagyta. Csak mosolygott és legyintett. Később elnevezték „Jégszívú János”-nak. Rajta is maradt ez a név, mert nem volt nő, akire szemet vetett volna. János ezt sem bánta. Majd eljön az ő ideje is, gondolta, egyszer talán. ...!

A készülő események csoportjából is azok az események érintik a közbiztonsági szerveket és igényelnek részükről megfigyelést, amelyek várható kihatásaikban a törvényes rendet előreláthatólag hátrányosan befolyásolják.

A közbiztonsági szervek a felsorolt irányokban azért kötelesek megfigyelést teljesíteni, hogy egyrészt az elkövetni szándékolt bűncselekményeket közbelépésükkel még idejekorán megakadályozzák, vagy pedig ha bekövetkeztek, minél előbb kinyomozhassák és a megzavart rendet helyreállíthassák. Ha pedig nagyobb szabású mozgalomról van szó, a kormányzatot idejében tájékoztatásuk és ezzel lehetőséget teremtsenek a megfelelő ellenintézkedésre.

Ezek előrebocsátása után vegyünk szemügyre, hogy a csendőrség megfigyelő szolgálata miként tagozódik és ennek keretén belül az őrsőkre milyen feladatok hárulnak. E cikkem főcélja ugyanis az, hogy az őrsőknek a megfigyelés végrehajtására gyakorlati támpontokat adjak.

A csendőrség gyakorlati végrehajtó szolgálata szervezetünk széttagoltsága folytán az őrszolgálaton, mint alappilléren nyugszik. E végrehajtó szolgálat lényeges része, a megfigyelő szolgálat is az őrsők figyelésén épül fel, melyet egyrészt az őrsők előjárói, másrészt pedig a nyomozó alakulatok foglalnak rendszerbe, bírálják felül, egészítik ki, végül a megfigyelések eredményei a nyomozó osztályparancsnokságnál, mint központnál futnak össze, innen nyernek országos irányítást, de egyúttal innen is indul ki az illetékes állami szervek tájékoztatása. Látjuk tehát, hogy az őrs megfigyelő szolgálata az alapja, kiinduló pontja a csendőrség minden ilyen irányú munkásságának.

El is jött. Igaz, hogy sok idő múlva. Kelemenéknél, — egy jobbmódú gazdánál —, valami tyúklopás történt. Az őrsparancsnok Szabó Sándor törzsőrmestert és Jánost vezényelté ki. Őrmester lett máj ekkorra.

Mikor beléptek a kiskapun, göndörhajú, feketeszemű menyecske jött szembe. János rápillantott és földbe gyökerezett a lába. A szíve pedig elkezdett erősen kalimpálni. Elkapta szemét az asszonyról, de már későn, mert az felfogta a tekintetét és rámosolygott.

A járőr megvizsgálta a féloldalt kibontott tyúkolat, kikérdezte a ház népét, a szomszédokat, aztán elment, magával vive a nyomozás bonyolult, finom és láthatatlan szálait. De János ott felejtett valamit Kelemenéknél. A „jég-szívét”, amely azóta lobogó lánggal égett.

Nem volt többé nyugvása. „Puhatólás” ürügye alatt szabad idejében el-ement Kelemenékhez és a fiatal özvegyvel, a feketeszemű Juliskával, aki majdnem egyidős volt vele, összeismerkedett. Az ismerkedésből pedig szerelem lett, mindent lenyűgöző, forró szerelem, legalább János úgy érezte, hogy lángbaborult körülötte az egész világ s hogy nincs halandó a földön, aki nála boldogabb. Egyszerre megértette, hogy az ember miért születik, miért szenved, küzd, törekszik és igyekszik jó lenni, tűrni, megbocsátani és a végén mindenbe belenyugodni.

Julisban az édesanyját, apját, testvérét, a nőt, az egész Mindenséget szerette és ölelte át a lelkével. Nem volt többé árva, elhagyatott, s nem is lesz többé soha. A sírig elkísérik egymást, egybeforrn lelkük pedig a síron túl is együtt marad. A komolyságig zárkózott, befelé élő ember olyan lett, mint a virágzó fa, mely telistele rózsaszín virággal, saját illatától kábultan belekacag a májusba s

Vegyünk egy valóban megtörtént gyakorlati példát és annak egyes mozzanatainál tárgyaljuk le a megfigyelésnél hasznosítható, célszerűnek látszó szabályokat.

I. Mozzanat. A kiskőrösi őrs 10. számú rendes szolgálatából bevonuló járőrvezetője, Nagy János törzsőrmester, augusztus 9-én 10 órakor az őrsparancsnoknak szóban jelenti: „...egyéb események: Tegnap este 21 órai kezdettel helyben, a kisvásártéri Kelemenkorcsma hátulso kerítésénél, a kuglipályánál, a sötétben félóra lest tartottunk. 21.15 óra táján azt észleltük, hogy két férfi a kuglizóhoz jött és vagy 5 percig sutogva beszéltek egymás között. A beszédből csak ennyit hallottunk Fekete próbacsendőrrel: „...akkor maga 100 pengőt kap, de tartsa a száját.” A két férfi a korcsmába visszatért. A nyíló ajtó lámpavilágánál Zöld Imre korcsmárost és egy alacsony, zömök férfit láttunk oda belépni. Most már a korcsma utcai kijáratát vettük szemügyre, a Kisvásártér fűvébe hasalva. 21.40 óta táján kijött a korcsmából az előbb látott zömök férfi és a vasútállomásra sietett. Követtük. Követés közben megfigyeltük, hogy ballábara kissé bicog. A vasútállomásnál a zömök ember jegyet váltott. Ekkorra már elébe kerültünk és megtekintve: 30 év körüli, cigány lókupecnek néztük; 155 cm magas lehet, kis fekete bajusza, kerek arca van. Amint észrevett bennünket, hirtelen felszállt a kalocsai vonatra, a vonat nyomában indult is. A jegypénztárnál megtudtuk, hogy a zömök ember Szakmárra váltott jegyet.”

Őpk. intézkedése: „Közölje észleleteit az oktatásnál együtt ülő bajtársaival. Szerkesszen megkeresést a kalocsai őrshez (Szakmár oda tartozik) a megfigyelés adatairól, azzal, hogy a közölt személyleírás alapján

mintha nem bírna betelni önmagával, előtt virággal minden galyat és elvész a virágtengerben.

János is megsemmisült az érzések mindenható, éltető tüzeben. Lelke hánykódott az egymást szülő érzések erős hullámverésében és magasba emelte őt, mint háborgó ár a könnyű sajkát.

Mikor pedig egyedül volt, tépelődve, töprengve egy-egy elejtett szón, akkor levágódott a mélységekbe, fekete, ijesztő kétkedések rohanták meg, mert ő is csak ember volt, férfiember... Julis meg szívesen szóbaállt a nőtlen intézővel és az új, fiatal tanítóval is. Hát még; ha tudta volna János, hogy Julis mennyire szeretne tanítóné lenni! De János is csak vak volt, mint minden szerelmés, ő is a választottját látta a legtökéletesebb nőnek a világon.

Ha olykor kis nézeteltérés támadt közöttük és Julis duzzogva ült a muskátlis ablakhoz, háttal fordulva neki, János mindig önmagát okolta, magában kereste a hibát s a Juliska kedvéért, magányos óráiban, otthon meg is találta, csakhogy Julist gáncs nélkül szerethesse.

Ekkoriban Jánosnak már egy nyilvános dicsérete és egy kerületi dicséret okirata volt, a járőrvezetői tanfolyamot mint rangelső végezte s az őrsparancsnokképzőbe való vezénylését várta. Szerette volna tehát szíve választottját mielőbb oltárhoz vezetni, de várta még a törzsőrmesteri csillagot. Sokat álmódozott erről a második csillagról, hogy talán — úgy is eshetik —, majd az esküvőjük napján Juliska varrja fel a gallérfára.

Mialatt János áhitozva várta előléptetését és a nőüléshez való engedélyt, Julis a függöny mögül kilesett a tanító után. János észrevette, de nem szólt. Majd megjön az esze — gondolta.

Egy este elkezdett számolgatni Juliskával, mennyire

kérjük az utas kilétét bizalmasan, feltűnés nélkül megállapítani és azt is, hogy augusztus 9-én távol volt-e Szakmárról."

Egyben utasítja Kiss őrm-t, hogy Zöld Imre korcsmáros csaposát, aki az őrsnek bizalmi egyéne, keresse fel ma este és kérje meg, hogy ha a tegnap esti alacsonytermetű cigány ismét megjelenne ott a korcsmában, értesítse az őrsöt. Zöld Imre ugyanis egy ízben már volt csalás miatt eljárás alatt, de felmentették.

A megfigyelést az őrs csendőrei szolgálatban és azon kívül is állandóan teljesítik. Portyázás közben és egyéb alkalmakkor is, sok emberrel beszélnek. A magyar ember közismert közlékeny természeténél fogva sok, olykor lényegtelennek látszó dolgot elmesél. Így számtalan adat birtokába jutnak. Ezeket jól jegyezzék meg és bajtársaikkal közölgék, mert ha ezt nem teszik, ők az őrsről elkerülnek és sok adat feledésbe megy. A megfigyelésnek ez a beszélgetésszerű adatgyűjtés igen fontos eszköze. Bár egyenruhában történik, mégis feltűnés nélkülnek minősíthetjük, mert hiszen faluhelyt közönséges eset, hogy a polgárok a portyázó csendőrökkel beszélgetnek.

Közölniök kell az őrs csendőreinek egymással ezeket az adatokat azért is, mert a sok kis adatot egymás mellé illesztve, abból sokszor egy-egy készülő bűncselekmény körvonalait lehet felismerni.

A portyázó szolgálatban ilyen módon végzett adatgyűjtést cselekvő (aktív) adatgyűjtésnek is nevezhetjük.

Az ügyes, személyi ismeretekkel rendelkező csendőr jól tudja, hogy az útjába kerülő falubelit miként kell megszólalásra, beszédre bírni és a szót ügyesen fűzve, belőle a csendőrt érdeklő híreket kiszedni anélkül,

hogy elárulná azt, hogy a beszéd közben kitudott adatok mennyire érdeklik őt. Közömbösséget színlelve elköszön, az adatokat azonban jól megjegyzi magának, a fontosabbakat utóbb jegyzetében is rögzíti.

Próbaszolgálatom alatt tapasztaltam, hogy egy idő, tapasztalt őrsparancsnok 24 órás portyázó szolgálata alatt annyi adatot összegyűjtött a különféle emberekkel való beszélgetés során, hogy annak alapján három sikeres eredményű nyomozást is tudott rövidesen lebonyolítani, pedig minden adat nélkül indultunk el az őrsről.

Észlelő (passzív) adatgyűjtésnek nevezhetjük a portyázó csendőrnek azt az eljárását, midőn csak észlel valamit, anélkül, hogy csendőri mivoltát érvényre juttatná. Ezek közé sorolhatjuk a les alatt tudomásul vett adatokat, amidőn a gyanúsítottak nem veszik észre a csendőr jelenlétét és anélkül végeznek egyes ténykedéseket, mint pl. a fenti esetben, az első mozzanatnál a korcsma kuglizójánál és a vásártér fűvében elrejtőzött járőr észleléseit. Igen sok les végződik ugyan eredménytelenül, de a tanulságos nyomozások között nem egy esetet olvastunk már ilyen módon elért kiváló eredményekről. Ide sorolhatjuk a lesen kívül a csendőr minden egyéb észlelését is, amelynél nem árulta el azok tudomásulvételét. P. Kommunisztagyánú alatt álló Vörös Péter társaságában a csendőr — portyázás közben — idegen, félkarú egyént lát. Az ügy nyílt fellépésre még nem érett meg. Az ügy felderítését a nyomozó alosztály irányítja, ahhoz ezt az észleletet bejelenti az őrs, de Vörös Péterrel szemben egyelőre továbbra is közömbös magatartást tanúsít, mintha az úgyról nem tudna és az nem is érdekelné.

Fenti példánk első mozzanatából még azt a tanul-

is telik majd a törzsőrmesteri fizetésből? Az asszony únottan hallgatta és a végén kikacagta: Jancsikám, nem leszünk ám mi ilyen szükecskén! Lidi néni reám hagyta a vagyonát! De meg ne tudja senki. Sok az irigyem. Csak a jegyző tudja, ő írta meg a végrendeletet. Van ám sütnivalóm nekem, nem hiába kerestem a kedvét vagy két év óta, hogy hazakerültem, pepecskélek vele. Már meg se tud lenni nélkülem. Lesz mit a tejbe aprítani bőven... öreg már nagyon, nehezen szuszog... érdemes volt vele vesződni... maholnap...

— Juliska! — szólt reá János pirult arccal — nem szeretek téled ilyesmiket hallani.

— Milyesmiket? Na! — fortyant fel az asszony — hát csak az igazságot mondtam...

— Nem szabad más halálára számítani. Nem szabad senki halálát várni, Juliska!

— Nem várom én! Eljön az magától is az ilyen hetvenéves vénéknél...

Ezen az estén János rosszkedvűen ment haza a Kelemenék portájáról. Julis ki sem kísérte, helyette egy tőpördött anyóka, a Kelemen gazda özvegy testvérnénje sietett utolérni a pitvarban. János észrevette, bevárta s együtt mentek a kapuig.

— Mán csak elmondom a titkot, János fiam. Julis erősen meghagyta, hogy ne szóljak róla senkinek se, de magának mégis csak elmondom. Julisra testáltam a vagyonkámát.

János bölintott.

— Aztán jó sáfárja lesz-e, mi? Mer nehezen kuporgatuk öszve a megboldogult urammal, nem szeretném, ha szélnek eresztenék...

Jánosnak az arcába szökött a vér.

— Aztán tetetnek-é nékem kökeresztet, he? Mer Julis megfogadta, de én arra nem sokat adok. Nagyon szereti a puccot. Meg ültessenek a siromra rezedát, sárga violát, ezt a szagja miatt kedvelem. Oszr gondjába vesz-e, hogy életembe-holtomba tisztességbe legyen részesülésem?

— Igen — felelte János melegen, meggyőződéssel és kezet nyújtott az asszonynak.

Kiegyenesedett az öreg s majdnem fiatalos könnyedséggel mondta:

— Na, mert az is megeshet, hogy elélek még vagy tizenöt évig! Nem fáj nekem semmim és hál' Istennek, jól esik az étel, az álm.

— Hát tartsa is meg az Isten jó egészségben Lidi néni. Szívemből, szívünkől kívánjuk.

Az öreg bólogatott rá s azt motyogta, amint befelé kocogott: Jó fiú ez a csendőr, tartsa meg az Isten!

János minden pillanatban odaadta volna az életét Julisért.

A nő félig-meddig — vigasztalta magát — mindig gyermek marad. Lassan ment végig a sötétes, néptelen utcán s magában okoskodott: Meggondolatlan, el kell nézni neki! Most is csak fecsegett. Talán maga sem tudja, ha rosszat mond, hogy is tudná!... Nem szabad olyan komolyan venni a beszédjét. Minden asszony számító egy kicsit, különösen, ha öltözködni szeret, — azt mondják — no és melyik szép nő nem szereti a puccot? Hát még ha olyan szép, mint Juliska! Megint csak oda lyukadt ki, hogy magát okolta.

Két hosszú, nehéz hét következett. Az örskörletben három nagyvásár is zajlott le s a legénység éjjel-nappal talpon volt. Csempészeket kutattak, orgazdákat lepleztek le s a végén még négy szekér cigánnyal is meggyűlt a

ságot is levonhatjuk, hogy a megfigyelés adatait minden alkalommal külön-külön értékelni kell és az annak alapján célszerűnek mutató intézkedéseket haladéktalanul folyamatba kell tenni. Sok örsön az a hiba, hogy az örsbeliek sok mindenről tudnak, mégsem történik semmi intézkedés. Ennek azután az a következménye, hogy az örs utánakullog az eseményeknek és nem tudja önmagát utolérni, mert nem tett a megfigyelései alapján semmiféle megelőző intézkedést. A bűncselekmények jóformán a szemeláttára készülnek, folynak le és az örs csak a befejezett bűncselekményekkel foglalkozik. Utólagosan aztán persze sokkal több munkát kénytelen végezni, holott célszerű megelőző intézkedésekkel örskörlete rendjének megzavarását meggátolhatta volna.

Az első mozzanathoz felmerült még a bizalmi egyén bevonása is a felderítésbe.

Az örs megfigyelésének alapja az egyenruhás csendőrök személyes adatgyűjtése a fent ismertetett cselekvő és észlelő módszerrel. Ha ezen az úton nem lehet a megfigyelést eredményesen folytatni, úgy bizalmi egyéneit vegye igénybe. Példánkban, mivel a kocsmáros személye — család miatt eljárás alatt állott — gyanús, indokolt, hogy az örs ott már megelőzőleg magának egy megbízható egyént, jelen esetben a csapost a kocsmáros megfigyelésére beszervezte. A csapost Kiss őrmester szervezte be, ezért őt utasítja az őrsparancsnok a csapossal való érintkezés felvételére, egyrészt mert a bizalmi embert a beszervező ismeri a legalaposabban, s az hozzája van a legnagyobb bizalommal, de még azért is, mivel a kocsmáros már hozzászokott ahhoz, hogy Kiss őrmestert a csapossal többször is látta a multban társalogni, tehát ha most is beszélgetni fognak, az nem tűnik fel neki. Míg ha a csapossal ezúttal idegen

csendőr tárgyalna, vagy ha az örsre behívatnák, a kocsmáros gyanút foghatna.

A megfigyelendőt a környezetében élők tudják a legkönnyebben megfigyelni, mivel foglalkozásuknál fogva állandóan vele élnek és sok olyan adattal tudnak szolgálni, ami a megfigyelés szempontjából értékesíthető, viszont a megfigyelt egyén előtt ez nem tűnik fel. Jelen esetben a csapos, mivel állandóan a kocsmában van, könnyen meg tudja állapítani azt, ha újból eljön a szakmári cigány és erről az örsnek hírt adhat.

II. Mozzanat. Kalocsai örs egy hét múlva válaszol: „Balog József a kértett szakmári cigány lókupec. Gyanus egyén, mert fél éve nála szomszédai lovat nem láttak, lóvásárra nem jár, mégis pénze van. Mult hónapban 1000 P-ért házat vett, ennek felét már kifizette. Sokat utazik. Idegen, jól öltözött cigány egyének fordulnak meg nála. Folyó hó 8-án és 9-én volt legutoljára távol. 9-én éjjel érkezett haza, keresetforrása ismeretlen.“ Ezzel egyidejűleg a csapos Kiss őrmester útján jelenti: „Kérdeztél cigány egy nagyságos úrnak nevezett egyén társaságában, 17-én este Zöld Imre kocsmárosnál megjelent. A kocsmáros magánlakásán negyedórától tárgyalta, azzal bucsúztak el, hogy „a szeptember 1-i viszontlátásig itt a kocsmában, de legyenek a többiek is itt.“ Mire Zöld Imre „feltétlenül nagyságos uram“-mal válaszolt, ma pedig az ismert gazdagabb parasztokat járja. Tóth Gergelyhez minden bizalommal elment.“

Az őrsparancsnoknak bizalmi úton sikerült megtudnia, hogy Tóth Gergelynél — aki egyébként tisztességes és jó hírben álló egyén — mit keresett Zöld kocsmáros.

bajuk. Amikor János az első szabad estéjén elment Julisékhoz, különös hírekkel fogadták.

A kapuban a béresgyerek azt ujságolta, hogy a marha nem issza a vizet, amit a kútból merítenek, a szomszédok hordják az itatnivalót. A pitvarban eljóságolták neki, hogy Lidi néni ma egy hete eltűnt a házból. Keresték mindenfelé, hiába. Bent a házban pedig a gazda kezdte faggatni, hogy már most nem büntetik-e meg őt, amiért máig se tett jelentést a dolgról sem a község házában, sem az örsön? Julis nem akarta. Azt mondja, hogy szégyenli a dolgot s hogy a csendőrök úgy se találják rá, ha mi sem találjuk sehol. A faluban azt beszélnek, a szomszéd faluba ment Lidi néni, meg szokta ott nézni az árendába adott házat, szőlőjét. Julis is ebben erősködik, de ő bizony nem keresi, mert gyalogszerrel már régen nem jár ekkora utat, nem is bírná.

János kábultan hallgatta az öregot. Szeme tétován keresgélte.

— Julist keresi? — szólt Kelemen — lefeküdt, beteg.

— Beteg? Mi baja? — kérdezte János aggodalmasan — de ebben a pillanatban megjelent az ajtóban Julis. Sápadt volt, a keze reszketett és olyan hideg, olyan súlyos volt, mint egy darab jég.

— Juliskám, mi fáj?

— Semmi, Jancsi. Már jobban vagyok, csak megfáztam egy kicsit.

— Hol? mikor? — kérdezte János részvétellel.

— Ma egy hete, — szólt bele Kelemen. Kilelte a hideg. Három nap, három éjjel rázta.

János hallgatott. Lelkének verőfényét sötét ború lepte el és szívéig eddig soha nem érzett, megmagyarázhatatlan félelem fogta el. Megmarkolta, hogy sajgott bele. Agyán

még mindig zsibbadás ült, nem tudott gondolkozni, nem is akart. Félt gondolkozni. Elhessegette magától a gondolatokat, képeket. Két nagy markába fogta a Julis kezét és nem akart semmit hallani, megérteni, csak érezni akarta a kis kezek melegét. De a Julis kezei nem tudtak felmelegedni.

Az őrsparancsnok tüvé tétette a környéket, de Lidi asszonyt se élve, se halva nem találta.

János a nyomozás alatt egyszer sem ment el a menyasszonyához. Csak amikor az eredménytelenül befejeződött, állított be megint a Kelemen portára.

Julis lelkendezve ugrott a nyakába: Csakhogy már újra láthatlak Jancsikám!

Jánosnak megbökte valami a fülét. Nem tudott róla számot adni, hogy mi, de valahogy nem tetszett neki a Julis hangja s az ölése se... Mintha tettetett volna... mintha szemérmesebben símult volna azelőtt hozzá, nem így... Azért megcsókolta. Aztán leültek a szokott helyükre, a kis lócára, egymás mellé.

— Sokat vagy most el, Jancsi. Mindig egyedül vagyok. Nem bánám, ha már megcsókálnék... nem lehet még? — mondta Julis, hozzásimulva, édeskés hangon.

János elrejtette érzelmeit és csendesen felelt:

— Hát nem várjuk meg a második csillagot?

— Minek várnók!

— Nem bánom, ha te akarod... Az engedély már nemsokára itt lesz...

Julis jókedvű lett. Mézeskalácsot hozott, ettek, nevettek, János egy kicsit bele is pirult, szégyelte, hogy tetteti magát. De most már csendőr is volt, nem csak szereímes férfi.

máros. Annyit megtud, hogy szeptember 1-én estére Zöld Imre meghívta magához disznótoros vacsorára és arra kérte, hogy hozzon magával sok pénzt, mert ott majd olyan egyének lesznek, akikkel jó üzletet lehet kötni, valami papírpénz ügyben, de erről ne szóljon senkinek. Erre az őrsparancsnok alkalmat keres és talál, hogy Tóthtal négyszemközt, feltűnés nélkül találkozzék, figyelmezteti, hogy alighanem valami bűncselekménybe akarják belekeverni s óva inti, hogy tisztességes ember léteire lépne ne menjen. Felkéri azonban, hogy a nyomozás érdekében tegyen eleget a korszakmáros kérésének s az esemény után számoljon be neki a történetéről. Pénzt keveset vigyen magával.

Majd a nyomozó alosztályhoz az eddigi megfigyelésnek időrendi sorrendben csoportosított adatairól jelentést tesz és javasolja a polgári ruhás nyomozók kivezénylését. Az a gyanúja, hogy papírpénzhamisítás vagy család bűncselekményéről van szó.

A bűncselekmény, amelynek gyanuja kezd mindinkább határozottabb formát ölteni, már olyan, hogy a helyi jelentőségű események közül kiemelkedik. Papírpénzhamisítás mindig nagyobb terület lakosságának, sőt az államnak is veszélyezteti az érdekeit. Ha pedig csalásról van szó, úgy az eddigi szálak ismerete szerint az is nagyobb területet ölel fel. A kalocsai őrs közlése szerint ugyanis Balog József sokat utazik és lakásán is sok idegen fordul meg, már eddig is több pénzt szerzett, melyből házat vett. Alkalmassint bűnös úton szerzett pénzről van szó. A pénzhamisítás vagy a család azért is nőtt még túl az őrskörlet határain, mert több őrsnek egyazon ügyben kell az adatszolgáltatását, figyelését szabályozni és azok alapján a nyílt nyomozást a legalkalmasabb időpontban megindítani. Tehát egyrészt

ezért, másrészt pedig, mert a bűncselekményben résztvevő egyének munkájának megfigyelése kezdi meghaladni az egyenruházott csendőrök által végezhető megfigyeléseket, fordul az őrs polgári ruhás nyomozóért a kerületi nyomozó alosztályhoz, javasolva egyben a szakmári Balog József megfigyelését is.

Együttal Tóth Gergely személyében az őrsparancsnok olyan újabb bizalmi egyént vont be az első bizalmi egyén jelentésének adatai alapján, aki a megfigyelésben további részletadatokat fog tudni előreláthatólag szolgáltatni. E szempontból egy-két gyakorlati tanácsot adok a bizalmiak útján való felderítéshez.

Mint már az első mozzanatnál említettem, az egyenruhás csendőr megfigyelését az őrs bizalmiak bevonásával egészíti ki. Teljesen elhibázott dolog azonban az őrskörletben a bizalmiak útján való megfigyelést kifejezetten csak egynéhány kiválasztott emberre felépíteni. Először is ezen az úton a bizalmi kilétét mihamar megismeri az őrskörlet lakossága és velük szemben zárkózottá válik, másrészt az állandóan alkalmazott bizalmiak lassan arra a felfogásra jutnak, hogy ők nélkülözhetetlenek. Ebből bizonyos jogokat, követeléseket támasztanak a saját személyüket illetően. Harmadsorban, nem állván teljesen az őrs hatalmában, sok hírt kivisznek a külvilágba és ezen keresztül sokszor veszélyeztetve a nyomozás eredményeit, az őrsnek kellemetlenségeket okoznak. Ezért a bizalmiak kiválasztásánál mindig az éppen elérendő szolgálati cél legyen a vezető szempont. Továbbá, mivel a legjobb tudás és igyekezet mellett teljesített bizalmi hírszolgáltatnak is számtalan tévedése lehet, nem is beszélve az esetleges pénzsóvár bizalmiakról, célszerű a bizalmiak szolgáltatata hírt csak akkor papírra vetni, ha azt az

— Megszomjaztam ettől a nyalánkságtól. Nem hoznál egy pohár vizet a kútból?

— Hozok bort inkább, jó?

— Nem. Tudod, bort nem iszom. Vizet szeretnék!

Julis nagy sietséggel csetlett-botlott kifelé s csak úgy visszaszólt. No jó, hozok vizet. Az ajtót betette maga után, de János felállt a lócáról. Csendesen odament a kis ablakhoz, egy kicsit félrehúzta a függönyt és kinézett. Láta Julist, amint lebomlott hajjal, imbolygó léptekkel, majd ijedt sietséggel rohan a kút felé, kétszer is visszatekint, nem figyel-e? Aztán félénken elkerüli a kutat, megint visszafordul, körülnéz, kezében remeg az ivóedény, majdnem elejti, aztán hirtelen egy bokorhoz fut, lehajlik s egy odarejtett jókora kőkorsóból teletölti a poharat...

János szédülve, elhomályosodott szemekkel ült vissza helyére. Mindent tudott.

Julis mosolyogva nyújtotta át a friss vizet. János az utolsó csöppig megitta. Milyen különös, — mondta s át nyújtotta az üres poharat, — hogy ezt a jó vizet nem akarják inni az ökreitek.

Julis kiejtette kezéből a poharat s az nagy csörömpöléssel tört ezer darabra. Mint a János boldogsága.

Másnap hajnalban az őrsparancsnok felhozatta a Kelemenék kútjából a Lidi néni holttestét, meszet öntöttek a kutba, azután utolsó csöppig kimerték. Nem lehetett tudni, hogy jött erre a gondolatra. Valami a fülébe juttatott... Senki sem gondolt Jánosra.

Mint a tűzvész futotta be a falut, a környéket is, hogy Lidi néni a kútba ölte magát. Persze, kótyagos volt szegény az utóbbi időben. Megegyeztek a vélemények: másért nem is tette volna. Büntényről szó sem lehetett. Lassankint megnyugodott mindenki, a csendőrség is —

újabb nyomozások, kikérdezés után — napirendre tért a dolog fölött. A becsületes Kelemen családtól s jóra való háznépétől minden gyanú távol maradt.

Julis szemlátomást szedte össze magát. Órák alatt visszazépült s élénken beszélt fűvel-fával a „rémisztő” esetről. Esténként azonban ki-kilelte a hideg, fogvacogva bújt a dunya alá éjjel, hogy ne lásson, ne halljon, hogy felejtse és meg ne örüljön az irtózatból.

János eltávozást kért és kiment az erdőbe. A legmélyebb sűrűjébe rejtőzött s ott maradt, étlen-szomjan, míg le nem járt az eltávozás.

A szívvel-lélekel csendőr birokra kelt benne a szerelmes férjével. Mert az igazi szerelem nem szappanbuborék, amit el lehet fújni, ami pillanat alatt szétpattan. Sem kábát, amit csak úgy egyszerűen le lehet vetni. Bilincs az, széttörhetetlen. Illat, felejthetetlen. Emésztő tűz, elolthatatlan. De a bűnt irtó csendőr szent igazságszeretete is segítségére volt.

Hősiesen küzdött és — győzött.

Legyőzte a szerelmes Jánost a csendőr.

Harmadnap, amikor csak egyedül volt otthon az őrsön, megkérte az őrsparancsnokát, vezényelje helyi szolgálatba. Valamilyen ügyben puhatolni szeretne — mondotta. Aztán csak úgy, mintha sétálni menne, elindult a Kelemen-porta felé.

A kapu előtt megállt, mély lélekzetet vett, mint a gyöngyhalász, mielőtt leszáll a tenger fenekére. Aztán felemelte a koppantót és erősen visszajektette a kapura.

Valaki kijött. Nem is tudta, kicsoda, pedig a legkisebb macskárt is ismerte a házban.

— Küldjék ki Julist, — mondta rekedten és megint mélyet lélegzett.

egyébként ismeretes körülmények is támogatják, vagy ha az más oldalról vett egyéb részlethírekkel is megerősítést nyert. Nem árt, ha az egyik bizalmi egyén híreit egy róla nem tudó másik bizalmival ellenőriztetjük. Így nem leszünk kitéve visszaéléseknek.

A bizalmiakkal való tárgyalásról célszerű pontos feljegyzést készíteni, ezzel későbbi kételyeket kerülünk el és emlékezetünket is megerősítjük. Bizalmink szeme elé tárhatjuk utóbb, ha kétségbe vonja állításunkat, hogy a hír tőle származik. A bizalmi egyén jelentése után ismételjük el előtte, amit mondott. Sok esetben ekkor derül ki, hogy más volt közlésének a lényege. A bizalmiak szeretnek ugyanis titokzatosaknak feltűnni, félmondatokban beszélnek és csak huzamosabb beszélgetés során tisztázódik közlésüknek a veleje. Éppen ezért a bizalmi tárgyalásokat olyan helyen kell folytatni, ahol nem zavarják az embert, mert ahol más által zavarva, csak félmondatokat lehet váltani, sokszor egész más alakul ki, mint amit a bizalmi akart jelenteni.

Már most az a kérdés, hogy ki alkalmas bizalmi szolgálatra. Erre csak azt mondhatom, hogy általában mindenki. Az csak később szokott kiderülni, hogy az illető jól teljesíti-e a feladatát, vagy sem, tehát megtartjuk-e vagy elejtjük. A jó bizalminál az ügyességen kívül az is követelmény, hogy hallgatni is tudjon. Fecsegő természetű ember nem alkalmas bizalmi szolgálatra. E cikkem írása közben jelent meg a Csendőrségi Lapok folyó évi szeptember 1-i számában Boda István tiszthelyettesnek „A besúgókról” írott cikke, mely a bizalmiakról igen hasznos útmutatást tartalmaz, ezért én e kérdéssel tovább nem is foglalkozom.

Julis kijött. Ijedt arccal, tettetős-kedvességgel köszöntötte a völegényét.

János szó nélkül megfogta az asszony kezét:

— Gyere!

Julis nevetni kezdett. Mutogatta apró fehér fogait:

— No, ne bolondozz Jancsi! Gyere már be, régen várlak.

— Gyerünk! — rivalt rá János.

Nem kellett sokat magyarázkodnia. Minden, minden benne volt az ellentmondást nem tűrő hangjában, mozdulatának kíméletlen határozottságában. Julis mindent megértett és elkezdett sírni. Minden könnycseppje egyenesen a János szívébe hullt és égette, marta...

— János! hát nem szeretsz többé? — Kegyelmezz Jancsi, Jancsi... édes!... Egyetlenem!...

— Indulj! — harsogta most már János, a jégszívű.

Julis ajkán átokká foszlottak a szerelmes szavak és szeméből gyilkos gyűlölet tüze csapott a János arcába.

Megindult lassan, roskadozva, lehajtott fejjel — János előtt.

A falu népe összefutott, szájtátva nézték. Némelyek komédiának hitték első percben, hiszen mindenki tudta, hogy János mennyire utána van a szép Julisnak. De mikor a csendőr sötét, szoborszerű arcába pillantottak, látták, hogy nem tréfa, hanem valóság, amit látnak.

Julis beismerte a bűnét. Birái kegyelmesek voltak, csak tíz évet kapott.

Jánost pedig a szomszéd kerületbe helyezték át, de előbb felvarrták gallérjára a törzsörmeisteri csillagokat. Nézte, nézte, amint varrták, csak nézte és a szeme egyszerre könnybelábadt. Nagyon boldogtalannak érezte magát. És nagyon, nagyon büszke volt erre a boldogtalanságára!...

Ugyancsak a II. mozzanatnál merült fel a polgári ruhás nyomozók igénylésének kérdése is.

Hogy mikor és milyen célból igényeljenek az örsök polgári ruhás nyomozókat, a nyomozó alosztálytól, azt a „Cs-4” jelzetű szolgálati könyv általában körvonalazza. Gyakorlati szempontból azt a tanácsot adom, hogy megfigyelés céljából mindig kérjen polgári ruhás nyomozót az örs, ha az elérendő szolgálati cél azt feltétlenül szükségessé teszi és ha a feladat megoldására egyenruhás csendőrt alkalmazni nem lehet, alkalmas bizalmi rendelkezésre nem áll, vagy a feladat olyan, hogy az szakképzettség nélkül meg nem oldható. Ne csak azután igényeljük tehát polgári ruhás nyomozót, mikor már mindennel hasztalanul próbálkozunk és amikor már a megfigyelendő is felfigyelt, mert akkor Sherlock Holmest is hiába küldenők ki Bugacpusztára. Ha mérlegelve a feladatot és a megoldási lehetőségeket, úgy találjuk, hogy csak polgári ruhás csendőrökkel vagyunk képesek a megfigyelést végrehajtani, akkor ne is késlekedjünk öt igényelni. Az imént leírt esetben például szükség van polgári ruhás nyomozóra, mert előreláthatólag a gyanúsítottaknak nagyobb távolságra (több község, város) való követésére, azok kilétének, összeköttetéseinek felderítésére, esetleg cigányok bizalmába való férkőzésére stb. lesz szükség.

Községekben nagy nehézségek előtt állnak a polgári ruhás nyomozók. Faluhelyen a megfigyelésnek sok és nehéz akadálya van. Jóformán mindenki ismeri egymást. Ha névszerint nem is, de ruházat, szokás, típusról mihamar megismerik a falubelit vagy környékbelit és felismerik az idegent. Falun, követés útján felderíteni valakit, összeköttetéseit megállapítani, a legnehezebb feladatok egyike. A falu népének jó a hírszolgálat, szájról-szájra adják, ha valamilyen „detektív-félet” felfedeztek. Természetes, hogy ezen az úton a megfigyelt is mihamar észreveszi, hogy ő ellené megy a dolog. Hogy segít ezen az örs? Ugy, hogy a megfigyelést végző nyomozó igénylésekor már aziránt is javaslatot tesz a nyomozó alosztálynak, hogy milyen szereplésű nyomozóra volna szüksége. Erre nézve ajánlom az örsöknek, tanulmányozzák az örskörletükben megjelenni szokott idegeneket. A gazdasági válság folytán az ipar, a kereskedelem ma annyira keresi az áruelhelyezési lehetőségeket és az olcsó bevásárlási forrásokat, hogy valósággal rászabadítja ügynökeit a falvakra. A gazdasági válság másik tünete a munkanélküliség. A munkanélküliek egész tömege vándorol az országban a legkülönbözőbb foglalkozási ágakból. E két szélső határ között a megfigyelendő egyén foglalkozása, természete, hajlamai, a bűncselekmény, amelynek gyanuja alatt áll, azok a tényezők, amelynek alapján az örs a nyomozó választandó szerepére javaslatot tesz. (Pl. hogy a nyomozó úri, paraszt, csavargó, vándoriparos, ügynök stb. szerepet játsszék.) De ha ilyen irányú javaslat tételére már nem volna ideje az örsnek, a nyomozó kiérkezésekor az eligazításnál beszéljék meg a kiválasztandó ürügyet, amellyel az érintkezést a nyomozó a gyanúsítottal vagy a bizalmiakkal felveszi. A többit az örs már a nyomozó gyakorlottságára bízhatja.

Mint kirívó példát említem, hogy nem egy örs a megfigyelést végző nyomozót az egyenruhás járőr mellett „bizalmi tanuként” alkalmazta. Itt feltűnés nélküli megfigyelésről már szó sem lehet.

Egyes nehezebb és különösen fontos megfigyelési eseteknél sokszor célszerű minden előzetes terv és a megfigyelés megszervezése nélkül azonnal jelentést tenni a tudomásul vett adatokról a kerületi nyomozó

alosztályhoz, valamint a nyomozó osztályhoz és e szervekre bízni a megfigyelés megszervezését, ha az örs úgy véli, hogy bárminő előzetes intézkedésével csak veszélyeztetné a megfigyelés érdekeit. Ilyenkor jelentse azt, hogy a megfigyelés terén még nem tett semmiféle intézkedést. Vonatkozik ez különösen a kényes természetű ügyekre.

III. Mozzanat. Szeptember 1-én Kiskőrösön Zöld Imre korcsmájában összegyűlt négy módosabb gazda Kiskőrösről, köztük Tóth Gergely, Balog lókupec, a nagyságos úrnak nevezett, jól öltözött idegen és egy újabb ismeretlen cigány. Zöld Imre kocsmáros külön szobájában disznótoros vacsorával vendégelte meg őket. Vacsora végeztével, mikor már sok bor elfogyott, Balog a nagyságos úrnak nevezett idegennel együtt a kocsmáros hálósobájába egyenként behívta a négy gazdát s azoknak nagy bőbeszédűséggel előadta, hogy a nagyságos úrnak pénzhamisító gyára van, melyben a felismerhetetlenségig hú bankjegyek készülnek. De mert az üzemi költség igen kicsi, 10 pengőért négy tizedet is tud adni, csak hozzanak magukkal minél több pénzt... Jövő hétfőn várni fogja őket a kiskőrösi állomáson, felutaznak együtt Budapestre és ott történik meg a csere. Ki is osztott közöttük 1—1 darab 10 pengőst, hogy győződjenek meg másnap arról, mennyire sikerült hamisítványok ezek.

A korcsmában elhelyezkedett és cigány szerepet alakító csendőrnnyomozó a nagyságos úrnak nevezett idegent követés alá vette, akiről foktón megállapította, hogy ottani cigánysusztter, a másik nyomozó pedig Tóth Gergelytől a hamisnak jelzett 10 pengőst átvéve és a nyomozó alosztály állomáshelyére bevonulva, a nyomozó alosztály intézkedésére az ottani Nemzeti Bank szakértője útján megállapította, hogy a 10 pengős bankjegy nem hamisítvány, hanem valódi pénz. Így nyilvánvalóvá vált, hogy nem pénzhamisításról, hanem parasztfogás által elkövetett csalásról van szó, melynek nyomozását most már a kiskőrösi örstől a kerületi nyomozó alosztály vette át, mert a csalók nagy gyakorlottságra valló eljárásából alaposan lehetett következtetni arra, hogy sok csalási szál fűződik Balog Józsefhez és a foktői cigánysusztterhez, annál inkább, mert ily bűncselekményekre már a Duna—Tisza közéről az alosztályhoz már több adat is befutott.

Ily esetek megfigyelését és annak alapján a nyílt nyomozást a kerületi nyomozó alosztályok veszik a kezükbe, mert egyrészt hozzájuk futnak be közvetlenül nagy területről az egyes örsök hírei és tőlük mint központból az ilyen felderítések könnyebben irányíthatók. Továbbá oly szakszerű felszereléssel vannak ellátva, melyekkel bonyolult bűncselekmények kiderítése lényegesen könnyebb, mint az egyszerű kikérdezés.

Nem ismertetem most már tovább a példát, melyet és ahhoz igen hasonló, nagyarányú és a Duna—Tisza közét behálózó csalást 1931—32. évben a szegedi nyomozó alosztály a budapesti 1. nyomozó alosztállyal egyetértőleg valóban kiderített, mert céloom ezzel a példával nem a tanulságos nyomozás ismertetése, hanem az örs megfigyelőszolgálatához támpontok adása volt egy példa keretén belül, annak igazolására, hogy milyen fontos egy bűncselekmény kiderítéséhez a helyes időben megindított és jó érzékkel vezetett megfigyelés, melyet jelen esetben a kiskőrösi örs helyes érzékkel kezdeményezett és szervezett meg.

Mint legfőbb tanulságot az eddig ismertetettekből azt vonhatjuk le, hogy a megfigyelést a háttérből oly mó-

don kell irányítani, hogy azt a megfigyelt egyén vagy egyének semmi körülmények között se vegyék észre, az örsnek láthatatlannak kell maradnia, mert ellenesetben a sok fáradság és költség hiábavaló.

A megfigyelések során részlet-sikertelenségek is elő szoktak fordulni, ezek azonban ne kedvetlenítsék el az örsöt a megfigyelés folytatásától. Ha szükséges, kezdjék el újra és más úton, más módon próbálják meg végrehajtani, mert sehol sincs annyira szükség a következetes és kitartó munkára, mint éppen a megfigyelésben.

Ha egyszer egy gyanúsítottat megfigyelés alá vetünk, ne tágítsunk mellőle, ne engedjük ki a kezünkől addig, amíg a nyílt nyomozáshoz elegendő adatot nem gyűjtöttünk, vagy amíg az ártatlanságáról, illetve a felmerült gyanuokok alaptalanságáról kétséget kizáró módon meg nem győződünk. Ezzel a gyanúsítottak semmiféle érdekét nem veszélyeztetjük, mert hiszen arról, hogy őt figyeljük, senkinek tudnia nem szabad.

A megfigyelések vezetésénél még szabályként szögezzük le azt, hogy a megfigyelés tervének megalkotásánál a legegyszerűbb terv rendszerint a legcélravezetőbb is. A túlságosan agyafúrt, túlkörülményes eljárások megbosszulják magukat.

Még csak egynéhány gondolatot akarok felvetni arról, hogy egy örskörletben miként célszerű a megfigyelést általánosságban megszervezni.

Mint az előzőleg elmondottakból már láttuk, a megfigyelést az örs egyenruhás csendőrei szolgálatban és azonkívül bizalmi egyénekkel és polgári ruhás nyomozókkal végzik. Már az örskörlet őrjaraatit és az egyes külön összeállított őrjaraatokat úgy kell az örsparancsnoknak előírnia, hogy abba a megfigyelés alá vont egyének lakásai és foglalkozási helyei beleessenek. Még pedig azért, hogy mentől több alkalomuk legyen az örs tagjainak a gyanus egyéneket személyesen megfigyelni, továbbá az azok közelében lakó bizalmiakkal érintkezni. (Bár lesz olyan bizalmi is, akivel nyilvánosan az örs tagjai a megfigyelés érdekében nem érintkeznek).

Ezenkívül az örs a megfigyelés szempontjából számbajövő gyanus egyéneket, helyiségeket, mozgalmak színhelyeit, mozgalmak központjait stb. bizalmi hálózattal figyelés alá veszi. E hálózatot minden fontosabb adat tudomásulvételekor, szükség szerint, újabb bizalmiak bevonásával kiegészíti. Az egész hálózatot, mint a gondos halász a lyukassá vált hálót, újabb fonallal toldozgatja-foldozgatja, kiegészíti. Ha így jár el, az örsöt nem fogják meglepetések érni. Mindenről tud, mindenről értesülve van és a megfelelő intézkedéseket idejében megteheti, illetőleg evégből az arra illetékes helyekre fordulhat.

Egy cikk keretei nem alkalmasak arra, hogy nagy és súlyos kérdéseket, aminő a megfigyelés is, szabatosan és minden szempontból kimerítve letárgyaljon. Igyekeztem az volt, hogy a megfigyelés gyakorlati végrehajtásához, melynek hiányosságait mi, a nyomozó alakulatoknál szolgálók különösen érezzük, gondolatokat adjak és ilyeneket felkeltsek.

KI TUDJA?

Miért használunk higanyhőmérő helyett borseszőhmérőt is?

KATONAI ISMERETEK.

Mibe kerül a háború?

Írta: RÉCZEY FERENC vkszt. őrnagy.

Két szóval lehet felelni rá: sokba, nagyon sokba. Hiszen régóta szállóige az a mondás, amely állítólag Montecuculli császári hercegtől és tábornoktól származik, hogy a háborúhoz három dolog szükséges. Először pénz, másodszor pénz és harmadszor megint csak pénz. Ha azonban végigtekintünk a világháború történetén, akkor azt látjuk, hogy a kormányokat és hadvezetőségeket — legalább az előtérben — legkevésbé sem az a gond emésztette, hogy mibe kerül a háború, hanem inkább azzal kellett törődniük, hogy honnan teremtik elő a pénzen megvehető és a háború folytatásához szükséges hadianyagot.

Tehát tényleg másodrendű szerepre jutott volna a pénz, vagy az arany a háború előkészítésében? Ezt joggal kérdezik azok, akik előtt még emlékezetesek olyan elvek, hogy a huszadik században hosszú háborúk és hosszú hadjáratok azért nem képzelhetők el, mert az államok nem fogják bírni a mérhetetlen hadikiadásokat. A négy és féléves küzdelem alaposan rácafolt erre.

A kérdésre igennel kell felelnünk. A világháború egyik újszerű tanulsága finánciális téren tényleg abban áll, hogy a háborúk sorsa nem a pénzügyi teljesítőképességhez van kötve. Legalább is nem olyan mérvben, mint azelőtt gondolták. Ez természetesen nem jelenti egyáltalában, hogy egy gazdagabb és rendezett viszonyok között élő állam ne készülhetne fel könnyebben a háborúra, hiszen pénzért mindazt megvásárolhatja, akár saját polgáraitól, akár a külfölditől, ami a hadviseléshez szükséges. De az állam igazi háborús értékét mégsem egyedül vagyonából és békebeli jövedelmei alapján lehet ma már megítélni.

Ennek megértéséhez rövid visszapillantást kell vetnünk arra a pénzügyi politikára, amelyet többkevesebb hasonlósággal a központi hatalmak és az entente is a háború alatt folytatott.

A hadiköltségek fedezésére a kormányzatok rendelkezésére állottak a szokványos adózáson felüli adóemelések, különleges háborús adónemek, továbbá a külföldi kölcsönök és belföldi hadikölcsönök és végül az állami bankok pénzkészletei, valamint külön erre a célra tartalékolt megtakarítások még a béke évekből. Ezekből a legjellegzetesebb emlékeknek a hadikölcsönjegyzések maradtak meg, ami nem is csoda, hiszen a hadikölcsönfedezet az Egyesült Államoknál 77%-ot, Angliában 44%-ot, Franciaországban 43%-ot, Olaszországban 24%-ot jelentett, míg a központi hatalmaknál Németországban az összes kiadások fedezésére 60%-ot, Ausztriában 54%-ot és Magyarországon 53%-ot hadikölcsönjegyzéssel fedeztek. Németország és az Egyesült Államok külföldi kölcsön nélkül fejezték be a világháborút, sőt a németek a monarchia számára, az Egyesült Államok pedig az entente hatalmak számára folyósítottak kölcsönöket. Amikor a világháború ki-

tört, akkor sem Anglia, sem Franciaország nem gondolt arra, hogy nem tudja majd pénzügyileg önállóan lefolytatni a hadjáratot. A világ aranykészlete akkoriban kb. 70 milliárd aranyfrankot tett ki, amiből több mint egyharmad Franciaország tulajdona volt. Anglia évi aranytermelése pedig az egész világ termelésének 60%-át jelentette. A francia kincses készletből a többi entente hatalom részesedett, közöttük legtöbbit Oroszország kapta kölcsön fejében, ahol az összes háborús költségek (a szovjet kikiáltásáig) 32%-ban külföldi kölcsönből kerültek elő. Csak 1914. végéig tartott azonban ez a pénzügyi önálló hatalom Franciaországban is, mert ettől kezdve ott is megkezdődött a pénz értékének csökkenése, más szóval a valuta esése, amelynek okait a későbbiekben még részletesen fel fogom tárni. A francia valuta csökkenésén nem segített az aranykivitel sem, 1915. tavaszán a francia bank hiába áldozott fel pénze értékének emelésére több mint 200 millió aranyat. Amerika a nála történt hadianyagmegrendelésért szívesen vette természetesen a valódi aranyat, de a folyton növekedő szállításokért nem lehetett azonnal és készpénzben teljesíteni a fizetéseket és ezért Amerika a tartozásokat Franciaországnak, később pedig Angliának is hitelezte. 1915, 1916, 1917 és 1918 folyamán szállított hadianyag-kölcsönökből növekedett ezután meg az Egyesült Államok ereje és tekintélye pénzügyi tekintetben is annyira, hogy ezeknek a hadikölcsönöknek és hitelműveleteknek az elsimításán fáradozik most már másfél évtizede az angol és francia pénzpolitika. Ebből az is látható, hogy mennyire érdekévé vált az Egyesült Államoknak, hogy az entente hatalmak nyerjék meg a háborút, hiszen pénzügyileg mértéken felül érdekelve voltak a franciáknál és az angoloknál. Az 1917. évi tényleges amerikai beavatkozás tehát nem utolsó sorban a finánciális szempontok figyelembevételével történt. Az Egyesült Államok különleges balszerencséjéhez tartozik azután már, hogy e tartozások megfizetése nem megy simán és egy-egy kamat-, vagy tőkeszolgáltatási terminus lejárta izgalomba hozza az egész világ pénzköreit.

Ebből különben az is látszik, hogy a háború alatt féken tartott nagyobb pénzügyi zavarok, amint azt mindnyájan tapasztalhattuk, most a háború után ütöték fel a fejüket, mert azok a kivételes rendszabályok és kényszereszközök, amelyeket a háború alatt mindkét félnél megtalálunk, most éreztetik igazában csak hatásukat. Az államok és gazdasági egységek szervezete most érzi azt az erőszakot, amelyet a pénzügyi kormányzatok a háború alatt elkövetni kényszerültek. A háborús inflációk, a rövidlejáratú háborús kölcsönök és végül a jóvátételek terheinek elosztására hosszú, hosszú időre lesz még szükség. Éppen úgy, mint mikor egy súlyosan beteg szervezetnek a helyreállítására is nagyon sokáig kell várni.

A nagyközönség előtt a legnagyobb változás, amely a pénz és a pénzforgalmi eszközök háborús szerepében beállott, az, hogy a vásárló erő fokozatosan csökkent, a pénz értéke esett és ezzel párhuzamosan az árukészletek ára emelkedett. A háború alatt és minél tovább tartott a háború, annál jobban, mindenki áruba, meg anyagba, de nem pénzbe akarta fektetni a vagyonát, meg a jövedelmét. Még a kereskedők sem nagyon bánkódtak, ha nem vették meg tőlük az eladásra szánt cikkeket. Tudták, hogy az áruk értéke máról-holnapra állandóan emelkedni fog, míg a ma kézhez kapott pénzért holnap esetleg jóval kevesebb árut lehet vá-

sárolni. A mai időkben pontosan a fordítottját tapasztalhatjuk ennek. A fokozott termelés mindig több és több árut dob piacra, nagyobb a kínálat, mint a kereslet és általában megfigyelhető, hogy az árak úgy általában lefelé süllyednek. (No, nem mindenütt, de a kivételektől, amelyek csak a szabályt erősítik meg, most tekintsünk el.)

Miért csökken a háborús pénz értéke és miért emelkedik az áruké?

Nemcsak azért, mert kevesebb anyag és áru kerül eladásra, ami a legtermészetesebb magyarázata volna ennek, de azért is, mert a pénz belső szerkezetében megy végbe nagyarányú változás, amelyet vázolni a következőkben kísérlek meg:

A pénz hatalma és vásárló ereje nem önmagából ered, hanem abból a kényszerből, amelyet a társadalom és ennek egyik felsőbbrendű megnyilvánulása, az állam reá ruház. A pénz kölcsönös elfogadását és értékelését az államhatalom teszi kötelezővé, ami abból a szokásból fejlődött ki, hogy a társadalmi közösség kezdetén a fémpénz, elsősorban nemesfém névértéke és valószínűsége egyenlő volt. Ez a helyzet volt különben a háború előtt is még a békebeli aranypénznél, amely (csekély előállítási költségtől eltekintve) ugyanolyan értékű volt, mint a megfelelő súlyú nyersanyag. Az aprópénz és váltópénz forgalmi értéke azonban nagyobb volt a valószínűségi nyersanyag értékénél, mégis a társadalomnak az államvezetésbe vetett bizalma teljes értékben elfogadta őket. Éppen úgy, mint a papírpénzt, amelyet mindig azzal a feltétellel veszünk át másoktól, hogy tőlünk is ugyanolyan vásárló erőben kerül át majd másokhoz. A pénz tehát azért pénz, mert ezt a tulajdonságát hozzá képzelte velünk az állam hatalma, de nem azért, mert fémből vagy papírból készült. Végeredményben teljesen közömbös, hogy papír- vagy fémpénz van-e forgalomban, mert mindkettő azon a bizalmon alapszik, hogy az állam késznek nyilatkozik a forgalmi pénzért (bankjegyért) bármikor ugyanolyan értékű nemesfém ellenértéket nyújtani. Az államnak ezt a kötelezettségét „fedezeti kötelezettség”-nek nevezik, amely a valószínűsége után úgy módosul még az állam előnyére, hogy bizonyos korlátokon belül az államnak több, pénzt helyettesítő bankjegyet szabad kibocsájtani, mint amennyire aranyfedezete van. Az így előállított különbség nem egyéb, mint egyszerű hitelművelet, ahol az állam későbbi fizetés reményében kölcsönt vesz fel.

Miután azonban a háborúban, ahogyan ezt fentebb már láttuk, a rendes szükségleten felüli arányban volt szükség pénzre, az államok kormányai túltették magukat azokon a korlátokon, amelyek a kibocsájtott papírpénz és aranyfedezete között fennállottak. Az állam több adósságot csinált, mint amennyi vagyonnal pillanatnyilag rendelkezett. A pénzügyi élet, amely természetesen azonnal visszhangot adott erre, a forgalomban levő pénzt rögtön kevesebbre értékelte az előbbinél. Minél tovább tartott a háború és minél több fedezetnélküli pénzre volt szükség, annál inkább csökkent a pénz ereje.

Hatványozott mértékben láttuk ezt az inflációs idők pénzügyi műveleteinél. A kommun alatti fehér pénz, a postapénz, de hosszú ideig még a rendes kibocsájtású bankjegy is csökkenő erőben nyújtott mindig kevesebb és kevesebb vásárlóerőt.

Íde kívánczik annak megemlítése is, hogy mostanában sokat hallani arról, hogy ez vagy az az állam letért az aranyalapról. Sokan érthetetlenül állnak

szemben ilyen kísérlettel, amely eldönteni látszik a pénznek, mint kötelező értékben előírt csereeszköznek a fentiekben előadott és megbízható oszlopát.

Ennek okait egy ilyen rövid ismertetés keretein belül nem lehet teljes részletességgel feltárni. De a megértéshez elegendő talán az is, ha reámutatok, hogy ezek a pénzügyi fogások az egyes államok kiviteli politikájával és külkereskedelmi céljaival kapcsolatosak jórészt. Az utóbbi időben ugyanis az volt tapasztalható, hogy a gazdagabb országok kivitele is pangott, mert drága pénzlábuk miatt más államok nem vehettek át tőlük árukat. Az egyes államok pénzügyi rendszere között — mint tudjuk — állandóan jelentkező és az államvagyonnal kapcsolatos értékkülönbség mutatkozik. A más pénzügyi helyzetű országok, saját küzdelmes közgazdasági helyzetük folytán — nem tudják ezt az értékkülönbséget megfizetni úgy, mint azelőtt. Nem volna egyszerűbb magát az árukat lejjebb szállítani, kérdezheti jogosan valaki. Nem, mert ezáltal a belföldi árak is leromolhatnának, ami a belföldi termelőket érintené súlyosan. Ezért nem az árukat, de az áruért fizetendő fizetési eszközök értékét csökkentik, ami természetesen csak egyik tünete ennek a közgazdasági hadműveletnek.

Az állam, illetőleg az államhatalomnak parancsát a háborús pénz-értékeléssel kapcsolatban igen jól mutatják a vörösek és fehérek közötti harcok Szibériában és a távol Keleten. Ez a példa azért alkalmas erre, mert ott napok alatt cseréltek egész országrészek gazdát és így napok alatt változott meg a pénz és értéke. Hol fehérgárdisták, hol cseh légionáriusok, hol meg bolsevik csapatok foglaltak el valamely területet és első dolgukhoz tartozott, hogy a bankprést megindítva, hatalmi erővel ők szabták meg és fogadtatták el a pénzügyi értékét. Az elfoglalt terület egész közgazdasága is kezükbe kerülve, a megszállás tartama alatt természetesen ez a pénz volt a forgalomban egyeduralgoló. A vásár azonban csak addig tartott, amíg a megváltozott harchyezet folytán más érzelmű csapatok nem vették birtokukba az országrészt és ezzel együtt feljogosítottak nem érezték magukat, hogy a régi pénz elfogadását megtiltsák és újat adjanak ki helyette, ami sokszor csak abban állott, hogy a régi bankjegyet kezdetleges felülmórással látták el. Így ment ez a játék sokszor heteken át.

Magyarország és Ausztria háborús pénzügyi teljesítményei méltán sorakoznak a harctereken egy egész világ ellen folytatott küzdelmek mellé. A monarchiában általános mozgósítás esetén az első három hónapra eső szükségletet kétmilliárd koronával irányozták elő. 1914 júniusától az első héten 165 millió koronát emésztettek fel a rendkívüli kiadások, a hadikölcsönök pedig az első háborús év végén meghaladták a 13 milliárd koronát, amiből az első hadikölcsön 1914 novemberében 3.3 milliárd koronát, a következő 1915 júniusában 3.7 milliárd koronát, az 1915 decemberi pedig több mint 6 milliárd koronát jelentett. Ausztria 1918 végéig valamennyi kölcsönét, — ideértve az Osztrák-Magyar Bank által létesített megállapodásokat is — felhasználta, míg Magyarországon a célszerűen vezetett pénzügyi politika folytán az összeomláskor még közel egymilliárd korona volt felhasználatlan, amiből a forradalmi kormányzatok az államháztartást egyideig még vezették. Magyarország 17, Ausztria 8 hadikölcsön-kibocsájtást jegyeztetett a háborúban. Ebből nálunk a jegyzés végösszege majdnem 19 milliárd koronára, Ausztriában 35 milliárd koronára rugott.

A háborús kiadások napi átlaga Angliában 1914-

ben több mint 9 és félmillió, 1915-ben 18 millió, 1916-ban 26 és félmillió és 1918-ban majdnem 32 millió dollárt jelentett. Másszóval egyetlen nap Angliának 1918-ban kb. 170—180 millió pengőbe került. De a rekordot az Egyesült Államok tartják, ahol egyetlen nap 1918-ban kb. 53 millió dollárig (kb. 280 millió pengő) emel-

összegek csak egy csekély hányadát jelentették az összes kiadásoknak, úgy a válasz megadása nem lehet kétséges. A rendes adózáson felül különleges bevételi forrásokra van szükség. Az újkor háborúja minden bizonnyal nem jelenti többé hadseregek összecsapását csupán, hanem népek és nemzetek egymás elleni küz-

A hadviselő államok világháborús kiadásai.

Entente hatalmak:

Franciaország

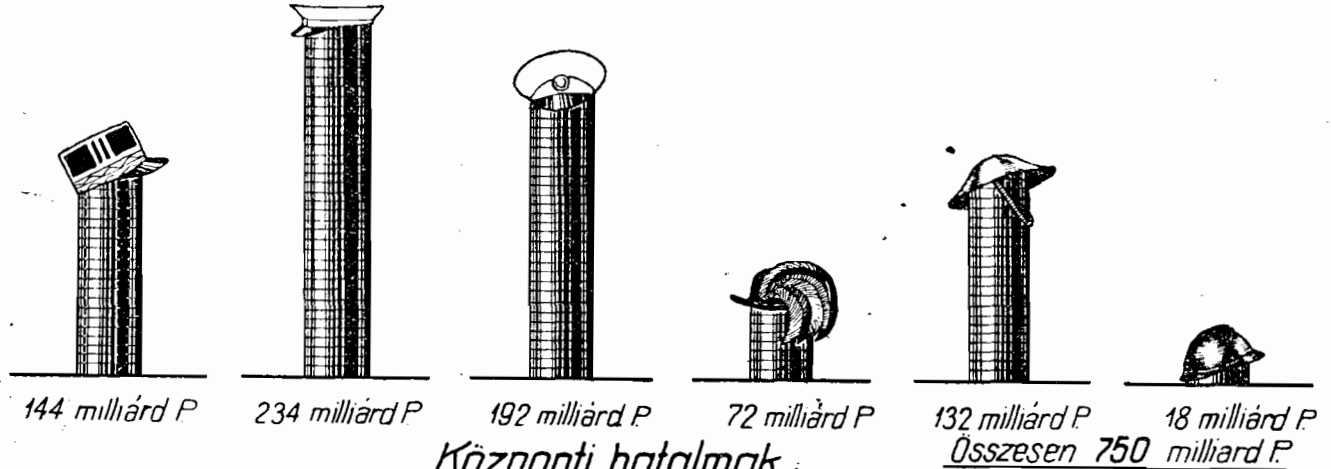
Anglia

Oroszország

Olaszország

Egyesült Államok

Egyéb államok

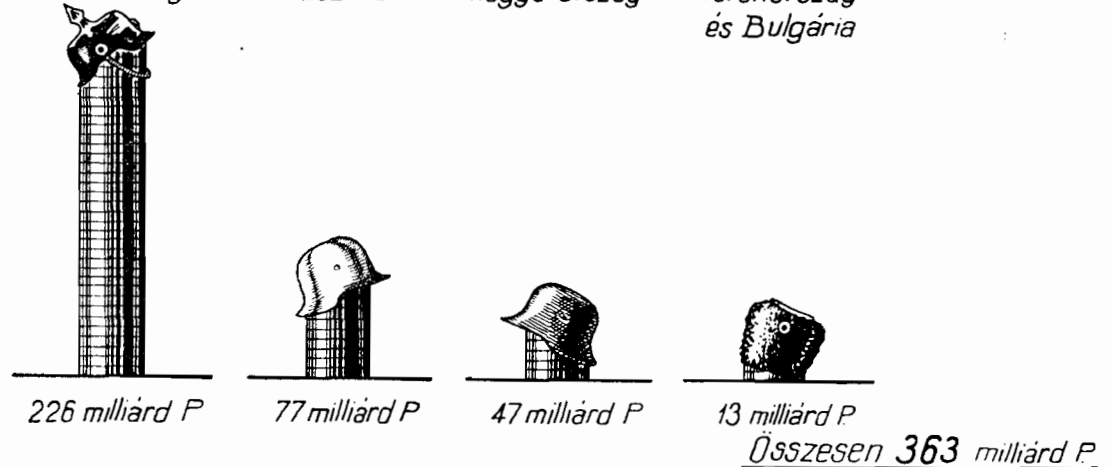
Központi hatalmak:

Németország

Ausztria

Magyarország

Törökország
és Bulgária

kedett. Németország háborús kiadásai napi átlagban is meghaladják Angliáét, mert 1914-ben egy német háborús nap 13 millió, 1915-ben majdnem 16 millió, 1916-ban 22 és félmillió és 1918-ban 34 és félmillió dollárra rugott. A háborús kiadások összetes képéről a vázlat nyújt tájékoztatást.

A négyéves világháború összes háborús kiadásai az entente hatalmagnál kereken 750 milliárd pengőt, a központi hatalmagnál 363 milliárd pengőt jelentenek.

Az előreboesájtottak alapján választ várhatunk arra a kérdésre is, hogy a háborús kiadásokat a jövőben az adózásra, vagy hadikölcsön műveletekre lehet-e alapozni. Ha megállapítjuk, hogy a világháborús költségek fedezésére a rendes adózás keretén belül befolyt

delmét, ahol a fegyveres erő kifejtésnél az állam valamennyi erőforrása is részt vesz. A szabadon fegyverkező államoknál ez a felismerés nagyarányú előkészületben mutatkozik, ahol a fegyveres erő katonai mozgósítása mellett nem csekély szerep jut az anyagi, ipari és pénzügyi előgondoskodásoknak. Az úgynevezett ipari és gazdasági mozgósítás jelentős részét pénzügyi tervek is képezik, amelynél a pénz értékének állandósítása érdekében a ki- és behozatal, a külföldi kölcsönök, sőt a magánvállalkozások és magánszemélyek által folytatandó hitelműveletek ellenőrzés és korlátozás alá esnének. Ide tartozik többek között az árak megállapítása, a jövedelem- és vagyonadó elosztása és különböző különleges adónemek. A különleges háborús adó-

nemeknél tekintetbe kell venni, hogy pl. Franciaország a világháborúban összes kiadásainak csak 18%-át fedezte adók útján, az Egyesült Államoknál 23%, Angliában 19%, Olaszországban 9%, Németországban 6%, Ausztriában 3.5%-ot, míg nálunk Magyarországon 5.2%-ot jelentettek csak az adók. A kiadások többi része, ahogyan arra már reámutattam, hadikölcsönfedezetből és külföldi kölcsönökből állott elő.

Ezekben az összegekben természetesen csak a tényleges háborús kiadások szerepelnek, mert arra nem igen találni megbízható adatokat, hogy mibe kerültek a háborús előkészületek. Erre nézve megközelítő támpontokat csak úgy lehetne szerezni, ha összehasonlítanánk a volt hadviselő felek hadügyi költségvetéseit évtizedekre visszamenőleg.

Azonban lehet találni számadatokat arra, hogy mibe kerül a háború, ha a nagyhatalmak *mostani* had-

Olaszország 94%, Anglia 92%, Oroszország és Franciaország pedig 30—30%-kal nagyobb összegeket költöttek hadseregükre, mint 1913-ban. Ha a személyi kiadásoktól eltekintünk és csak a hadianyagokra vonatkozó tételeket nézzük, akkor az index-emelkedés legnagyobb a szovjet köztársaságnál, ahol a hadiszerek kb. 83%-kal kerülnek ma többre, mint a világháború előtt.

A vezető katonai hatalmak 1931/32. évi hadikiadásait egyébként a vázlat mutatja, ahová végül még összehasonlításként Magyarország kiadásait is beillesztettem.

Oroszország kiadásai azért mutatkoznak ebben a táblázatban ilyen alacsonyan, mert itt csupán a személyi kiadásokat lehetett felvenni, a hadianyagokért történő külföldi megrendelésekre és általában az anyagi kiadásokra erre a költségvetési évre nem lehet

A vezető katonai hatalmak hadikiadásai az 1931/32. évben.

Állam	Hadikiadás	az állami költségvetésből hány százalék
Egyesült Államok	4885 millió P	20%
Anglia	2016 --	14%
Franciaország	4487 --	35%
Olaszország	1710 --	29%
Japán ^a	658 --	26%
Lengyelország	650 --	34%
Oroszország	3750 --	5%
Románia	230 --	23%
Jugoszlávia	218 --	19%
Csehszlovákia	252 --	20%
Magyarország	130 --	15%

ügyi tételeit vesszük szemügyre. A Népszövetség hivatalos kiadványai, meg különböző pénzügyi jelentések beszédes tanúi annak a fegyverkezési versenynek, amellyel korlátozás nélküli államok véderejükét és háborús előkészületeiket fejlesztik. Hol áll ezek mögött Magyarország szerény költségvetése? Nemrégiben jelentek meg erre vonatkozólag közlemények, amelyekből kitűnik, hogy a világháború befejezése óta legjobban az Egyesült Államok hadikiadásai növekedtek meg és kb. háromszorosát teszik ki még Franciaország fegyverkezési kiadásainak is. A lefegyverzett Németország 1930-ban 63%-kal költött *kevesebbet* hadseregére, mint a legutolsó békeévben a háború előtt. Ugyanakkor azonban Amerika 197%-kal, Japán 142%-kal,

tett megbízható adatot találni, de a 85%-os emelkedés 1930-ban elegendő útmutatást nyújt erre is.

Mindebből kiviláglik, hogy a leszerelési konferencia munkássága mellett, vagy annak dacára, milyen ütemben folyik tovább a felszerelési verseny éppen azoknál az államoknál, amelyek a volt központi hatalmaknál a lefegyverzés minél gyorsabb végrehajtását követelték és követelik még ma is.

A régi császári hadseregben a XVII. század második felétől a XIX. század elejéig a katonák fővege általában a nemez kalap volt, melyet vágás vagy ütés ellen akként tettek ellenállóképesebbé, hogy keresztalakú vaspántot varrtak belülről a tetejébe. Ez a főveg meglehetősen nehéz volt.

Legénységi rendfokozataink változásai.

Írta: GERGELY ENDRE ny. százados.

A magyar kir. csendőrség emlékbizottsága az idei csendőrnapon több mint 400 hősi halált halt és szolgálatban elesett csendőr emléklapját adta ki az őrsökre. Ezek az emléklapokon a legénységi hősi halottak nevei mellett a legkülönbözőbb rendfokozatok szerepelnek. Szerepelnek olyanok is, amelyek azonos elnevezés mellett jelentőségükben nagyon is különböznek, mint például az őrmesteri, amely valamikor a csendőrség legénységi állományában elérhető legmagasabb rendfokozatot jelentette. Mivel ma már csak kevesen vannak, akiknek a régi rendfokozatokról, — akár saját tapasztalatból, akár hallomásból — helyes fogalmuk van, érdemes a csendőrség legénységi rendfokozatainak fejlődését áttekinteni.

Mikor a magyar királyi csendőrséget az egész ország területén felállították, — 1882-től kezdve — a hadsereg-nél és a honvédségnél a következő rendfokozatok voltak: örvezető, aki nem számított altisztnak, tizedes, szakaszvezető és őrmester, akik altisztek voltak. Az altiszti jelleget elsősorban a (sárga) szurony- vagy kardbojt mutatta, amelyet tehát az örvezető nem viselt. Az örvezető rendfokozati jelvénye a galléron viselt egy fehér celluloid csillag volt, a tizedesé kettő, a szakaszvezetőé három, az őrmesteré szintén három és sárga paszomány, úgy felvarrva, mint ahogyan az ilyen paszományokat ma az államrendőrök és a pénzügyőrök viselik. A csendőrség tagjai szintén a háromféle altiszti rendfokozati jelvényt viselték, vagyis a csendőr a tizedesit, az örvezetőt a szakaszvezetőit, az őrmester az őrmesterit. Mivel a csendőrséghez való belépés csak a legkisebb, a csendőri, rendfokozatban volt megengedve, a csapatnál szakaszvezetői vagy őrmesteri rendfokozatot elért próbacsendőrök tizedesi rendfokozati jelvényt viseltek; természetesen ezt viselte az a próbacsendőr is, aki a csapatnál tizedes volt. A rendfokozat nélküli katonák és az örvezetők mint próbacsendőrök nem viseltek rendfokozati jelvényt, de altiszti kardbojttal volt, annak kifejezésére, hogy a Szervezeti Utasítás értelmében minden csendőr a honvédség altiszteinek a jellegével bír. A véglegesítés után mindenki csendőrrendfokozatot nyert és két fehér csillagot viselt. Aki az altiszti vizsgát le nem tette, ennél magasabb rendfokozatot el nem érhetett. Aki az altiszti vizsgát letette, (csendőr) címzetes örvezető lett, vagy, ha a csapatnál őrmester volt, csendőr címzetes őrmester. A legrégebbi időben azokat, akik a csapatnál szakaszvezetők vagy őrmesterek voltak, mindjárt az akkor hat havi próbaszolgálat letelte után altiszti vizsgára bocsátották, amelynek sikeres letétele után azonnal csendőr címzetes örvezetőkké vagy csendőr címzetes őrmesterekké léptek elő. A többi csendőr csak évek mulva jutott abba a helyzetbe, hogy altiszti vizsgát tehesen. A vizsgázott altisztekből idővel örvezető lett, amely rendfokozat az őrsparancsnokok rendfokozata volt. Az örvezető két évi őrsparancsnoki működés és jó minőség esetén örvezető címzetes őrmesterré lépett elő. A csendőr címzetes őrmesterek természetesen mindjárt örvezető címzetes őrmesterek lettek, mikor az örvezetői előléptetésre sorra kerültek.

Itt kell megjegyezni, hogy később őrsparancsnok csak örvezető vagy örvezető címzetes őrmester volt, de az első években voltak őrsparancsnokká kinevezett csendőr címzetes örvezetők és csendőr címzetes őrmesterek is. Ez volt az oka annak, hogy testületünkben meggyökeresedett az a felfogás, hogy az, aki altiszti vizsgát tett, „altiszt”. Pedig va-

lóban csak az volt altiszt, aki őrsparancsnok, vagyis a most megbeszélte időben legalább örvezető volt. A huzamosabban szolgált őrsparancsnokok elérték az őrmesteri, az úgynevezett „valóságos őrmesteri” rendfokozatot. Ennek elérése esetén szolgálati állásuk nem változott, őrsparancsnokok maradtak továbbra is, mert akkor a volt járásparancsnoknak vagy a mai szakaszparancsnoknak megfelelő állás a csendőrségnél nem volt. A leírt hatféle rendfokozatot viselő egyének azonban csak háromféle rendfokozati jelvényt viseltek. A csendőr a tizedesit, a csendőr címzetes örvezető és az örvezető a szakaszvezetőit, a csendőr címzetes őrmester, az örvezető címzetes őrmester és a (valóságos) őrmester az őrmestereit. Fizetés tekintetében szintén három csoportra oszlottak. Volt csendőri, örvezetői és őrmesteri zsold. A csendőrit kapta a csendőr, a csendőr címzetes örvezető és a csendőr címzetes őrmester. Az örvezetőit kapta az örvezető és az örvezető címzetes őrmester. Az őrmesterit az őrmester. A zsoldon kívül járt a szolgálati pótdíj, amely a szolgálati idő szerint emelkedett, a rendfokozatra való tekintet nélkül. A most leírt rendszer lényegileg 1912-ig fennállott, fizetés tekintetében pedig egészen a forradalomig.

Az első változás 1901-ben történt. Ebben az évben megengedték, hogy a csapatbeli szakaszvezetők és őrmesterek szakaszvezetői rendfokozati jelvényeket viselhesse-nek már mint próbacsendőrök is. Próbaszolgálatuk alatt próbacsendőr címzetes örvezetők voltak, véglegesítésük után pedig csendőr címzetes örvezetők. De ekkor már altiszti iskolába csak kiválogatás útján juthattak, úgy, mint a csendőrök. Aki altiszti vizsgát tett, ettől kezdve címzetes örvezető másodaltiszt megnevezést viselt, a csendőr címzetes örvezetőktől való megkülönböztetés céljából. A csapatbeli őrmesterek természetesen ezután is csendőr címzetes őrmesterek lettek, ha az altiszti vizsgát letették.

1903-tól kezdve a csendőr címzetes örvezetői rendfokozatot azok a csendőrök is elnyerhették, akik a csapatnál és a csendőrségnél összesen tíz évet szolgáltak.

1904-ben ezt a rendelkezést úgy változtatták meg, hogy a csendőr címzetes örvezetői előléptetéshez elég volt öt évi csendőrségi szolgálat. Ebben az évben május 1-jével nevezték ki az első járásőrmestereket. Ezek az 1903 szeptember 1-én felállított járásparancsnokságok és egyúttal a járásparancsnokságok székhelyén állomásozott őrsök parancsnokai voltak. Nem zsoldot kaptak, hanem mint rangosztályba nem sorolt havidíjasok, havidíjat. Rendfokozati jelvényük olyan volt, mint az őrmestereké, de a sárga paszományt hosszában piros csík osztotta ketté, úgy, hogy az kettős paszománynak látszott és ilyennek volt szokás nevezni is. Járásőrmestert nagyobb számban neveztek ki, mint amennyi „őrmester” rendszeresítve volt. Rangosztályba nem sorolt havidíjasai a csendőrségnek már addig is voltak, t. i. a törzsőrmesterek. Ezek (a honvédség mintájára) számvivői szolgálatot végeztek, kinevezésükhöz az altiszti vizsga

Az ezredenkint különféle színű *hajtókák* eredetére vonatkozik amaz eset, hogy a XVII. században valamely pedáns ezredparancsnok elrendelte, hogy a kabátok ujjának századonként egyforma színű bélése legyen. Abban az időben ugyanis a katonakabátok hosszú, bő ujját meleg időjárásnál felhajtották és a bélés kilátszott. A hadvezetőség a pedáns ezredes intézkedését praktikusnak találta és 1666-ban elrendelte, hogy az egész hadseregben vörös legyen a kabátujj felhajtható részének bélése. Az ezredtulajdonosok különlegeségre való hajlama azonban nemskára megteremtette a különféle színeket.

és a számvívői vizsga letétele volt szükséges. Ezek utó-dai a mai gazdasági tiszthelyettesek.

1907-ben a járásörmesterek és a törzsörmesterek a hadseregnél és a honvédségnél történt változtatásnak megfelelően a kettős sárga paszomány helyett ezüst paszományt kaptak a három csillag mellé.

1909-ben a nagyváradi országos csendőriskola felállítással egyidejűleg az a rendelkezés történt, hogy azok, akik ott az altiszti iskolát jeles eredménnyel végzik el, csendőr címzetes őrmesterekké lépnek elő, akkor is, ha a csapatnál őrmesterek nem voltak.

1912 május 1-ével a csendőrség legénységi rendfokozati rendszerében lényegesebb változás történt. Öfelsége ugyanis a csendőr tizedesi rendfokozatát szakaszvezetőivé emelte fel. A csendőr ettől kezdve három fehér csillagot hordott. Ennek következtében a próbacsendőr címzetes őrsvezetői megnevezés megszűnt, ettől kezdve minden próbacsendőr megnevezése „próbacsendőr”. Ettől kezdve azonban a csapatbeli őrsvezető az egy csillagját mint próbacsendőr is megtartotta. Megszűnt természetesen a csendőr címzetes őrsvezetői és az őrsvezetői rendfokozat is. Ha a csendőr altiszti vizsgát tett, csendőr címzetes őrmesterré lépett elő, és ha őrsparancsnok lett, őrsvezető címzetes őrmesterré. A valóságos őrmester olyan kettős sárga paszományt kapott, mint amilyent azelőtt a járásörmester viselt. A járásörmester rendfokozati jelvénye nem változott.

A csendőr és a csendőr címzetes őrmester a csendőri zsoldot kapta, az őrsvezető címzetes őrmester az őrsvezetőit, az őrmester az őrmesterit, a járásörmester a havidíját. Ez a rendfokozati rendszer nem mondható következetesnek. A csendőr címzetes őrmester valóságos rendfokozata csendőr, azaz szakaszvezető volt, címe őrmester, az őrsvezető valóságos rendfokozata szintén a szakaszvezetőinek felelt meg, címe szintén őrmester volt. Lényegileg mindkét rendfokozat megnevezése azonos volt, jóllehet közöttük úgy rendfokozatban, mint fizetésben egy egész rendfokozatbeli különbség volt, vagyis az őrsvezető címzetes őrmesteri rendfokozat megfelelt a csapatbeli valóságos őrmesterinek. A csendőrségi valóságos őrmesternek, aki viszont az őrsvezető címzetes őrmesternél volt egy egész rendfokozattal magasabb rendfokozatú, más rendfokozati megnevezést lehetett volna adni. Erre igen alkalmas lett volna a törzsörmesteri, csakhogy ez a csapatnál akkor még nem volt rendszeresítve, viszont a csendőrségnél le volt foglalva.

Az ellentmondások kiküszöbölése 1916 október 15-ével új rendszert léptetett életbe, amely az osztrák csendőrségnél már régebben fennállott rendszernek felelt meg. A csendőr után beiktattak egy új rendfokozatot, a vezetőt; rendfokozati jelvénye és fizetése ugyanaz volt, mint a csendőré, megkülönböztetésül a járőrvezetői jelvényt vi-

selte. A csendőr címzetes őrmesterből alőrmester lett, az őrsvezető címzetes őrmesterből 2. osztályú őrmester, az őrmesterből 1. osztályú őrmester. Az 1. és 2. osztályú őrmesterek az egyszerű és kettős sárga paszomány helyett egyformán ezüst paszományt kaptak, olyant, amilyent addig a járásörmester viselt. A járásörmester az eddigi szélesebb ezüst paszómánya mellé még egy keskeny ezüst paszományt kapott. A rendfokozati megnevezéseken és jelvényeken kívül az előbbi rendszerrel szemben tulajdonképpen semmi sem változott meg.

Ezt a rendszert, de már az előbbit is a világháború következtében beállott viszonyok némileg megzavarták. A tábori csendőrökként és csapatszolgálatra a harctérre került csendőröket a harctéri parancsnokok tömegesen előléptették; sokszor olyan mértékben is, hogy az tulajdonképpen nem lett volna megengedhető. De azt a körülményt méltányolva, hogy az altisztképzés szünetelt, a honvédelmi miniszter az itthoni legénységet is kedvezményes előléptetésben részesítette, amennyiben 1915 június 16-án elrendelte, hogy arra érdemes csendőrök az altiszti vizsga letétele nélkül is előléptethetők csendőr címzetes őrmesterekké és az altiszti vizsgát tett csendőr címzetes őrmesterek őrsvezető címzetes őrmesterekké, akkor is, ha még nem lennének őrsparancsnokokká kinevezhetők. Ezek 1916-ban természetesen alőrmesterekké, illetve 2. osztályú őrmesterekké minősítették át. Ennek leginkább észrevehető következménye az volt, hogy kétféle alőrmestert kellett megkülönböztetni. Olyant, aki altiszti vizsga nélkül lett alőrmesterré és olyant, aki az altiszti vizsgát letette. Az utóbbiakat megkülönböztetésül „vizsgázott alőrmesterek”-nek nevezték. Az így módosult 1916-os rendszer volt érvényben a világháború végén az összeomláskor.

Közben a háború következtében a csapatbeli rendfokozatokban is jelentékeny változás állott be. A világháborút közvetlenül megelőzőt időig, — kevésszámú rangosztályba nem sorolt havidíjast nem számítva — a legmagasabb altiszti rendfokozat az őrmesteri volt. A tiszthelyettesi rendfokozat ugyan rendszeresítve volt, de csak háború esete. Ebben a rendfokozatba arra alkalmas, elsősorban továbbszolgáló őrmesterek akkor voltak előléptethetők, ha a szakaszparancsnokokban beállott fogyatékkal és tisztjelöltekkel már nem volt pótolható és így szakaszparancsnokként alkalmaztattak. Közvetlenül a háború kitörése előtt azonban új altiszti rendfokozatot rendszeresítettek, a törzsörmesterit, amely az őrmesteri és a tiszthelyettesi közé sorolt. A törzsörmesteri rendfokozat arra szolgált, hogy hosszú ideig szolgáló érdemes szolgálatvezető őrmesterek további előléptetéssel megjutalmazhatók legyenek. A hosszú háború alatt a törzsörmesterek és tiszthelyettesek száma igen megnövekedett, minek folytán az őrmesteri rendfokozat értékéből és régi tekintélyéből sokat veszített. Számolni lehetett azzal, hogy a túltengés a békeviszonyok között csökkenni fog, de egyelőre megvolt.

A csendőrségnél is bizonyos túltengés állott be a magasabb rendfokozatok arányában. A négyéves háború során kívüli előléptetései, az utánpótlás hiánya és a nagymértékű fogyatékat azt eredményezték, hogy a „csendőr”, aki szakaszvezetői rendfokozatot viselt, majdnem eltűnt; helyette az alőrmester szerepelt. Ehhez járult a forradalmi szerzetlenség, ami a Károlyi-féle csendőrségi rendfokozati rendszert eredményezte, amely 1919. márciusában lépett életbe. Ez éles különbséget tett a vizsgázott és nem vizsgázott csendőrök között. Az előbbieket katonai tisztviselőkké tette (bár a hadseregben ezek akkor már el voltak törölve), az utóbbiakat pedig ellátta a hadseregbeli altiszti

A cs. és kir. hadsereg legelső reguláris huszárezrede (a 9. huszárezred) 1688-ban a következő állománnyal állított fel: 1 ezredes, 1 alezredes, 1 főstrázsamester (örnagy), kvártélymester, hadbíró, káplán, titkár, élelmező mester, ezredhadsegéd (adjutant), kocsimester, a foglár és személyzete, üstdobos. 10 század (Compagnie) egyenkint 1 százados, 1 hadnagy, 1 zászlós (Cornet) 1 őrmester, 1 fourir (számvívő-altiszt), 1 kovács, 1 trombitás, 1 felcser, 3 káplár és 88 közhuszár létszámmal. Ez az ezred volt az egész világon a legelső reguláris huszárezred és a régi hadsereg legelső reguláris magyar ezrede.

rendfokozatokkal. A próbacsendőr csapatbeli rendfokozatát őrmesterig bezárólag megtartotta. Véglegesítés után „csendőr” lett, aki az addigi alőrmeisteri rendfokozati jelvényeket kapta, azután fokozatosan előléphetett őrmesterré, törzsőrmesterré és tiszthelyettesé. Tiszthelyettes például a 19. csendőrségi szolgálati évétől kezdve lehetett. Az őrmester az addigi 1. és 2. osztályú őrmesterek a törzsőrmester az addigi járásőrmester rendfokozati jelvényeit kapta, a tiszthelyettesnek egy szélesebb és egy keskeny arany paszománya és egy ezüst csillagja volt. Aki altiszti vizsgát tett, tisztviselő lett. Ebben a csoportban négy rendfokozat volt. Az ellenőr megfelelt az addigi vizsgázott alőrmasternek, a főellenőr a 2. osztályú, a segédfelügyelő az 1. osztályú őrmesternek, a felügyelő a járásőrmesternek. A rendszer annyiban is változást hozott be, hogy a megszorított rendfokozatok közül mindegyiknek külön fizetés (zsold vagy havidíj) felelt meg. Addig az altiszti vizsgát nem tett csendőrnek, akármilyen rendfokozatot viselt is, csak egyféle fizetés járt (nem szólva a szolgálati pótdíjról), most a négy rendfokozatnak megfelelően négyféle. Ez az újítás máig megmaradt. Ez a rendszer a proletárdiktatúra által okozott megszakítással 1919. végéig élt.

A proletárdiktatúra bukása után volt egy nemzeti hadseregbeli rendszer is, amely azonban nem vált általános érvényűvé. Ez az előbbi rendszer rendfokozatok megnevezéseit megtartotta, de a rendfokozati jelvényeket a mai sujtással ellátott alakúakká változtatta.

1920. január 1-jével életbe lépett az új rendszer,

amely előbitől abban különbözött, hogy a tiszthelyettesi rendfokozatot a főtörzsőrmesterivel pótolta, a tisztviselői rendfokozatokat pedig megszüntetve helyettük három különböző osztályú tiszthelyettesi rendszeresített. A régi járásőrmesteri rendfokozat tulajdonképpen betöltetlen maradt, mert annak megfelelő altiszti parancsnokság nem volt szervezve. A csendőr barna sujtással és sárga paszománnyal három fehér csillagot viselt. A többi rendfokozatúak sujtása ezüst volt. Az őrmesternek, törzsőrmesternek és a főtörzsőrmesternek sárga paszománya volt, egy, két, illetve három fémcillaggal. A vizsgázott altisztek tiszthelyettesekké lettek, három fémcillaggal, de a 3. osztályú tiszthelyettes egy szélesebb és egy keskeny, a 2. osztályú és az 1. osztályú a szélesebb mellett két, illetve három keskeny ezüst paszománnyal.

1926. február 1-jével az előbbi rendszerben az a változás történt, hogy a főtörzsőrmesteri rendfokozatot eltörölték, az őrmester és a törzsőrmester sárga paszomány helyett ezüstöt kapott és csak egy tiszthelyettesi rendfokozatot rendszeresítettek a keskeny paszományok elhagyásával. Ekkor rendszeresítették az alhadnagyi rendfokozatot és jelvényül arany paszománnyra helyezték egy ezüst csillagot. A rendfokozatok és a rendfokozati jelvények tehát ugyanazok, mint a honvédségnél, kivéve a csendőrt, aki tulajdonképpen a szakaszvezetőnek felel meg, de a honvédségnél nem használt jelvényt hord, amely a régi alőrmasterből származik.

A rendfokozatok áttekintését a táblázat mutatja:

1882.	1901.	1904.	1912.	1916.	1920.	1926.
próbacsendőr	próbacsendőr próbacsendőr címz. őrs- vezető*)	próbacsendőr próbacsendőr címz. őrs- vezető*)	próbacsendőr	próbacsendőr	próbacsendőr j	próbacsendőr
csendőr	csendőr csendőr címz. őrsvezető*)	csendőr csendőr címz. őrsvezető	csendőr	csendőr vezető (alőrmaster)	csendőr őrmester törzsőrmester főtörzsőrmester	csendőr őrmester törzsőrmester
(csendőr) címz. őrsvezető	(cs.) címz. őrs- vezető másod- altiszt	(cs.) címz. őrs- vezető másod- altiszt	csendőr címz. őrmester	(vizsgázott) alőrmaster	3. osztályú tiszthelyettes	
csendőr címz. őrmester**)	csendőr címz. őrmester**)	csendőr címz. őrmester**)	őrsvezető címz. őrmester	2. osztályú őrmester	2. osztályú tiszthelyettes	tiszthelyettes
őrsvezető	őrsvezető	őrsvezető	őrmester	1. osztályú őrmester	1. osztályú tiszthelyettes	
őrsvezető címz. őrmester	őrsvezető címz. őrmester	őrsvezető címz. őrmester	járásőrmester	járásőrmester		alhadnagy

*) ha a csapatnál szakaszvezető vagy őrmester volt.

***) ha a csapatnál őrmester volt.

— — — az altiszti vizsga letételét jelenti.

——— zsold vagy havidíj változását jelenti

Gyermekekről – nagyoknak.

Írta: SAÁD FERENC főhadnagy.

Az idén szabadságomat a Dunántúlon egy kis faluban töltöttem. Vidéken születtem, de foglalkozásánál fogva a fővároshoz kötött ember mindig valami áhitatot érez egy csendes dombhajlatban elpihenő magyar falu bejáratánál. Hazánk bármely vidékére vetett is a sors, mindig úgy mentem, mintha haza mennék, mert mindenütt egyformán életet adó lehetete van mindnyájunk édesanyjának, az istenáldotta magyar földnek.

Ilyen és hasonló gondolatokba elmélyedve ültem a kocsin, mely az álmástól vendéglátó barátom házához robogott velem. Már esteledett. A nap még mindig ott bujkált a Bakony egyik búzatáblák aranyával és árnyékában levő erdők haragos zöldjével pompázó nyulványa mögött, de az estéli harangszó, az étellel megrakodott, hazatérő szekeret, a porfelhőben ballagó csorda mind azt hirdetik, hogy elpihenni készül a lüktető élet. Ilyenkor a legnagyobb a forgalom az egyébként csendes falukban.

Vérbeli kocsisom ügyesen előz egy gabonával megpakott szekeret, de a bravur majdnem gyászba fullad. Hirtelen még a vér is megfagy bennem. Ösztönszerűleg felugrom és kapkodok én is a kemény kézben lévő gyeplő után, mert pöttömnyi gyerek szalad ki az egyik kapu alól, egyenesen lovaink lába alá. Egy másodperc tizedrésze alatt játszódott le a jelenet. Pillanatnyilag úgy látszott, hogy nem lehet meggátolni a balesetet, de az Isten segítő keze a kis magyar után nyult annak az embernek a karjában, aki őt a kapuból nyomon követte és az utolsó pillanatban elkapta a félrerántott lovak lába alól. Ekkor eszmélek fel. Hiszen ez egy csendőr! Az épület pedig: M. kir. csendőrségi laktanya. Még nem voltam abban az állapotban, hogy részletesen kérdezősködhettem volna; azt megtudtam, hogy a gyerek az őrsparancsnoké, majd az ijedség hatása alatt néhány szemrehányó szót mormogva, továbbhajtattam.

Az eset nem mosódott el emlékezetemben. Megtudtam, hogy a kislétszámú őrs néhány nős tagjának nyolc gyermeke van a faluban. A laktanyában csak a parancsnok családja lakik. Alkalmam volt bepillantani a család életébe. Tiszta asszony, rendes otthon, egészséges gyermekek. Hirtelen azon kezdtem gondolkozni, hány ilyen kis csendőrgyerek van elszórva szerte ez országban? Mi ezeknek a gyermekeknek a jövőjük? Mit jelent ez a Magyarország egyik legerősebb életfájától, a törvényes rend oszlopától származó sok-sok mosolygó, egészséges gyümölcs a nemzeti jövő szempontjából? Hány szolgálatban kifáradt nyugdíjas csendőrnek aranyozza be majd öreg napjait ez a gyermekereg!

A feltóduló számtalan gondolat hatása alatt elhatároztam, hogy érdeklődni fogok a kakastoll árnyékában növekedő gyermekek jövő sorsa iránt. Azt lehetetlen nem látni, hogy ezek a kis magyarok igazán egészséges szülőktől származnak és a környezet, amelyben élnek, rendkívül alkalmas testi és lelki fejlődésük szempontjából. Kérdés, elegendő-e ez ahhoz, hogy hasznos és megelégedett tagjai lehessenek a társadalomnak és mindenben megfeleljenek szülőik várakozásának? Nem! Nem elég! Az ő egészséges testük és lelkük mulhatatlanul megkívánja a tervszerű, gondos és következetes nevelést.

Ezt a szót: nevelés, nagyon sokszor kimondják; talán egyike leggyakrabban használt szavainknak, de kétségtelenül igen kevesen ismerik valódi értelmét.

Régen, amikor még nem volt nagyon szoros az em-

berek között levő társadalmi kapocs, a nevelés nem volt más, mint egy ősi ösztön. Azt a kevés ismeretet, amivel az egyszerű ember birt, igyekezett átadni utódainak, mert érezte véges mivoltát. A műveltség fejlődésével egyre szaporodott a követelmények száma és ezekhez az embernek alkalmazkodni kellett. Így emelkedett ki a nevelés az ösztönszerűségből és ma ott tartunk, hogy az új nemzedék minden művelt országban az államhatalom és a társadalom gondos és tervszerű irányítása mellett készül a jövő életre.

Vannak emberek, akik azt vitatják, hogy a gyermek lelkének formálását rá kell bízni a természetre. Akik így okoskodnak, elfelejtik, hogy az ember társas lény. Mi lenne a társadalommal, ha hagynánk, hogy mindenki szabadon élhessen természetes ösztönei és hajlamai szerint. Senki jobban nem láthatja ennek lehetetlen voltát, mint a csendőr, aki a társadalmi rendnek azokat a bilincseit hordozza, amivel éppen az ősi természet féktelen és vad kitérőit kell békóba kötni.

A testileg gondosan ápolat gyermeket mindenki örömmel simogatja meg. Az ember azonban nem csupán testből áll. Hiába ápoljuk testét, ha a lelkével nem törődünk. Pedig az emberi és különösen a gyermeki lélek rendkívül finom és bonyolult valami, éppen olyan alapos ápolást, edzést és tervszerű gondozást kíván, mint a test. Hasonlítunk talán az ekevasához, amelyik csak akkor fényes, ha dolgoznak vele, különben piszkos rozsdával befedve, pókhálával benöve fekszik és előbb-utóbb porrá válik.

Pillantsunk be most a csendőrlakások ablakán és nézzük meg, mit csinálnak a gyerekek?

*

A bölcső.

Nagy az öröm a törzsrőmesteréknél. Alig egy éves házások és beköszöntött a gólya. Ami a fő, fiút hozott. Alig kéthetes ez a fiú, de kegyetlen jó hangja van. Őszintén szólva már kezd unalmassá válni az örökös sirással. Nem mondom, nem az anyja előtt, de az apja bizony kétszeresen érzi a szolgálat fáradalmait. Különösen az a baj, hogy a nagymama is haza készül, mert a fiatalasszony kezdi összeszedni magát.

— Hát a nagymama is itt volt?

— Itt ám! Ez az első unokája. Sajnálja is itthagyni, de neki is vannak még növényben lévő gyermekei. Azok persze nem ilyen kicsinyek. Azokat nem lehet egész napon át karon ringatni és dallal altatni, mint a kis unokát. És még az ő vője azt mondja, hogy rossz ez a gyerek vagy beteg. Ez beteg, amikor a bába is megmondta, hogy tíz éve van a faluban, de ilyen gyereket még nem is látott. Négy és fél kiló volt mikor megszületett. Azért gyerek, hogy sirjon, legalább nő a tüdeje. Lám, mikor kézbe veszik és dalolnak neki, akkor csendben van.

— Hát hiszen jó is volna, ha ez a fáradhatatlan nagymama ittmaradna, de mi lesz, ha elmegy? Lám az őrsparancsnok, aki nőlen ember és szeret évődni, egyre biztatja törzsrőmesterét, hogy jó lesz megtanulni az anyósától a dajkadalokat. Törzs uramat azonban nem lehet ugratni. A szomszéd falu doktora most jött ide Pestről a szülészeti klinikáról, ő majd megmondja, hogy mi itt a baj. Meg is mondta. Csoda, hogy erre maguktól nem jöttek rá. Azt mondja a doktor, hogy azért rossz a gyerek mert rosszul van szoktatva. A csecsemőhöz csak akkor szabad nyulni, mikor enni kap, meg amikor tisztába tesz. Alig várja már a törzsrőmester, hogy ilyen értelemben adja ki a parancsot odahaza.

— A nős ember otthona azonban mégsem kaszárnya. Sőt! Különösen, ha még az anyós is ott van. Hát bizony

parázs botrány kerekedett. Még hogy egy tejfeles-szájú doktor ad tanácsot neki, aki öt gyermeket nevelt fel és mind az ötöt a karján ringatta. Olyanok azok, akár a makk. Neki ugyan senki se tanítsa, hogy kell gyereket nevelni.

— A törzsörmeister már-már kezd szelíden meghajolni a női nem kiválósága előtt.

Kinek van hát igazsága? Mert nagy dolog az, amikor az anyós meg a doktor áll egymással szemközt, pláne akkor, amikor az utóbbinak csak a véleménye van jelen.

Hangsúlyozva, hogy az anyósok intézménye igen tiszteletreméltó, mégis a doktornak kell igazat adnunk. A gyermeknevelés bizony már a bölcsőben kezdődik. Persze itt még a nevelés nem más, mint szoktatás. Saját magunkról tudhatjuk, hogy napi teendőink legnagyobb részét megszokásból végezzük és minden, ami a rendestől eltér, kikötkent bennünket hétköznapi mivoltunkból. Mi következik ebből? Az, hogy a gyermekkori rossz szokások végigkísérnek bennünket egész életünk folyamán. Az első ténykedés a gyermek körül tehát a szoktatás. Jól szoktatott, egészséges gyermek sohasem lehet rossz. Mire is szoktathatjuk mi a kicsinyeket? Egy szóval felelhetünk: mindenre. Az első napokban arra, hogy a táplálékot bizonyos meghatározott időközökben kívánja és jól érezze magát bölcsőjében, később tisztaságra, a pihenési idő pontos megkívánására, majd, ha megnő, az igazmondásra, engedelmességre, stb. Téves például azt hinni, hogy a gyermek tolltengerben szeret pihenni. Megszokja az a keményebb fekhelyet is és edzettebb lesz a teste, mint annak a gyerekeknek, akit túlságosan kényeztet a szülő.

Az ember élete itt e földön: küzdelem. Nem az a jó szülő tehát, aki szinte az önmaga feláldozásával minden földi jót és kényelmet előteremt magzata számára, hanem az, aki erre a küzdelemre gondosan és tervszerűen előkészíti gyermeke testét és lelkét.

A hizlalás.

A gyerekek jönnek az iskolából. Elöl csörtet vagy inkább gurul az alhadnagyék Jóskája. Egyetlen gyermek. Szeméfénye szüleinek. Különösen az anyja féltette minden betegségtől, mert sovány volt az istenadta. Tovább igazán nem kell féltetni, Alaposan felhizlalta a derék asszony. Szép kövér egy gyerek; legszebb a faluban. Legalább is így gondolja azt az alhadnagné. Nézzük, hogy vélekednek a többi gyerekek. Sokan szaladnak utána. Talán bizony csodálják. Dehogy csodálják. Inkább gúnyolják.

— Koca, koca — hallatszik minden oldalról. Meglökösök, ráütnek, szóval válogatott módon csipdesik. Szegény Jóska gyerek próbálja megkergetni őket, de a sovány pajtások úgy elfutnak előle, mint a nyúl, neki meg lötyög a háj minden testrészen. Sírva érkezik haza, de még így is komikus hatást kelt. Sarokba vágja a könyveit és kijelenti, hogy nem megy többé iskolába. Örökké csúfolják. Nincs egyetlen barátja.

Az alhadnagné vérbeborult szemekkel fogadja az urát. Menjer: el a tanítóhoz, álljon ki az utcára, mikor kijönnek a gyerekek az iskolából vagy csináljon amit akar, de ennek a dolognak véget kell vetni. Ez a gyerek már valósággal búskomor és ezt annak a sok vásott kölyöknek köszönheti.

Nem, kedves alhadnagné asszonyom, Jóska gyerek a bánatát kizárólag önmaga köszönheti. Nem akarjuk a szívből jövő szeretetteljes szándékot ócsárolni; de hiába minden jószándék, ha tudatlanságból fakad. Bizonyos szempontból tudatlannak kell bélyegeznünk az olyan embert, aki a gyermekének egészségi állapotát annak lehetetlenül ma-

gas testsúlyával hozza kapcsolatba. A sovány; de izmos, ember mindig ellenállóbb a betegségekkel szemben.

Az alhadnagyék Jóskájának esetéből azt látjuk, hogy szegény, agyonhizlalt gyereket állandóan gúnyolják. Nincs egyetlen pajtása, nincs egyetlen örömmel teljes gyermeki órája. Lassanként társtalanná és búskomorrá válik. Egyetlen öröme az evés marad. A nagy evés nem más, mint rossz szokás. A hatesztendős fiún tehát még lehet segíteni. Le kell szoktatni a nagyevésről. Az apja amúgy katonásan megmozgatja és egy-két esztendő alatt izmos kis lurkó lesz belőle. Nem volt neki más baja, csak áldozata lett a majomszeretnek és az ebből folyó állandó erőszakos etetésnek.

A majomszeretet.

Az őrsparancsnokhelyettes kislánya, Annuska, a legidősebb gyermek a családban. Kész kisasszony, mert már a harmadik elemibe jár. Legalább is kisasszony kellene hogy legyen. Sajnos, igen gyakran elkésik az iskolából. A tanító csodálkozik is rajta, hogy ez éppen egy csendőr gyermekével fordul elő. Kis butácska még. Nem tud egyedül mosakodni, öltözködni meg fésülni. Az anyja nem szakadhat százfelé, mert több gyerek is van. A tanító nem akarja elfogadni ezt a kifogást. Azt mondta a szülőeknek, hogy rá kell szoktatni a gyereket az önállóságra. Könnyű ezt mondani. Nem tudhatja azt egy férfi, hogy milyen jóleső érzés egy gyereket cicomázni. Szegény ember igazán nem tud mást nyújtani a gyermekének; legalább a fiatal évei legyenek mentesek a gondtól, küzdhet még szegényke eleget az életben. Így gondolkoznak a szülők és gondoskodás módjuk a feladatokon is meglátszik.

— Gyalázat, hogy mi mindent követelnek a mai gyerekektől — mondják. Különösen nehezek a számtan-feladatok. Még a mama is nehezen tudja megcsinálni. De megcsinálja minden nap. Csak nem hagyja kínlódní „szegény” gyereket.

A kórképet a végtelenségig lehetne folytatni. Nézzük inkább az eredményt. Annuska lassanként elhiszi, hogy ő tényleg nem tud semmit. Miért is igyekezne valamit önállóan megcsinálni, mikor itt vannak a jó szülők? Ő még nem harcol az örökkévalóság nagy problémájával. Az életben azonban sok minden történhetik. Az ilyen gyermek nyúgje lesz önmagának és a társadalomnak, ha szülei meghalnak.

Sokkal több boldog ember volna a világon, ha a szülők ésszel tudnának szeretni. Pillanatnyilag talán fáj a gyerekeknek, ha önálló munkát kell végeznie, de az önállóságból szerzett tudásának számtalan hasznát veszi majd az életben. A nevelés az ifjúságot a jövőre készíti elő, sohasem szabad tehát a jelen pillanatnyi előnyeiért vagy apró örömeiért feláldozni a nagy jövő céljait. Nézzük meg a kertész munkáját. Gondosan lenyesegeti a vad hajtásokat a facsetetéről, hogy annál jobban nőhessenek az életképes ágak. A kertész is sebet ejt a fán, de az begyógyul és a nyesés haszna csak évek multával mutatkozik.

A jelen esetben az egyébként jószándékú szülő az önállóságot ölte ki gyermekéből majomszeretetével.

Az önállótlan fiú.

Jancsiról egy egész családi tanács állapította meg, hogy ügyetlen és butácska. Ez ugyan régen volt. Jancsi ugyanis most jár első polgáriba, de már három éves kora óta hallhatja a családi tanács bölcs határozatát. A szülők és a gyermek belenyugodtak a változhatatlan ténybe. Szerencsére a fiúnak igen jó anyja van. Együtt szoktak ta-

nulni. A mama olvassa föl a leckét, Jancsi meg úgy tesz, mintha hallgatna. Nagyon sok ügyel-bajjal jár az ő nevelése. Sokszor húszszor is felolvassák előtte a természetrajzot, mégis utolsó tanuló az osztályban. Az édesanyja nélkül sem mire nem képes. Mi lenne, ha megtudnák az osztálytársak, hogy fürödni sem hajlandó egyedül. Ma is úgy mossa le a mamája minden szombaton, mint kisfiú korában. A Jancsi önállósága odáig terjed, hogy a legtöbb esetben azt sem tudja, mi a lecke. Délután egy-két óra azzal telik el, hogy az osztálytársak segítségével felderítik a másnapi leckét. Elgondolhatjuk, hogy a fiú különösen emiatt sokat kikapott az apjától, de a verés nem segített. Megállapították, hogy ő nem rosszakarathól tagadja le a leckét. Ha ott volna a mama az iskolában, kikeresné a könyvet, fellapozná a megjelölt oldalt, akkor mindig oda tudná tenni a keresztet a feladott leckére. Így? A többi fiú már régen az udvaron játszik, de ő még mindig nem találta meg a szükséges dolgot. Így van ez a kinevezett „ügyetlen gyerekkel”.

Tessék tudomásul venni tisztelt családi tanács, hogy a Jancsi gyerek nem ügyetlen, de legalább is nem született annak. Azzá tették. Annyit hangsúlyozták előtte, hogy a végén maga is elhitte, beletörődött és ma már nem tudja az életet elképzelni mankó nélkül.

A szülők mindig nagyon megbűnhődnek hasonló esetben. Mint látjuk, az így nevelt gyermekkel kétszerannyi gond van az iskolát illetőleg, az életben pedig ezek lesznek az úgynevezett tehetetlen emberek.

Az esetiennék látszó gyerek önbizalmát nem szabad elvenni. Biztatni kell és cselekvésre serkenteni. A kis ember számtalan csodával találja magát szemközt, az ő világában még egy doboznak a kinyitása is probléma. A gyerekek általában ösztönszerűen hajlamosak az önállóságra és ezt a hajlamot gyakran kiirtjuk belőlük azzal, ha beletörődünk ügyetlenségükbe és ezt még örökké hangsúlyozzuk is.

Ez a baj rendszeren az egyedüli gyerekeknél szokott előfordulni. Ahol három-négy csemete van, ott a kényszerűség más utat mutat a nevelésben és az emberben szunnyadó ősi versenyzési ösztön is segít a szülőknek. Az egyedüli gyereket lehetőleg óvodába kell küldeni, hogy ott találja meg a maga kis világát. A játék különben úgy hozzátartozik a kis emberek életéhez, mint a kenyér, mert nem más, mint a későbbi komoly élettevékenység tudattalan előgyakorlata.

Jancsi esetében a következő tanácsot tudnám adni: Ha lehet, szakítsuk el őt egy időre a szülői háztól. Adjuk intézetbe, vagy legalább nyárra küldjük el cserkész táborba, vagy gyermeknyaralóba. Nagy következetességgel otthon is lehet segíteni rajta. Kedveltségük megveie a sportot, de addig ne engedjük el hazulról, míg a feladatot önállóan el nem végezte. Fel lehet használni a gyerek szégyenérzetét is. Csak pár napig menjen el valaki érte az iskolába és a kiözönlő osztálytársaktól kérdezze meg a leckét, hangsúlyozva, hogy a Jancsi otthon nem tudja azt megmutatni. Három nap múlva a szégyenérzet cselekvésre fogja bírni.

Fordítsunk gondot a gyermek önállóságára, mert az önálló cselekedetekre képtelen ember mindig nevetséges és főleg szerencsétlen. Vigyázzunk azonban! A nevelésnek ennél az ágánál sem szabad túlzásba esni. Az önbizalmat helytelen káros irányban fejleszteni, mert nincs utálatosabb valami, mint a beképzelt gyermek.

A beképzelt gyermek.

Motó: „Nem azért mondom, mert az én gyerekem, de ez valóságos csoda.”

Sárka és Pista első unokatestvérek. A fiú pár eszlen-

dővel idősebb, de bizony értelmi szempontból alig látszik meg ez a pár év. Sári az más. „Ő egy valóságos csoda”. Úgy fog az esze, mint a beretva. Amikor vendégek jönnek, Pista nem igen szívesen jön be a szobába. Bezzeg Sári! Verset mond, táncol és főleg nyelvel; beleszól a felnőttek társalgásába. Ő akkor boldog, ha szerepelhet. Nem is panaszkodhat. Dicsérik eleget az eszét a boldog szülők, meg szerepeltetik. Annál jobban látja kiválóságát a „kis okos”, mert mindig Pistával hasonlítják össze.

— Az egy bumfordi, modortalan — mondják. Hát az igaz, hogy szívesebben van a gyermekek, mint a felnőttek között. — Sárít különösen utálja. Az elfogult szülők hamar megtalálják erre is a magyarázatot: Nem ér fel hozzá az esze.

Tegnap volt a bizonyítványosztás. Sári természetesen tiszta egyes. Még jutalomkönyvet is kapott. Pista éppenhogy átcúszott. Nem is sokat törődik a kudarcral, csak nem szereti látni unokahugának páváskodását. Minden szemköztjövőnek megmutatják a jeles bizonyítványt. Valaki a Pistáét is meg akarta nézni.

— Azt ne tessék megnézni néni — lefetyel Sári. — Az egy gyászjelentés. — Ilyen szellemes és eszes lány ez. Valóságos csoda. Igazán kár, hogy nem fiúnak született.

Így vélekedett mindenki mindaddig, míg egy fiatal polgári iskolai tanár nem került a községbe, aki véletlenül a gyerekek rokonságához tartozott. Ez a fiatal ember kijelentette, hogy gyűlöli a gyermekprimadonnákat és hamarosan gúnynevet is adott Sárinak, akit — természetesen a szülők hátamögött — „kis okosnak” nevezett. A tanár persze nem sokat tudott változtatni a szülők felfogásán, legfeljebb kellemetlen volt, hogy egy ilyen tekintélyes ember nem tömjénezte az imádott gyereket. El lehet gondolni, hogy ezek a beképzelt emberek nem nagyon szívelték ezek után tanult rokonukat.

A dolog a végén odafajult, hogy a dühös rokon egyre jobban érdeklődni kezdett a Pista gyerek iránt. Sokat foglalkozott vele, segített neki a tanulásban és rövid idő alatt szép eredményt ért el.

Nézzük a gyermekek jövő sorsát. Pista szellemileg megerősödött és tizenöt esztendőskorában közepes tanuló. Sári nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. Rendkívül beképzelt és betegesen tolakodó. Társnői nem szeretik, sőt, tanárai is hamarosan észreveszik rossz tulajdonságát és éreztetik vele ellenszenvüket.

Természetes-e ez? Hogy lehetséges az, hogy egy éleseszű gyermek tehetsége eltompul. Mi a szülők hibája?

A gyermek testi és lelki fejlődése nem párhuzamos. Sok kis ember bizonyos korban erős testi fejlődésnek indul, de szellemileg ugyanakkor visszamarad. Ugyanez előfordul megfordítva. A különbség persze észrevétlenül kiegyenlítődik. A lányok általában hamarabb fejlődnek, mint a fiúk, nem szabad tehát a leány- és fiúgyermeket egyforma megítélés alá vonni.

A gyermekek testén igen gyakran lehet aránytalanságokat megfigyelni. Ugyanez az aránytalanság megtalálható a lelki fejlődésben is. Ez az egyszerű tény a csoda-gyerekek nagy számának titka.

Miben hibáztak Sári szülei? Nagy boldogságukban túlságosan kifejlesztették gyermekükben a szereplési vágyat, tudását pedig olyan hangosan és feltűnően dicsérték, hogy a leányka hamarosan eljutott az önimádatig. Lassankint már csupán az érdekelte, ami kilátást nyújtott a szereplésre és így sok olyan dolgot elhanyagolt, amire szellemének és lelkének szüksége lett volna. Az iskolában állandóan szerepelni akart, ezért gyakran árulko-

Kormányzó Úr Ő Főméltósága a budapesti vegyesdandár őszi hadgyakorlatán.

dott, hogy szóhoz juthasson. Így bizony nem sok barát-nője akadt. Az ilyen lány férjet is nehezebben kap magának, mert szereti a férfiakat felülről kezelni.

Mi a tanulság? Legyünk óvatosak a dicséretnél. Ne tömjénezzük a gyereket. Sohase érezze azt a gyerek, hogy ő valamiben kiváló, mert azt a dolgot könnyen elhanyagolja és így veszendőbe megy az esetleg tényleg meglévő tehetsége. Amikor jó bizonyítványt hoz gyermekünk, ne a lángészt dicsőítsük benne, hanem dicsérjük meg a becsületes, szorgalmas munkát. Az nem baj, ha többre tartjuk gyermekünket más hasonlókorú gyermeknél, de ne nagyon mutassuk ezt neki, mert félő, hogy a szülő készíttette magaslatról az életben lebukik és nagyon megüti magát.

A gyermek társasága.

Beréndi tiszthelyettes senki sem vádolhatja meg azzal, hogy nem törődik a fia társaságával. Gábor ugyanis a körorvosék valamivel idősebb fiának a legjobb barátja. Olyan tizenkét éves lehet, a körorvos fia tizenhét. Egész nap együtt vannak és tagadhatatlan, hogy Gabi sok hasznos dolgot tanult a jól nevelt fiútól. A modora csiszolódott és az úri környezet mindenben hasznára vált. Egy dolog érthetetlen csupán. Gábor barátunk egy idő óta a kitünőtáplálkozás dacára erősen fogy; arca sápadt; szemei besüppedtek; ideges és érzékeny; nyugtalanul alszik és reggel fáradtabban ébred, mint ahogy lefekszik. Az utolsó bizonyítványán is meglátszik ez a testi változás, pedig az apja értelmiségi pályára szeretné adni.

A szülők előbb egymásközt beszéltek meg a dolgot, de nem tudták megtalálni a rejtély nyitját. Később Beréndi az idősebb altisztekkal is beszélt a dologról. Volt, aki röntgen vizsgálatot ajánlott, mert az ilyen sápadt gyerek rendszeren a tüdejével bajlódik. Ezt a gondolatot azonban annál is inkább el kellett vetni, mert kézenfekvő volt, hogy a körorvos nem engedné a fiát tüdőbajos gyerekekkel barátkozni.

A dérek csendőr-családnak a véletlen jött segítségére:

Kerékpáros járőr suhant el a malomárokkal párhuzamos úton. A fordulónál pár pillanatra megpihentek. Alig helyezkedtek el a fűben, mikor meghallották, hogy a fűzfabokrok sűrűjéből gyermeki hangok szűrődnek ki.

— Ide nézz, Gabi, ez egy csuda könyv!

— Ezt a képet nézd, az anyját!

Ilyen és hasonló dolgok hallatszottak a sűrűből és a csendőrök szinte látni vélték, hogyan kapkodják ki a gyermekek a könyvet egymás kezéből és felváltva örvendeznek a titokzatos mű kiválósága felett.

A járőr tagjai persze felismerték a Gabi gyerek hangját és pár pillanattal meghosszabbították a pihenőt. Hát bizony érdemes is volt. Az egyik gyerek olyan dolgokat olvasott fel a könyvből, amit még maguk se nagyon tudtak eddig.

Az esetet természetesen jelentették a tiszthelyettesnek, aki alig várta, hogy ő is meghallgathassa a felolvasást. Az idő már mindjárt másnap kedvezett egy patakparti kirándulásnak. Az apa igen rövid idő alatt lecsapott a szellemi csemegével táplálkozó, reménydús ifjakra. A könyvet nem volt idő elrejtteni. Egyebekben orvosi könyv volt. Címe: Tanulmányok a nő testéről, lelkéről, nemi életéről és erotikájáról. Ez a pirosfedelű könyv és valószínű más hasonló művek szedték le az egészséges pirt a Gábor-gyerek orcájáról.

Az eset nagyon egyszerű; a körorvos fia, a serdülő fiú nyugtalan kíváncsiságától hajtva, kilopkodta apja rendelőjéből az orvosi könyveket és miként jó pajtáshoz illik, megosztotta csemegéjét fiatalabb barátjával.

El lehet képzelni, hogy a félig értett szöveg, az izgató képek mennyire lázba hozták a gyerek fejlődésben levő gyenge idegrendszerét.

Tanulság: Nem lehet elég gondosan megválogatni gyermekünk társaságát. A fiatal lélek rendkívül befolyá-

solható, de, sajnos, százszor inkább hajlik a valamivel idősebb gyerekek, mint a felnőttek szavára. Különös játéka a sorsnak, hogy ezzel mintegy a saját kárán akarja megtanítani a jóra az emberpalántát.

A gyermek kíváncsisága igen nagy. Keresi, kutatja az élet rejtelmét és főleg a titokzatos és tiltott dolog érdekli. Ennek a dolognak egyetlen orvossága a foglalkoztatás. Valójában az egészségesek között talán nincs is rossz gyerek, csak unatkozó gyermek, aki csapongó fantáziájával a legképtelenebb dolgokat tudja kieszelni. Rendkívül fontos serdülő gyermekek számára a sport. Minden faluban lehet sportlehetőségeket találni és ebből a szempontból ne sajnáljuk a fáradságot, vagy a költségeket. Olyan tőke ez, amely százszorosan meghozza a kamatot, mert a mai nehéz életkörülmények egyaránt megkívánják a rugékony testet meg az egészséges lelket.

(Folytatjuk.)

ÓVAKODJUNK A KÉMEKTŐL!

Az ellenség házában.

Írta: M. P. CH. KELLER.

(A *La domenica del Corriere* engedélyével. Ambrózy Gyula ny. tábornok fordítása.)

Azok az események, melyeket most elmondandó vagyok, rövid idővel Kitchener lord titokzatos eltűnése után, a háború második évének végfelé történtek. Akkoriban a társult hatalmak bizalmas szolgálatában állottam és mintegy két hónap óta Nyugat-Németország egyik nagyvárosában éltem, hogy megbízható adatokat gyűjtsék egy új mérgező gázra vonatkozólag, mellyel éppen egy, a környéken lévő laboratóriumban kísérleteztek. Vizsgálódásaim, jól lehet azokat mindenki által elképzelhető akadályok közepette folytattam, mégis kielégítő szerencsével haladtak előre, amidőn — éppen a legérdekesebb pillanatban — kénytelen voltam azokat hirtelen félbeszakítani, mert felfedték a városban való tartózkodásomat.

Több jelenségből észrevettem, hogy a németek vadásznak rám. Kritikus helyzetemben igen meg volt nehezítve kieszelnem, hogyan meneküljek, de egyidejűleg hogyan közölhessem is feletteseimmel eddigi kutatásaim eredményeit; olyan eredményeket, melyek bár nem voltak teljesek, de közlésük elsősorán fontos és sürgős volt, mert csupán ily módon volt elkerülhető egy kiszámíthatatlan, súlyos dráma bekövetkezése, mely Kelet-Franciaország lakosságát fenyegette.

Az én életem és ezek élete volt kockán. Tudtam, hogy a félelmetes gáz egy hónap múlva használatra kész állapotban lesz, talán még előbb is.

Ami engem illet, — minden remény hiábavaló volt —

minden pillanatban elcsiphettek. Megpróbáljak elutazni? Erre még akkor sem gondolhattam volna, ha kifogástalan hamis útlevelem lett volna. Aztán meg befejezetlen maradt volna a küldetésem, másodsorban előrelátható volt, hogy a német titkos szolgálat, amely engem akkor már ismert, közgeivel a határon úgylis elfogat.

Egy hirtelen bekövetkezett esemény még bizonytalanabbá tette helyzetemet. Este 7 óra felé történt. Alig, hogy hazatértem a vendéglői szállásomra, az ablak mellett megerősített kis tükör előtt borotválkozni akartam. Tekintetemet minden ok nélkül a tükörről egy pillanatra elfordítottam és a függönyökön keresztül az utcára vettem. Attól, amit láttam, megremegettem. Élesebben fürkésztem. Nem volt semmi kétségem. Jól ismertem azt az embert, aki két más úr kíséretében ájtott az utcán. Mayer Ottó volt, a német titkos szolgálat egyik vezetője. Ő volt, akiről tudtam, hogy megesküdött arra, hogy engem kézre fog keríteni. Az én kézrekerítésemről függött pályafutásának sikere.

Lassan közeledett, de kétségtelenül az én szállodám felé tartott. Azt hiszem, hogy szakmánkban a legtökéletesebb teljesítmény abban áll, ha valaki egy szempillantás alatt képes teljes és szabatos tervet felépíteni. Arra gondoltam, hogy ha Mayer Ottó már tudta, melyik szobát foglaltam el, úgy már meg kellett kérdeznie a portást, vajjon az a bizonyos úr, t. i. én, hazatért-e már és melyik szobában van. Azután egy rendőrgyűzőt kellett a kapu elé hoznia, egy másikat a mellékkijáratához állítania, ő maga pedig gyalog jön fel a lépcsőn, vagy a felvonón, az ajtóhoz jön és kopogtat. Ha az ajtót kinyitottam volna, a reámszögezt pisztollyal találtam volna magamat szemben. Mindezekhez legalább 5 percre van szüksége. Többre is. Én azonban két perc alatt elkészültem arra, hogy kimenjek: kalap a fejemen s egy irattáska a kezemben. A lépcsőfordulón vagyok. A felvonó éppen indulni készül. Már Mayer lenne? Még nem lehet ő. A felvonó tényleg megáll s abból egy úrnő száll ki. Intek a felvonót kezelő fiúnak, hogy várjon s belépek a fülkébe. „A legfelső emeletre” mondom a fiúnak. „De a legfelső emelet lakatlan”, szolt meglepődve a szőke fiúcska. Éppen ezt akartam, gondoltam magamban. Félreteszítom a fiút s megnyomom a legfelső emeletet jelző gombot. Azután visszafordulok a holtraijedt fiúcskához és egy nagy bankjegyet mutatva neki rendelkezem: „Ez a tied, de tedd, amit mondok neked és hallgass!” Fenn vagyunk a legfelső emeleten, kilépek a lépcsőház-pihenőre, magam után húzva a fiút. A felvonót visszaíndítom. „Ki kell mennem a szállodából”, — mondom a fiúnak — „de anélkül, hogy a lépcsőn mennék le. Neked legalább negyedórát kell itt maradnod, míg valaki jön és keresni fog. Megértted?” Elpityeredett, zsebrevágta a pénzt és intett, hogy megértett.

A vendéglő nem volt különálló épületben, ennél fogva az volt a tervem, hogy a tetőre megyek fel olyan célból, hogy onnan a szomszédos épület tetőjét elérjem és valamelyik padlás ablakocskáján keresztüljussak. Mindez természetesen egy kis szerencsétől is függött, de az teljes mértékben mellettem volt. Néhány perc múlva az utcán voltam, legalább 50 lépésnyire a szálloda kapujától. Felgrottam az első bérautóra és a gépkocsivezetőnek egy park címét adtam meg. Már sötét volt s azt gondoltam, hogy sehol sem tudnám helyzetemet jobban átgondolni, mint egy park hűsében. Ha az ember Mayer kudarcára és arra gondol, hogy még elkeseredettebbé válik majd részéről az üldözése, lehetetlen, hogy legalább is nagyon nehéz valamelyik szállodában menedéket keresnem.

Mayer Ottó ismerte a hamis nevemet, melyet már nem

A budapesti vegyesdandár őszi hadgyakorlatai: Díszmenet.

lehetett megváltoztatnom, mert minden okmányom erre a névre volt kiállítva. És balgaság lenne azt kívánni, hogy ezekben a háborús időkben az ember okmányok nélkül szárlást találhasson. Az volt számomra a lényeges, hogy „valaki”-vel érintkezésbe léphessek. De ezt csupán 10 nap múlva tehettem volna meg, korábban nem. S mi lesz addig? Jól el kellett valahol rejtőznöm, el kellett menekülnöm valahová. De hogyan találjak egy ellenséges országban olyan helyet, ahol 10 napon keresztül elrejtőzve maradhatok? Egy eszmém támadt. Engedjék meg, ha azt mondom, hogy: zseniális ötletem. De csupán másnap valósíthattam volna azt meg. Addig kénytelen voltam egy éjjelt a szabadban tölteni. Ez nem volt nagy baj. Gondoltam, hogy amennyire nehéz — hogy ne mondjam lehetetlen — volt részemre valamely vendéglőben szállást találnom, annyira nem voltak nehézségei annak, hogy egy magán családnál bútorozott szobát találjak. De itt is meglehetősen nehezen sikerült volna 10 napon keresztül elzárkóznom anélkül, hogy gyanút ne ébresszek magam iránt. A tervem tehát ez volt: bérelek két szobát, két különböző, de egymással szomszédos palotában. Az egyikben úgy jelentem volna meg, mint a postánál éjjeli szolgálatot teljesítő hivatalnok, tehát a szobát egész napon át elfoglalva tartottam volna. A másikban kereskedelmi alkalmazottként szerepeltem volna és a szobát csupán az éjszakán át vettem volna igénybe.

Ezzel a foglalkozással és csupán virradatok és szürkületkor menve ki az utcára, nem esett volna nehezemre a kritikus 10 napot eltölteni, melyek elteltével azt gondoltam, hogy végre érintkezésbe léphetek a bizonyos valakivel, akitől vártam, hogy veszedelmes helyzetemből ki fog szabadítani. Ha mindezt meg is tehettem, a legnagyobb gyötrelmem volt reám nézve teljes tétlenségben tölteni a napokat akkor, amikor tudtam, hogy a titokzatos laboratóriumokban tovább halad előre annak a gáznak a készítése, amelynek az volt a rendeltetése, hogy a társhatalmak egy nagy területén a halál magvát vesse el.

Végre egy este, a várakozás nyolcadik napja után megkaptam az annyira várt üzenetet. Egy általam ismert ház falára illesztett nyilvános hirdetés alsó jobb sarkában ceruzával írva a következő néhány szót láttam: 4. a. ch. d. io. Whstr. Azonnal megértettem, hogy ez azt jelenti,

hogy a Wherker-strasse-ba kell mennem, vagyis egy utcába, mely a várostól északra fekszik és hogy fel kell emlénnem a negyediket azok közül az öntött vaslemezek közül, amelyekben át a vízlevezető művekhez lehet jutni az utca jobb oldalán. Még aznap éjjel így cselekedtem és a lemez alatt sárga papirosból készült nagy levélborítékot találtam. A borítékban egy rejtjelezett másik levélboríték volt. A borítékban viszont egy ív volt elhelyezve, melyen rejtjeles írás volt, a legaprólékosabb utasításokkal arra vonatkozólag, hogyan érhetem el a határt és ezenfelül, ami még sokkal fontosabb volt: egy kitűnő hamis útlevél.

Huszonnégy órával ezután Müller Ferenc orvos, egy körülbelül 50 év körüli német úriember, átlépte a határt. Mondanom sem kell talán, hogy Müller orvos nem volt más, mint én. Midőn az első svájci állomáson leszálltam, megkönnyebbülten lélektem fel. Az órára néztem, melyet a csuklómon tartottam: pontosan három perc hiányzott a hajnali 2 órához. Tekintetemet a másodperc-mutatóra szegeztem. Röpké 3 perc, de a másodpercek kis számlapján követe azokat, mégis egy örökkévalóságnak tűnnek fel. Hatvan, azután még hatvan, azután még hatvan ugrása a percmutatónak! Végre harmadszor is megtette a kis percmutató a fordulatot. Tehát hajnali 2 óra. Pontosan ebben a pillanatban repült a levegőbe a halálos gáz titokzatos laboratóriuma, mert mielőtt Müller Ferenc, a kiváló orvos elutazott volna, egy általa jól ismert ponton óraszerkezettel ellátott robbanókészüléket helyezett el.

Egy emlékezetes hónap.

Az alábbi eset 18 évre nyúlik vissza, de még ma sincs szükségem arra, hogy jegyzőkönyvecskémhez folyamodjam, hogy annak minden részletére visszaemlékezzem.

A dolgok 1917 szeptember hó 5-én este kezdődtek. Kijöttem a színházból, rágyújtottam egy szivarra és lassan útnak indultam nem távoli lakásomra, mikor rettenetes ökölcsapást éreztem a hátamon. Hirtelen megfordultam: alig elég jókor ahhoz, hogy észrevegyem egy ember árnyékát, aki hirtelen elmenekült a sötétben. Először ösztönszerűleg utána akartam futni az árnyéknak, de alig tettem két lépést, fátyol borult szemeimre és a földre zuhantam.

Csak akkor ébredtem fel, mikor a nap már az arcomra sütött. Szegényes ágyon találtam magamat egy igen nagy

kórteremben. Meg akartam mozdulni, de a válamban éles fájdalmat éreztem. Heves lázam volt. Senki sem volt körülöttem. Tekintetem kis ideig bolyongott a betegekkel telt nagy teremben. A folyosó végéről egy ápolónőt láttam közeledni, kit két tiszt kísért. Tehát katonai kórházban vagyok. Akkor pedig... De bármennyire erőlködtem is, nem tudtam elrendezni a gondolataimat. Nagyfokú bágyadság gyötört és újból mély álomba estem. Este volt már, mikor szememet újból felnyitottam. Egy ápolónő volt mellettem, egy fecskendőt tisztított. Midőn észrevettem, hogy felébredtem, hozzám közeledett és egyik kezét homlokomra téve, a következőket mondta: „Pihenjen, nagy szüksége van rá.”

De nekem — talán egy injekcióhatás következtében — az volt az érzésem, hogy igen jól vagyok. Agyam meglepően világos volt és hosszasan nézve betegápolómra, azt kérdeztem tőle: „Mi történt?” Az asszony újból megigazította vállaim körül az ágylepedőket: „Csodának tulajdoníthatja, hogy megmenekült. Késszúrás van a hátában, ha egy centiméterrel mélyebben hatolt volna be, a tüdeje lenne megsejtve. De így semmi különösen súlyos dolog nincs, egy hónapnál rövidebb időn belül meggyógyul.” „Egy hónapon belül.” De nekem az volt mindenekfelett fontos, hogy felfedezték-e? Ezer kérdést szerettem volna az ápolónőhöz intézni, de a legelemibb eszélyesség azt tanácsolta, hogy ne siettessem a dolgokat. Kétségkívül tudták, ki voltam, nem ok nélkül helyeztek el katonai kórházban. Azon este, amikor megsérültem, zsebemben rettenetesen terhelő okmányok voltak. Tudtam, hogy miheiyt felgyógyulok, rögtönítelő eljárást indítanak ellenem, melynek eredménye kivégeztetésem lesz. Másképpen nem történhetik. Három napot töltöttem el anélkül, hogy sikerült volna e tekintetben valamelyes tájékozódást szereznem. Naponta kétszer vizsgált meg az ezredorvos, de csak igen kevés, csupán az egészségemre vonatkozó kérdés intézésére szorított. Helyzetem válságos volt.

Meg kell magyaráznom, hogy én, mint az entente titkos ügynöke, Essenben, azaz a rajnai Poroszország híres városában tartózkodtam, hol a Krupp-művek székhelye van, melyek 1811 óta Németország hadianyagát gyártják. A én — természetesen titkos — ott tartózkodásomnak az volt a célja, hogy adatokat gyűjtsék egy lövedék legújabb típusára vonatkozólag, melyet éppen abban az időben kísérleteztek a gyárban. Feleslegesnek tartom elmondani, milyen nehézségek árán sikerült Essenbe jutnom és ott elég hosszú időn át laknom, hogyan sikerült Krupphoz behatolnom, sőt ott néhány kísérletnél jelen is lennem.

Ha az ember arra gondol, hogy egy idegennek még békeidőben is rendkívül nehezen sikerült a Krupp-művekbe való belépés, könnyen elképzelhető, milyen nehézségeket jelentett az én feladatomban a háború leghevesebb időszakában. Hozzátehetem: nem voltam az egyedüli, ki nek sikerült az annyira tiltott küszöböt átlépnie; a szövetségeseknek a háború egész ideje alatt ügynökeik voltak még a Krupp személyzetében is.

Kétheti itt tartózkodás után, mikor már elég sok érdekes adatot sikerült szereznem, ért a késszúrás, amely egyébként megmagyarázhatatlannak látszott előttem. Kizártnak kellett tekintenem, hogy a merénylet német kémügynök műve lehet, hiszen sokkal egyszerűbb, biztosabb és sikeresebb eljárás lett volna minden további nélkül elfogni engem, mint leszúrni. De ennek a titoknak a megmagyarázása — legalább pillanatnyilag — nem érdekelt, egészen más aggodalmaim voltak. Mikor mint sebesültet az utcáról felszedték s a katonai kórházba vitték, bizonyára átkutatták ruháimat, melyek nagyon is megvilági-

tották kilétemet és felderítették Essenben való tartózkodásom célját. Ezért voltam biztos abban, hogy felgyógyulásom után ki fognak végezni.

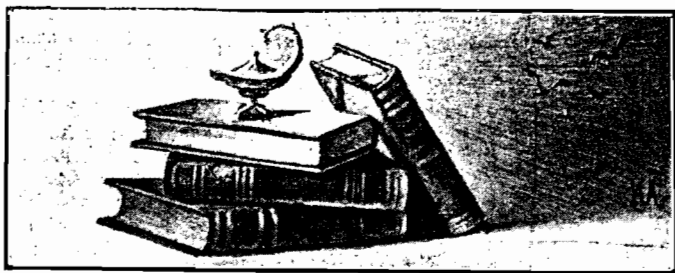
Nem sokáig vártam arra, hogy erre nézve bizonyítékaim legyenek. Mintegy 10 napi kórházbanlét után, vagyis midőn állapotom már olyan volt, hogy már néhány mozdulatot tudtam tenni, csendőrt állítottak az ágyam mellé. A csendőrök, akiket minden három órában váltottak, természetesen soha egy szót sem szóltak hozzám.

„Öt nap mulva gyógyultnak tekintheti” — mondta az ezredorvos egy reggel az ápolónőnek. Tehát egy hétnél rövidebb idő mulva megkezdődik az én új és rettenetes martíromságom. Már csak két nap volt hátra, amikor olyan valami történt, amit senki sem láthatott előre. A délután folyamán a megszokott ápolónő felém közeledett, hogy ágylepedőmet megfordítsa. A nő egy pillanatig mereven a szemeim közé nézett, azután tekintete lefelé vetődött kezei felé, melyek e pillanatban a takarók megigazítása közben az állam alatt voltak. Szinte automatikusan követtem a tekintetét: olyan dolgot láttam, hogy a másik percben már a torkomban éreztem a szívemet. Az ápolónő balkezére belül az üdőér fölé pici papírlapocskát ragasztva, amelyre nyomtatott betűkkel a következő néhány szó volt írva: „*Legyen készenlétben ma éjjelre!*” Ránéztem az ápolónőre, de ő nagy egykedvűséggel másfelé tekintett.

Elképzelhető, mennyire hosszúnak látszott nekem ez a nap és mennyi gondolat, mennyi terv kergette egymást a fejemben. Újból és újból elismételtem a különös üzenet négy szavát, de bármennyire erőlködtem is, nem bírtam magamnak megmagyarázni, milyen rejtett befolyások érvényesültek, hogy nekem módot nyujtsanak a megszabadulásra.

Arra is gondoltam, hogy a dolog nem egyéb közönséges fogásnál, oly célból, hogy bűnösségemre vonatkozólag egy újabb bizonyítékot szerezzenek, de ezt a feltevést azonnal elvettem, mert a ruháimban bizonyára megtalált bizonyíték is már túlon túl elég volt. Másrésztől kétségeimre az esti étkezés megszokott órájában egy másik, világosabb cáfolatot is kaptam. Az ápolónő elhozta az ágyasztalkát az evőeszközökkel és étellekkel és felém hajolva, látszólag azért, hogy az egészet a térdeimen megigazítsa, susogva franciául a következőket mondta nekem: „*Tartsa meg magának a kését!*” Persze, hogy megfogadtam a figyelmeztetést. A kés, amelyet ma este adtak, a rendes, szokásostól eltérőleg hegyes és nagyon éles volt. Talán hasznát veszem majd az éjjel.

Éjjel három óra felé a kórház csendjét hirtelen rettenetes „tűz van!, tűz van!” kiáltások riasztották fel. Abban a nagy teremben, melyben voltam, kialudt a kevés lámpa és a széles üvegajtókon lángok vészes fény villámlott keresztül. Néhány pillanat elegendő volt ahhoz, hogy a legnagyobb pánik törjön ki. Az ágyakból rettenetes kiáltások hallatszottak s a betegek, akik menekülni tudtak, félig meztelenül kirohantak a folyosókra. Természetesen az első kiáltás után én is talpraugrottam; egy perc mulva már köpenyt éreztem a hátamon, egy energikus kéz pedig egy mellékkijárat felé vonzott. Tíz perc mulva teljes gyorsasággal száguldó autón ültem. A tűzvész nem volt egyéb, mint trükk, talán kissé túlságos méretű, melyet az én megszabadításomra eszeltek ki; trükk, melyet egy kis kiabálásra és némi bengáli tűzre építettek fel. Az ápolónő, aki oly ügyesen volt segítségemre és útítár-nőm volt az automobilon történt menekülésemben is, már jó két év óta szintén a mi titkos szolgálatunkhoz tartozott és más későbbi vállalkozásunkban is felbecsülhetetlen szolgálatokat végzett nekünk.

CSENDŐR LEKSZIKON.

114. kérdés. Az 1894:XII. t.-c. 93. §-ának a) pontjába ütköző kihágás olyan esetében, amikor a mezei lopás bekerített helyről, bemászás útján történt, büntette-e a lopás, ha 60 P-t meghalad a lopott dolog értéke, avagy 200 P-ig az ilyen lopást vétségnek kell tekinteni?

Válasz. Ha a lopott dolog értéke 200 P-nél nagyobb, a a lopás mindenképpen büntett. A Btk. 336. §-ában olyan esetek foglaltatnak, amikor tekintet nélkül az értékre, a lopást büntetnek kell tekinteni. Itt tehát semmi jelentősége nincs az értékhatárnak, büntettről van szó akkor is, ha 1 f értékű tárgyat loptak. Ha a lopott tárgy ilyen esetben 200 P-nél többet ér, akkor kétszeresen büntett a cselekmény, ami legalább is súlyosbító körülmény.

Ennélfogva nincs s nem is lehet olyan rendelkezése a Btk.-nek, amikor a Btk. 336. §-ában foglalt minősítés meg nem állna azért, mert a lopott tárgy értéke szerint a cselekményt csak vétségnek lehetne minősíteni.

Az 1894:XII. t.-c. 93. §-ának a) pontjában foglalt rendelkezés csak annyiban kivétel, hogy a bemászásos lopást a kihágás értékhatáráig (60 P-ig) kivesszi az általános szabály alól, de a vétségi értékhatárról nem szólván, az általános szabály érvényesül, vagyis a bemászásos mezei lopás, 60 P-ig értéken túl a Btk. 336. §. 3. pontja értelmében büntetett minősül.

115. kérdés. Egy nő méhmagzat-elhajtással van gyanúsítva. Joga van-e őt a járőrnek orvossal megvizsgáltatni, hogy a bűnösség, vagy büntelenség felől bizonyítékot szerezzen?

Válasz. A járőrnek nincs joga senkit akarata ellenére orvossal megvizsgáltatni, de nincs joga az orvosnak sem megvizsgálni. Büncselekmény gyanúja esetén orvosi vizsgálatot csak bírói vagy — sürgős esetben — hatósági szemle során szabad megejteni, azt pedig csak a vizsgálóbíró, vagy — sürgős esetben — a rendőri hatóság rendelheti el. A községi elöljáróságnak, mint rendőri hatóságnak elvben szintén megvan ugyan a joga, hogy sürgős esetben hatósági szemlét s ennek kapcsán tehát orvosi vizsgálatot is rendeljen el, mégis célszerűbb, ha annak elrendelése, illetve a vizsgálóbírói végzés kieszközölése végett az ügyészséghez fordulunk.

A járőr, aki valakit akarata ellenére orvossal megvizsgáltat, valamint az orvos is, ki valakit akarata ellenére megvizsgál, személyes szabadság megsértését követi el. Nem vonatkozik ez természetesen arra az esetre, ha a gyanúsított vagy a megvizsgálandó személy az orvosi vizsgálatba önként beleegyezik, célszerű azonban a beleegyezést vele aláíratni és azt a feljelentéshez, illetve ha nincs feljelentés, a fogalmazványi iratokhoz csatolni.

Megjegyezzük, hogy a csendőrség felkérésére végzett orvosi vizsgálatok díjának kiutalását a bíróság rendszerint megtagadja, mert arra az állápontra helyezkedik, hogy azt a csendőrség saját hatáskörében nem foganatosíthatja.

116. kérdés. Mily eszközök és rendszabályok állnak a harcoló csapat rendelkezésére gázvédelmi szempontból?

Válasz. Ez a kérdés az ismeretek oly tömegét öleli fel, hogy a választ a lexikon terjedelme miatt csak vázlatosan, a főbb elvek érintésével adhatjuk meg.

A legfontosabbnak véljük elsősorban azt megállapítani, hogy a gázveszély, illetve a gázsérülés lehetősége a harcoló csapatnál korántsem okoz a vezetőségnek annyi gondot, mint a mögöttes országrész gázvédelme.

A városokba, magas lélekszámú falvakba, ipartelepek környékére zsúfolt lakosság hálás és könnyű célja a repülők gáztámadásának. A védekezés nagy szervezési előkészületeket, hatalmas költségeket igényel és honvédelmi szempontból elsőrendű fontosságú, mert a sikeres támadás lehetőségét nyújt az ellenségnek, hogy az érintetlen vagy már harcoló

hadsereg háta mögött a lakosság erkölcsi ellenállóképességét összeroppantsa.

A csapatkörletben lényegesen más a helyzet. A mélységi és szélességi tagozódásra való törekvés, valamint a forgalomnak és a meneteknek főleg éjszaka történő lebonyolítása miatt hálás célok ritkán adódnak. Kiterjedt nagy célok (menetoszlopok) védtelenül csak ritkán, a biztonsági rendszabályok feltűnő mellőzésével kerülhetnek váratlanul ellenséges gázhatás alá.

A csapat a gáz hatása alól vagy az elgázosított terület kikerülésével, vagy műszaki rendszabályokkal védekezik. Mindkét esetben fontos, hogy a csapat idejében értesüljön a gáz jelenlétéről.

A csapat felriasztását a gázfigyelő és jelentő szolgálat megszervezése biztosítja. Minden szakaszban 2 gázfigyelő van, kiknek egyedüli feladata a csapat figyelmeztetése. Gázgyanus területen a harcjárörbe is osztunk be gázfigyelőt. A gázfigyelők ügyes, kiválasztott emberek, kik jó megfigyelőképességgel és kiváló szaglőérzékkel rendelkeznek.

A gázfigyelőszolgálat minden helyzetben megszokás nélkül éjjel és nappal működik. A gázfigyelők a gázveszélyt kiáltással vagy jellel jelentik. Az ő jelentésükön kívül a felderítés, hírszerzés, repülők megfigyelései szolgáltatnak támpontot.

A csapat az időjelzőszolgálat adataiból, az időjárás közvetlen megfigyeléséből és a terep megítéléséből is következtethet a földi gázfáradás lehetőségére és a várható hatásra (pl. kedvezőtlen irányú szélben, nyár esőben a gáz elveszti hatását. A hegyoldalak rendszerint gázüzresek maradnak, a völgyek és erdők a gázfelhőt feltartóztatják).

A már említett műszaki rendszabály abból áll, hogy a harcost gázálarcval a környező fertőzött levegőtől gázmentesen elzárják, illetve gázbiztos óvóhelyet létesítenek.

A test egész felületét megtámadó, ruhán, lábbelin áthatoló maróhatású gáz hatásának csökkentésére gázvédőzsírral, a testre már rátapadt marógáz hatástalanítására klórmésszel látnak el minden harcost.

Minden zászlóaljhoz szervezetszerűen egy fertőtlenítő járőr tartozik, gázvédő ruházattal, fertőtlenítő anyaggal és szerszámmal ellátva. A fertőtlenítő járőr feladata a harcászati fontos pontoknak a maradó hatású gázoktól való megtisztítása vegyi anyagok felhasználásával.

A csapat biztonságát szolgálja még a sebesültvivő járőrök kiképzése a gázsérülteknek nyújtandó első segélyben és az orvosok különleges kiképzése, valamint azok a rendszabályok, melyek az állatok, fegyverzet, élelmiszer megóvását biztosítják.

Az ellenőrzés, kiképzés, anyagkarbantartás stb. munkáját századonként egy gázaltiszt és zászlóaljanként egy gázaltiszt végzi. Egy zászlóaljnál a gázvédelmi szolgálatot összesen kb. 40—50 fő látja el.

Az előadottakból tehát azt látjuk, hogy a harcoló csapat a szervezés, kiképzés és felszerelés segélyével sikeresen tud védekezni gáztámadás ellen.

A védekezés fejlődése szempontjából a csapatot főleg a gáz gyors felismerése és a marógázok elleni védekezés érdekli. A jelenlegi védekezés gyenge pontja a gázveszély idejekorán történő pontos felismerése. Az élettani benyomásokon alapuló figyelő- és jelentőszolgálat körülményes, lassú és nem nyújt teljes biztonságot. A kívánatos az volna, hogy a gázveszélyt egy készülék mechanikusan jeleznék. Ez az elgondolás a laboratóriumi munkák során megoldást nyert, további feladat az egyszerűsítés és az alkalmazkodás a harcateri használhatóság követelményeihez.

A marógázok elleni védekezés terén látszólag még nincs tömeghasználatra alkalmas, olcsó megoldás. A technika és kémia mai fejlettsége mellett az eredmény itt sem fog soká váratni magára.

117. kérdés. Egy lőtulajdonos eladja lovát, de a marhalevelet visszatartja a vételár teljes kifizetéséig. A vevő azonban nem fizet, hanem a lovat marhalevél nélkül másnak eladja, az új vevő pedig hamisított marhalevél alapján ismét másnak adja el a lovat. A hamisítás ekkor kiderül, de a jóhiszemű utolsó vevő nem juthat a marhalevéhez, mert az első eladó azt neki nem hajlandó kiadni azzal a megokolással, hogy a marhalevelet jogosan tartja birtokában, mert az első vevővel csak feltételes adásvétel jött létre, különben is a vételárhátralék erejéig jogos követelése van. Mi ennek a jogesetnek megoldása?

Válasz. A jóhiszemű vevő úgy védheti meg érdekeit, hogy az 1928:XIX. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott földművelésügyi miniszteri rendelet 25. §-a alapján bejelent a hatóságnál, hogy az eredeti lőtulajdonos jogtalanul

tartaj birtokában a marhalevelet, mert az olyan állatra vonatkozik, amely már nincs tulajdonában. A hatóság intézkedni fog a marhalevél bevonása végett, esetleg a jóhiszemű vevő részére másodpéldányt állít ki. Az eredeti tulajdonos nincs jogviszonyban az utolsó vevővel s így vele szemben hiába ragaszkodik a marhalevél birtokához, az ő vevőjével szemben pedig a marhalevél nélkül is megnyerheti perét.

Mint hogy egyébként oly marhalevél beszolgáltatása, amely nem a tulajdonos birtokában van, állategészségügyi rendszabály, nem kifogásolható a járó eljárása, ha ilyen marhalevelet őrizetbe vesz és a hatóságnak beszolgáltat. A helyi állategészségügyi rendszert azonban kis- és nagyközségben a községi bírő és jegyző feladata lévén, az ilyen kérdésekbe beavatkozni csak ezekkel a szervekkel egyetértésben célszerű.

118. kérdés. Mit kell a csendőrnek tennie, ha testi sértés ügyében nyomozván, a sértett nem tud vagy nem akar orvosi látleletet beszerezni, a csendőr személyes észlelete szerint pedig a sértülés gyógyulásának tartama meghalad 8 napot, tehát hivatalból üldözendő bűncselekmény gyanúja forog fenn?

Válasz. Ezt a kérdést a Szut. 402. pontja szabályozza. A csendőrnek ilyenkor a sértettet közvetlenül vagy a községi elöljáróság közbenjötté mellett hatósági orvossal meg kell vizsgáltatnia. Ha ennek is akadályai lennének (pl. mert a sértett vagy az orvos a vizsgálatot megtagadja) a csendőrnek a nyomozást le kell folytatnia s jelentésében az orvosi látlelet beszerzésének akadályait, valamint a gyógyulás tartamával összefüggő észleletét is tárgyalnia kell. A kir. ügyészség vagy járásbíró fog ebben az esetben a látlelet és orvosszakértői vélemény beszerzése végett intézkedni. Mondanunk sem kell, hogy az utóbbi eset az igazságszolgáltatás érdekeit veszélyezteti, mert a cselekmény elkövetésétől a sértett megvizsgálásáig ilyenkor eltelt hosszabb idő sokszor értékes nyomokat tüntethet el. A csendőrnek tehát a sértett legsürgősebb orvosi megvizsgálására kell törekednie, de erre sem az orvost, sem a sértettet nem kötelezheti.

H I R E K .

A pécsi csendőr altisztikar adománya a csendőrségi emlékalap javára. A pécsi csendőr altisztikar csendőr altisztikar kaszinó felállítását tervezte s erre 1932 július 1-től önkéntes tagsági díjat fizetett. A tagsági díjakat a kaszinó létesítéséig takarékpénztárba helyezték. Időközben azonban Pécsen helyőrségi altisztikar kaszinó létesült s ezért a csendőr altisztikar elhatározta, hogy nem létesít külön kaszinót, hanem testületileg belép a helyőrségi altisztikar kaszinóba, az egybegyűlt tagsági díjakat pedig annak javára fordítja. A 15 hónapon át gyűjtött tagsági díjak kamatát, 35 pengő 76 fillért, az altisztikar egyhangúlag a m. kir. csendőrség emlékalapjának adományozta. A m. kir. csendőrség emlékbizottsága szeptember 14-én tartott ülésén a pécsi altisztikarnak az adományért köszönetét nyilvánította.

A csendőrség 1934. évi második negyedévi közbiztonsági tevékenységi statisztikája. 1934. április, május és június hónapokban a csendőrség, működési területén, összesen 26.563 (26.257) büntett és vétség, továbbá 40.446 (43.496) kihágás esetében folytatott nyomozást. A lefolytatott nyomozások a büntetknél és vétségeknél 26.103, a kihágásoknál 40.367 esetben vezettek eredményre. 440 büntett és vétség, továbbá 79 kihágási esetben még folyik a nyomozás. A nyomozásokkal kapcsolatosan a csendőrség összesen 3339 (3807) egyént vett őrizetbe és 78.635 (81.694) egyént jelentett fel különböző bűncselekményekért. Az elkövetett büntettek és vétségek közül 7208 (7946) lopás, 5434 (4613) rágalmozás és becsület-sértés, 4048 (3996) testisértés, 1514 (1423) csalás, 1105 (1155) orgazdaság és bűnpártolás, 1513 (1340) sikkasztás, zártörés és hűtlen kezelés, 757 (910) vagyonrongálás, 1526 (1172) gyűjtő-gatás és tüzokozás, 551 (543) magánlaksértés, 510 (497) ember élete elleni bűncselekmény, 368 (353) rablás és zsarolás, 227

(294) okirathamisítás és 74 (105) pénzhamisítás. A még fennmaradó számok az egyéb büntettek és vétségek között oszlanak meg. A zárójelben lévő számok a múlt év második negyedének statisztikáját mutatják.

Dicséretek. A csendőrség Felügyelője dicsérvő okirattal látta el. A budapesti I. kerület állományából: **Biró István** g. thts-t, mert mint a törzsgazdasági hivatalba beosztott irodai segédmunkás fáradihatatlan szorgalommal, teljes odaadással, lelkiismeretes pontossággal és nagy szakértelemmel, kiváló eredménnyel látta el kötelemait, előljáróit hathatósan támogatta, valamint fegyelmezett, katonás és példás magatartásával teljes elismerést érdemelt ki, kifogástalan magaviseletével pedig igen jó példát mutatott; **Bozoki József** g. thts-t, mert 24 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt mindenkor, de főleg mint gazdasági hivatali segédmunkás, teendőit igen nagy szorgalommal és kötelességtudással pontosan és eredményesen végezte; **Janka József** thts-t, mert hosszú csendőrségi szolgálati ideje alatt két évtizeden át mint őrsparancsnok, majd mint helyettes szakaszsparancsnok, a közbiztonsági szolgálat terén igen odaadó és eredményes tevékenységet fejtett ki, alárendeltjeinek helyes és célirányos nevelése, oktatása, vezetése és fegyelmezése körül eredményesen működött, testi teljesítőképességének a hosszú, terhes közbiztonsági szolgálat vezetése folyamán töretlenül csökkentése miatt 3 év óta szárnyirnok és mint ilyen, az átlagot messze felülmúló pontossággal és ügybuzgalommal működik; **Bagi János** thts-t, mert 8 évig mint őrsre beosztott csendőr, 9 évig mint őrsparancsnokhelyettes, 6 évig mint őrsparancsnok, 1 évig mint járőrvezetőtanfolyam segédoktatója, szolgálatvezetője, az őrsre beosztott csendőrök gyakorlati szolgálati és elméleti kiképzését igen eredményesen vezette, mint őrsparancsnok, kiválóan látta el a szolgálatát, a járőrvezetői tanfolyamhallgatók kiképzését, fegyelmezését nagy hozzáértéssel, kitünően végzi. A ráháramló, sokszor nehéz feladatokat mindig igen jól, lelkiismeretesen látta el, előljáróit hathatósan támogatta, szolgálatát hazafias buzgalommal, nagy hozzáértéssel teljesíti; **Kölcseyi (Kohutics) Tivadar** g. thts-t, mert 19 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt különböző beosztásokban, különösen pedig mint gazdasági hivatalba beosztott irodai segédmunkás, kötelemait mindenkor különös ráteremttséggel, lankadatlan szorgalommal, lelkiismeretes pontossággal és igen jó eredménnyel látta el és mindenkor példás magaviseletet tanúsított; **Honos Ferenc** thts-t, mert mint az újonnan szervezett járőrvezetői tanfolyamhoz beosztott segédoktató és szolgálatvezető két tanfolyamon keresztül az elméleti és gyakorlati kiképzés terén igen eredményesen működött s példás magatartásával, fegyelmezettiséggel és kötelességérzetével bajtársainak és alárendeltjeinek követendő példát mutatott. — **A budapesti I. kerület parancsnoka dicsérvő okirattal látta el: Kovács Ferenc** thts-t, mert 13 évi csendőrségi szolgálata alatt kötelemait, különösen pedig az utóbbi években mint kerületi segédtiszt segédmunkás a csendőrszolgálatok körüli teendőit az átlagon felüli szorgalommal, lelkiismeretes módon végezte; **Horváth István III.** törm-t, mert közel 10 évi csendőrségi szolgálata alatt, különösen az utóbbi 4 évben, mint ügyései segédmunkás, kötelemait lankadatlan szorgalommal, lelkiismeretességgel és odaadással végezte; **Nemes Lajos** thts-t, mert 24 évet meghaladó csendőrségi szolgálata alatt általában, az utóbbi időben pedig mint őrsparancsnok, kötelemait odaadó buzgalommal és jó eredménnyel látta el; **Pernyész István** thts-t, mert mint őrsparancsnokhelyettes őrsparancsnokát odaadóan támogatta s a közbiztonsági szolgálatot nagy buzgalommal, igen jó eredménnyel látta el; **Horváth György** törm-t, mert 10 évi csendőrségi szolgálata alatt — kifogástalan magaviselet mellett — kötelemait mindenkor nagy szorgalommal és igen jó eredménnyel végezte; **Várnagy (Vegyolka) Sándor** thts-t, mert mint őrsparancsnok, az igen mozgalmas pestszentimrei őrsét nagy szorgalommal vezette és alárendeltjeit — igen jó példaadás mellett — helyes irányban nevelte; **Pomázi Mátyás** thts-t, mert mint őrsparancsnokhelyettes, őrsparancsnokát hathatósan támogatta és 11 évi szolgálata alatt a közbiztonsági szolgálatot példás kötelességtudással látta el; **Erdélyi András** g. thts-t, mert 13 évet meghaladó csendőrségi szolgálata alatt különböző beosztásokban, de különösen mint gazdasági hivatali segédmunkás, teendőit nagy szorgalommal és szaktudással látta el; **Fehérvári Antal** thts-t, mert 12 évi csendőrségi szolgálata alatt a közbiztonsági szolgálatot nagy szorgalommal és igen jó eredménnyel végezte, s mint őrsparancsnokhelyettes őrsparancsnokát, különösen alárendeltjei oktatása és nevelése terén odaadóan támogatta; **Vitéz Káposzta András** törm-t, mert 15 évet meghaladó csendőrségi

szolgálatát alatt, különösen mint járőrvezető, a közbiztonsági szolgálatot buzgalommal, eredményesen látta el és mint őrsparancsnokhelyettes, őrsparancsnokát odaadón támogatta; *Fodor Ferenc* törm-t, mert 23 évi esendőrségi szolgálatát alatt a közbiztonsági szolgálatot példás odaadással és kötelességtudással látta el, s az utóbbi időben, mint őrsparancsnokhelyettes, őrsparancsnokát hathatósan támogatta; *Csikó György* törm-t, mert 20 évet meghaladó esendőrségi szolgálatát alatt a közbiztonsági szolgálatban példás buzgalommal és kötelességtudással tevékenykedett; *Veres András* thts-t, mert 24 évi esendőrségi szolgálatát alatt különböző beosztásokban, főleg mint őrsparancsnok, a közbiztonsági szolgálat terén nagy szakértelemmel és körültekintéssel, igen buzgón működött és alárendeltjeit igen jó szellemben nevelte; *Takács János* törm-t, mert mint lovastanulmánybéli segédoktató, 6 éven át példás magaviselet mellett, kiválóan buzgó és szakavatott munkásságával a legénység kiképzésében kiváló eredménnyel működött közre. — Nyilvánosan megdicsérte: *Kovács Mátya* törm-t, mert 10 évi esendőrségi szolgálati ideje alatt, különösen az utóbbi időben, mint irodai segédmunkás — kifogástalan magaviselet mellett — kötelemeit lelkiismeretesen és nagy szorgalommal végezte; *Tóth István* I. törm-t, mert 12 évet meghaladó esendőrségi szolgálati ideje alatt kötelemeit igen jó eredménnyel látta el és különösen a csillaghegyi lakásfosztogató bandák nyomozása terén fejtett ki szakzszerű tevékenységet; *Tankó Árpád* törm-t, mert mint őrsparancsnokhelyettes, őrsparancsnokát odaadón támogatta s a közbiztonsági szolgálatban, valamint alárendeltjeinek nevelésében igen buzgón és eredményesen tevékenykedett; *Vasi Ferenc* törm-t, mert 10 évet meghaladó esendőrségi szolgálatát alatt igen jó magaviselet mellett a közbiztonsági szolgálatot igen buzgón és eredményesen látta el; *Kiss Illés* törm-t, mert 11 évet meghaladó esendőrségi szolgálatát alatt igen jó magaviselet mellett, a közbiztonsági szolgálatot nagy buzgalommal látta el és különösen az erdei lopások eredményes nyomozása terén fejtett ki nagy szorgalmat; *Bodás Pál* törm-t, mert 10 évet meghaladó esendőrségi szolgálatát alatt igen jó magaviselet mellett a közbiztonsági szolgálatban igen buzgón és eredményesen tevékenykedett; *Horváth József* VII. cső-t, mert 6 évet meghaladó esendőrségi szolgálatát alatt példás magaviseletet tanúsított és a közbiztonsági szolgálatban buzgón tevékenykedett; *Hargitai* (Handzus) *János* thts-t, mert 14 évi esendőrségi szolgálati ideje alatt, de különösen mint őrsparancsnokhelyettes, igen jól és buzgón tevékenykedett; *Rátkai Lajos* v. törm-t, mert 12 évet meghaladó esendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot nagy buzgalommal, igen jól teljesítette és magatartásával fiatalabb bajtársainak követendő példát szolgált; *Magyar István* I. törm-t, mert 12 évet meghaladó esendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot az átlagon felüli szorgalommal és igen jó eredménnyel végezte; *László Ferenc* törm-t, mert 11 évi esendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot példás odaadással és kötelességtudással látta el és őrsparancsnokát, mint őrsparancsnokhelyettes, odaadással támogatta; *Török András* törm-t, mert 11 évi esendőrségi szolgálatát alatt a közbiztonsági szolgálatot példás buzgalommal és kötelességtudással végezte; *Danyi József* törm-t, mert 11 évet meghaladó esendőrségi szolgálatát alatt a közbiztonsági szolgálatban, utóbbi időben pedig mint irodai segédmunkás, teendőit példás buzgalommal látta el; *Gróf János* törm-t, mert 10 évet, *Ivancsik József* törm-t, mert 10 évet, *Szöke József* törm-t, mert 11 évet, *Németh Géza* törm-t, mert 10 évet, *Kiss András* II. törm-t, mert 10 évet, *Bácsa Lajos* törm-t, mert 8 évet és *Dányi Sándor* törm-t, mert 12 évet meghaladó esendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálatot nagy szorgalommal és teljes odaadással végezték és önképzésük terén is szorgalmat fejtettek ki; *Nagy Gyula* törm-t, mert egy körözött egyént szolgálatonkívüli utazása alkalmával körültekintő és leleményes eljárásával elfogott; *Mészáros György* thts-t, mert 11 évi esendőrségi szolgálatát alatt különböző beosztásokban, legutóbb mint őrsparancsnok, szolgálatát igen buzgón és eredményesen látta el s alárendeltjeit igen jól nevelte; *Süli János* thts-t, mert 10 évi esendőrségi szolgálati ideje alatt különböző beosztásokban, legutóbb pedig, mint őrsparancsnokhelyettes, őrsparancsnokát hathatósan támogatta és a közbiztonsági szolgálatban az átlagon felülemelkedő szorgalommal működött; *Jakab Sándor* törm-t, mert 24 évet, *Baldás József* I. törm-t, mert 15 évet, *Hegedüs Henrik* őrm-t, mert 8 évet meghaladó esendőrségi szolgálatuk alatt a közbiztonsági szolgálatot nagy buzgalommal, igen jó eredménnyel látták el; *Sáfar Lajos*

törm-t, mert 11 évet, *Oláh Gyula* őrm-t, mert 9 évet, *Patkós Imre* őrm-t, mert 8 évet, *Ligeti János* őrm-t, mert 7 évet meghaladó esendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálatot nagy szorgalommal és kötelességtudással látták el és jó magaviseletet tanúsítottak; *Szabó Imre* patkoló főmestert, mert 1929. év óta mindenkori kifogástalan magatartása mellett, a gondozásra bízott lovak patkolását és ápolását kiváló szakértelemmel és lelkiismeretesen végezte; *Járdánházy Gábor* őrm-t, mert 9 évi esendőrségi szolgálatát alatt kötelemeit nagy buzgalommal és lelkiismeretességgel, igen jó eredménnyel látta el.

Fegyverhasználatok. A ceglédi őrs állományába tartozó *Kerekes Ferenc* őrmester szeptember 10-én 3 óráig 24 órai eltávoztást élvezett. Jelentése szerint Csongrádon szeptember 9-én 23–24 óra közötti időben, amint egy nőismerősével az állomás felé haladt, az állomástól mintegy 500 méter távolságban egy ismeretlen férfi szóbelileg sértegette, majd késlel megtámadta, mire ő kardfegyvert használt támadója ellen és azt kezén megsebesítette. A sérülés fokát nem tudja, mert a támadó a fegyverhasználat után eltávozott, ő pedig folytatta útját az állomás felé. Nem sokkal az állomásra érkezése után látta, hogy támadója is odaérkezett 5 társával. Ekkor a támadót az ügyben való eljárás végett átadta a rendőröknek s mivel a vonatja már indult, nem tudta megállapítani sem a támadó, sem az eljáró rendőrök nevét. A kivizsgálás megindult.

A rétsági őrs állományába tartozó *Tóth József* vizsgázott törzsrőrmester és *Tóth Lajos* II. törzsrőrmestertől állott járőr szeptember 13-án 20 óra 10 perckor rendes szolgálat közben az őrskörletben lévő Lóko-esárda közelében a Vác–Balassagyarmat közötti műúton egy Vác felé haladó, vessző-utazókosarat vívó, gyanus kinézésű férfit igazolásra szólított fel. Az illető az igazolásra való felszólítás pillanatában a kosarat ledobva, az útmenti kukoricásba ugrott és futásnak eredt. A járőr üldözőbe vette, miközben *Tóth Lajos* II. törzsrőrmester a menekülőre egy eredménytelen lövést tett. Az illető a sütétség leple alatt eltűnt a járőr szeme elől és ezideig még nem sikerült elfogni. Az ismeretlen egyén által eldobott kosárban *Gálfi Zoltán* nagyorosi lakos kárára szeptember 12-én történt lopásból származó 285 pengő értékű ruhanemű volt.

A galgamácsai őrs *Perlaki János* törzsrőrmester és *György József* esendőrből állott járőre szeptember 16-án 23 óra 50 perckor a galgamácsai Hangya szövetkezet korcsmájában megtartott táncmulatságot ellenőrizte. Mivel a mulatságban verekedés volt, a járőr nagyobb rendezvarás megakadályozása végett a mulatságot feloszlatta. A korcsmában tartózkodó *Dobronyovszky András*, *Máté Imre* és *Csonka István* galgamácsai lakosok a felszólításra nem távoztak el, hanem azt követelték, hogy, miután az engedélyük hajnal 3 óráig szól, a cigányok addig muzsikálhassanak. Nevezettek ezen követelése a már szétoszlóban lévő közönséget annyira felizgatta, hogy a járőr megtámadásától lehetett tartani. Ezért a járőr az őrsről segílyt kért. Még mielőtt a segíly megérkezett volna, a járőr a korcsma sötét udvarából kövel megdobálták, mire *Perlaki* törzsrőrmester a ködöbálókra egy eredménytelen lövést tett. A lövés után a támadók szétfutottak. Az őrs *Dobronyovszky* Andrást és két társát elfogta és a váci kir. járásbírósnak átadta, *Barna János* és *Kovács Mihály* galgamácsai lakosokat pedig ugyanoda feljelentette.

A recki őrs *Majoros András* törzsrőrmester és *Sóti János* őrmestertől állott búcsúügyeleti járőret szeptember 16-án 20 órakor Mátraderecske községben *Pekelintzki István* recki lakos megtámadta. Süti őrmester a támadó ellen szuronyfegyvert használt s ez alkalommal véletlenségből *Majoros* törzsrőrmester alsókarját is átszúrta. A törzsrőrmester és a támadó sérülése nem éleveszélyes. A kivizsgálás folyamatban van.

Vádak egy járőr ellen. A sőtőri őrs *Valkó István* törzsrőrmester és *Márffy István* próbacsendőrből állott járőre szeptember 14-én karhatalmi segélynyújtás végett a boctódi község házában tartózkodott. Eközben a község háza előtti úton egy cigánykaraván vonult el, melyet a járőr igazolatlanul akart. A cigányok a esendőröket megpillantva, futásnak eredtek. A járőr üldözőbe vette és utólérve, igazolásra szólította fel őket. Mivel igazolványaik rendben voltak, a járőr a cigányokat tovább engedte. Futás közben az egyik, terhes állapotban lévő cigányasszony vérezní kezdett, mire a járőr szülésznőről gondoskodott. A szülésznő a vérzést nem tudta elállítani, ezért a cigány nőt vadházastársa, *Kalányos Mihály* pakodi lakos a zalaegerszegi kórházba szállította, de a nő még a kórházba való felvétele előtt meghalt. A cigány nőt

holttestét szeptember 16-án felboncolták, mely alkalommal megállapítást nyert, hogy halálát rúgás következtében beállott vérzés és sokk idézte elő. Kalányos bemondása szerint vadházastársát az egyik csendőr rúgta meg. Az ügyben a kerületi parancsnokság hadbírói eljárást indított.

Csendőr megsérülése. A királdi őrök állományába tartozó *Kiss Lajos* nötlen törzserőmester szeptember hó 11-én, 18 óra 30 perckor az őrök közgazdálkodása fáskamrájában, favágás közben, a bal kezefejét, a hüvelyk- és mutatóujja fölött, fejével megvágta. *Kiss* törzserőmestert első segélyben való részesítés után beállították az ózdi kórházba. Sérülése súlyos.

Csendőr fegyverzetének ellopása. *Márvány István* tápiószelvi őrbeli törzserőmester szeptember hó 7-én 21 óra tájban Ceglédre történt bevonulása közben Cegléden betért az egyik vendéglő konyhájába zseblámpájának megjavítása végett. Kerékpárját, melyre csendőrkardja, szuronyja és járőrtáskája is fel volt kötve, a vendéglő udvarán hagyta. Amíg a törzserőmester a konyhában a lámpajavítással foglalkozott, az udvaron hagyott kerékpárját, a rajta lévő fegyverzetet egyedt, ismeretlen tettes ellopta.

Agyonlőtte támadóját egy nyugalmazott törzserőmester. *Papp Ferenc* bugyii (Pest megye) lakos, nyugállományú csendőrtörzserőmester, sógorát, *Sáska Eleket*, ki késsel támadt rá, szeptember 16-án engedéllyel tartott pisztolyból megöltte. *Sáska* súlyos sérülésebe másnap meghalt. Az illetékes őrök a nyomozást bevezette.

Ellenszegülés. A pestszentimrei őrök állományába tartozó, *Várnagy Sándor* tiszthelyettes és *Böröcz György* csendőrből állott járőr szeptember 10-én a Pestszentimre községehez tartozó Gyálligeten szolgálatilag fellépett *Kovács Pál* gyálligeti lakossal szemben, aki a járőrnek baltával ellenszegült. *Várnagy* tiszthelyettes a támadó kezében lévő baltát — mellyel a tiszthelyettes felé sújtott — elkapta és a támadó kezéből kicsavarta, miközben balkezén sérülést szenvedett. A járőr *Kovácsot* elfogta és hatósági közeg elleni erőszak miatt átadta pestvidéki kir. ügyészségnek.

Vitéz Ridegh (Camerle) Rajmond őrnagy: A közúti közlekedési balesetek nyomozása. Mindnyájan jól tudjuk, hogy a nyomozás tudománya — ma már valóban külön tudománnyá fejlődött — kétféle tudásból áll: elméletiből és gyakorlatiból. Az elméleti tudás megszerzéséhez jó szakkönyv, a gyakorlatiéhoz sok eset, sok nyomozás, sok siker és sok — kudarc kell. Mit csináljon azonban a csendőr, ha meglepetésszerűen, esetleg csak egyetlenegyszer kell eljárnia egy olyan esetben, amelyet sem könyvből, sem gyakorlatból meg nem tanulhatott? Például: közlekedési balesettel. Mert bármennyire megsaporodott a gépjárművek száma és megnövekedett a forgalma, annyi baleset, hála Istennek, még nincsen, hogy minden csendőrnek külön bőséges tanulsággal szolgálhatna. Márpedig, ha előfordul, azt éppen olyan hozzáértéssel kell ki-nyomozni, mint akármelyik más büncselekményt.

Hogy ezt miként csináljuk, elejétől-végig, megtanulhatjuk *vitéz Ridegh Rajmond* őrnagy úrnak a csendőrségi bünyügyi laboratórium vezetőjének és a csendőrtisztiszi iskola tanárának „A közúti közlekedési balesetek nyomozása” című, most megjelent könyvéből.

Vitéz Ridegh őrnagy úr széleskörű csendőrségi és gépjárművezetői szaktudása egyesül ebben a könyvében. Ennek köszönhető, hogy nem elfogult e két, sokszor szembenálló felfogás egyikének előnyére vagy hátrányára sem, ami viszont könyvének a legteljesebb tárgyilagosság különös értékét adja. Megtanítja a csendőrt, hogyan kell nemcsak a maga,

hanem a gépjárművezető szemével is látnia, eszével gondolkodnia. Pontról-pontra terjedő részletességgel, könnyedén, nem szakember által is azonnal érthetően megmagyarázza, hogy közlekedési balesetek nyomozásánál mi a fontos és mi nem, mit, milyen sorrendben és hogyan csináljon a csendőr és mire ügyeljen, hogy be ne esapjék. Aki a könyvet csak egyszer is átolvassa, az semmiféle baleset nyomozásánál nem fog nagy hibát elkövetni. Ha pedig adandó alkalommal még a könyvet magával is viheti, olyan gyakorlati tanácsadóra, olyan tökéletes, megbízható és lelkiismeretes járőrvezetőre lel benne, amit semmi más nem pótolhat.

Nem lehet a csendőrnek úgy gondolkodnia, hogy az őrskörlethez eddig még sohasem fordult elő közlekedési baleset, tehát a könyvre nincsen szüksége. Nagyon sok büncselekmény van, ami egyik-másik őrskörlethez sohasem fordul elő, mégis meg kell tanulni, mert előfordulhat. Ha pedig már a nyakunkon van a nyomozás, akkor késő tanulni, akkor csak kapkodni és hibákat halmozni lehet.

Vitéz Ridegh őrnagy úr a könyvét egyenesen a csendőrség tagjai számára írta, abban tehát kizáróan a csendőrség területi és szolgálati viszonyait tartotta szem előtt. Az elméleti és gyakorlati kriminalisztika terén megszerzett nagy tudását, széles látókörét és e különleges kérdéshez való biztos hozzáértését csak fokozza mindannak alapos ismerete, amire az őrbeli csendőrnek kézzelfogható szüksége van s amit a maga szolgálatában nélkülözhet vagy nem nélkülözhet. Ezért nincsen sem több, sem kevesebb a könyvében annál, amire a csendőrnek valóban szüksége van. Hasonlóan értékes, elejétől végig csak gyakorlati, a csendőr számára egyenesen nélkülözhetetlen csendőrségi szakmunka régen nem jelent meg. Könnyed nyelvezete, mindenre kiterjedő figyelme, alaposága, érdekesség, de emellett szakszerűsége is messze kiemel a hasonló természetű szakmunkák sorából.

Melegen ajánljuk ezt a kiváló szakkönyvet minden csendőr figyelmébe, mert nem csak egyszerű elolvasásra való, hanem maradandó értéket képvisel. Akinek pillanatnyilag nincsen rá szüksége, olvassa át és tegye el, nem tudhatja, hogy melyik percben kell majd elővennie.

A mű gazdag, részletes és sokoldalú tartalmáról olvasóinkat körlevél tájékoztatta. Kötelességünknek tartjuk a testület tagjainak figyelmét erre a maga nemében nemesek a csendőrségnél, de az egész országban is egyedülálló műre itt ismételtelen is felhívni, mert nemesek a csendőrök egyéni, de a testület és a szolgálat közérdekében állónak is tartjuk, hogy ez a nagyszerű csendőrségi munka, amely bizonyára a testületen kívülálló szakkörökben is feltűnést fog kelteni, egyetlen csendőr kézikönyvei közül se hiányozzék. A terjedelmes, számozott ábrával ellátott könyv ára 4 pengő, két részletben is fizethető. Megrendelhető a szerzőnél: *vitéz Ridegh Rajmond* őrnagy úrnál, Budapest, I., Bőszörményi-út 21.

A lovardáról régen nélkülözött segédletet állított össze *vitéz Biró József* százados úr, lovaglótanár, a lovas csendőrök és a lovas őrökkel rendelkező parancsnokságok részére. A segédlet kiadását a belügyminiszter úr a 16220/eln. VII. e. sz. rendeletével engedélyezte. A mintegy 100 oldalra terjedő, utasításalakú könyv magában foglalja a lovardában előfordulható összes vezényszavakat és azok helyes végrehajtását. A vezényszavak helyes és hibás végrehajtását számos ábrával mutatja be. A könyv célja egyrészt útmutatást adni a lovardát tartó parancsnoknak: miként tartson szakszerűen úgy lovardát, hogy annak célját el is érje, másrészt pedig a lovasoknak nyújt pontos útmutatást arra, hogy a kapott vezényszavakat miként és milyen segítségekkel kell helyesen végrehajtani. Utmutatást nyújt továbbá a könyv az ugratás helyes oktatására, valamint a vágóállványokra való kardvá-

ELŐLEGNÉLKÜLI RÉSZLETFIZETÉSRE

SEZLONOK TAKARÓVAL P 65-161
EBÉDLŐSZÖNYEGEK P 21-161
Fotelágyak, paplanok, vasbútorok, futószőnyegek, fehérneműváznak, rubaszőnyegek.
Lakberendező Vállalat
Budapest, VIII., Baross-utca 74. sz.
A m. kir. csendőrség tagjainak árengedmény!

BÚTOR részletre előleg nélkül
GOLDNER ZSIGMOND ÉS FIAINÁL
BAROSS-UTCA 43 ÉS 44.

TRIBON RUHÁZATI RT. BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14.

Átmeneti és őszi szövet- és selyemujdonságok és az összes egyéb ruházati cikkek nagy választékban.
Olcsó árak — Megbízható minőség — Pontos kiszolgálás — Legkedvezőbb fizetési feltételek

gások helyes gyakorlására. Mivel tehát a könyv nemesak a lovardát tartó parancsnok, hanem a lovardát lovagoló lovasok részére szükséges tudnivalókat is megadja, beszerzése mind az egyes lovasok, mind a lovas parancsnokok részére ajánlatos. A könyv megrendelhető 2 P. egyidejű beküldése mellett a szerzőnél, vitéz **Biró József százados úrnál** (Budapest, Böszörményi-út 21.).

Csendőrségi Közlöny, 18. szám. Személyes ügyek. Miniszteri rendeletek. Odaitéltetett a II. oszt. tiszti szolgálati jel: vitéz **Szinte Gábor**, **Lukács Lőrinc** és **Boros Lajos** alez-nek, a III. oszt. tiszti szolgálati jel: **Fejér Károly**, **Jablóczy Ervin**, vitéz **Náray Jenő**, **Szamosfalvi Panajott Rudolf**, **Ládavy István**, **Zalántay (Zavilla) János**, **Beckereky (Bauer) Pál** és **Pogány Ferenc** szds-nak. — Névváltoztatások: **Lotti Ferenc** szds. családi nevét „Lomniczy“-ra, **Haida Árpád-Sándor** szds. „Hiday“-ra változtatta át. — Szabályrendeletek: Csüsz. helyesbítése Vadászati és halásznaptár kiadása. — Csüsz. új 9. mellékletének helyesbítése. — Fegyelmi fenytések végrehajtása ügyében Szut. helyesbítése — A m. kir. rendőrség tatabányai rendőrkapitányágának és orosházi rendőri kirendeltségének megszüntetése. — A teniszoktatás szabályozása. — Tüzifa szállítási igazolványok felhasználása.

Urban próbaesendőrt, aki ebben az évben Salgótarjánban vizsgázott, kéri **Bardócz Árpád** esendőr (Jaszeg), hogy a címét közölje vele.

Molnár János mezőkovácsházai, Árpád-utca 59. szám alatti lakos keresi testvérét **Molnár Sándort**, aki 1912. évben lett próbaesendőr és 1922. évben Bihar megye újlétei örsön teljesített szolgálatot. Aki tud róla, értesítse.

Telek eladó Erdlyiget-Ilkamajorban. 250 méterre a központtól. Cím: **Balogh Sándor I. tőr-n.**, Valkó.

Melléklet. Lannuk mai számához esatoltuk a **Török A. és Társa** bankház (IV., Szervita-tér 3.) és a **Tribon** ruházati rt. (VIII., Üllői-út 14.) mellékletét.

Csendőrségi tollforgót árusít kőt. javít: **Dél József** ny. tiszthelyettes. Budapest, VII., Kerékvártó-utca 71.; **Fekete Imre** ny. főrszörmester. Új-Hatvan, Toldi-utca 2 és **Várfai Mihály** polgári altiszt. Budapest, I. Böszörményi-út 21. **Arak és munkadíjak:** szép. új dísztoll, válogatott tollból 10 P. szolgálati tollforgó, nagyság szerint 5–6 P. régi toll átkötése, pótlás nélkül 1 P. pótlással 2 P., beküldött új toll vágása és megkötése, pótlás nélkül 3 P. pótlással 3 P 50 fillér. A postaköltséget a megrendelő viseli.

SZEMÉLYI HÍREK.

Házasságkötés. **Somogyi Mihály** II. kerületi alezredes **Magdolna** nevű leánya szeptember 15-én 12 óra 30 percekor tartotta esküvőjét **Kapitányfi Kornél** tüzér főhadnaggyal Székesfehérváron a Prohászka emléktemplomban.

Szakasparancsnoki teendőkket megbíztattak a szombathelyi III. kerület állományában: **Németh István** XV. és **Pélvári János** thtts-ek.

Szolgálatvezetővé megbízottak a budapesti I. kerület nestszenterzsébeti gyalog tanalosztályánál: **Hegedűs István** I. thtts.

Örsparancsnokká kinevezettek a budapesti I. kerület állományában: **Márlon János** thtts. — A székesfehérvári II. kerület állományában: **Papp József**, **Bellér János**, **Madarász Ferenc** és **Takács Imre** thtts-ek. — A pécsi IV. kerület állományában: **Lenti József** thtts. — A debreceni VI. kerület állományában: **Zólyomi Sándor** és **Sélei András** thtts-ek.

Házasságot kötöttek: **A budapesti I. kerület állományában:** **Fábián Jenő** thtts. **Szuák Margittal** Vépen. **Bornár István** tőr-n. **Orbán Idával** Kónyban és **Zólyom János** tőr-n. **Dani Karolinnal** Cegléden. — **A székesfehérvári II. kerület állományában:** **Dénes Ottó** tőr-n. **Szilvási Máriával** Verében. **Erdélyi Bálint** tőr-n. **Izsó Etellel** Neszvényen és **Máté György** thtts. **Soós Máriával** Nagyszakácsin. — **A szombathelyi**

III. kerület állományában: **Kriszbai András** thtts. **Szappanyos Irénnel** Balatonamárdiban. — **A pécsi IV. kerület állományában:** **Nagy Sándor** V. tőr-n. **Dorn Etelkával** Komlón, **Tölgyes Ferenc** tőr-n. **Molnár Juliannával** Simontornyán, **Finta István** tőr-n. **Kanna Annával** Győrben és **Demeter Imre** tőr-n. **Sztana Máriával** Kerekegyházaán.

Családi hírek. Elhalálozott: **Kovács Gyula** II. kerületbeli tőr-n. felesége, **Kozma István** II. kerületbeli thtts. **Zsuzsanna** nevű leánya. **Hidvégi (Holpert) Antal** IV. kerületbeli thtts. **Valéria** nevű leánya, **Lenkefi (Leskó) Lajos** VIII. kerületbeli thtts. **Zoltán** nevű fia és **Vadászi Ferenc** VII. kerületbeli tőr-n. felesége.

Született: **Lisesinszky Bela** I. kerületbeli szds-nak **István** nevű fia, **Varga Sándor** II. kerületbeli tőr-n. **Heléna-Anna** nevű leánya, **Kósa János** II. kerületbeli thtts-nak **János-István** nevű fia, **Dobó Vince** III. kerületbeli tőr-n. **Margit** nevű leánya. **Palkó József** III. kerületbeli thtts-nak **József-István** nevű fia, **Ur Mihály** IV. kerületbeli tőr-n. **Mihály** nevű fia, **Csepán Lajos** IV. kerületbeli tőr-n. **István** nevű fia, **Fekete István** VI. kerületbeli tőr-n. **István** nevű fia, **Jámbor Ferenc** VI. kerületbeli tőr-n. **Ferenc** nevű fia, **Kun Jenő** VI. kerületbeli thtts-nak **Agota-Éva** nevű leánya, **Szilágyi István** tőr-n. **Gyula** nevű fia, **Kovács Imre** VII. kerületbeli thtts-nak **Imre-Dániel** nevű fia, **Szöke Sándor** VII. kerületbeli tőr-n. **Sándor** nevű fia, **Molnár József** VII. kerületbeli tőr-n. **István-József** nevű fia, **Barócsik József** VII. kerületbeli tőr-n. **József** nevű fia és **Bodolai Kálmán** VII. kerületbeli tőr-n. **Olga-Mária** nevű leánya.

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadjunk, de tizenöt gép- vagy kézírásos hasábnál hosszabbal csak előzetes megegyezés után. A közlemények fogalmazási átesziszolásának és ha szükséges, tartalmi módosításának, valamint a törlés és kiegészítés jogát fenntartjuk magunknak. Aki azt akarja, hogy közleményét változtatás nélkül közöljük, írja reá a kézirat első oldalára piros írónnal: „Szó szerinti közlését kérem!” A kéziratot kérjük a papírnak csak egyik oldalára, félhasábosan, írógéppel kettes sortávolságra, kézírással pedig jól olvashatóan és nem tülsűrű sorokban írni. Olvashatatlannal kézírattal nem foglalkozunk. A kéziratok-

A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező részletfizetése ésre szállítunk kiváló minőségű magyar gyártmányú

csillárt

acélzománc

kádat

(önfűtő, vízvezeték nélkül is)

petroleum

gázfűzőt

lampart

VII., Erzsébet-kr. 19. IV., Vörösmarty-tér 3.

A ruhaszövet minősége bizalom dolga.

Egyedül csak a szövetet előállító posztógyáros képes tényleges garanciát nyújtani arra, hogy valóban nemes tiszta gyapjút használ fel; csak ő tudja, hogy a szövetben belüli milyen értékek vannak. A tartós minőséget tekintve árakban is csak az elsőkézből minden közvetítő drágításától mentesen, a posztógyártó közvetlen történő vásárlás nyújt igazi előnyöket. Posztógyárunk állandó szerződéses szállítója, méretszabóságunk pedig a m. kir. csendőrség részéről — évek óta egyedülállóan — ismételen okirati elismerésben részesült állandó szerződéses felruházója. Tekintse meg örsére küldött mintáinkat. Kívánságra más mintákat is díjmentesen küldünk és kedvező fizetési módokat adunk.

TRUNKHAHN

Posztógyár és Ruhagyár Rt. Magyarország katolikus kézben levő egyetlen posztógyára. Budapest, I., Lenke-út 117. Üzemben 1922 óta 300 munkással.

ban semmiféle rövidítést nem szabad használni. Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megcímzett és válaszbélyeggel ellátott borítékot mellékel. Kéziratok sorsáról szerkesztői üzenetben adunk választ. Fényképfelvételnek beküldése alkalmával csatolni kell a felvétel készítőjének írásbeli nyilatkozatát, hogy a felvételnek a szokásos tisztelt díj ellenében való közléséhez hozzájárul. A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük, de tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát becegyezésünk nélkül nem szabad másutt közölni, sem pedig utánnymutatni. A nyomdai korrektúrákat mi végezzük, korrektúralevonatot csak kivételes esetben adunk. Szerzőink különnyomataikat közvetlenül a Stádiumnyomda igazgatóságától (Budapest, VI., Rózsa-utca 111.) szíveskedjenek megrendelni, amely azt velünk kötött szerződésének őrszabása szerint köteles elkészíteni. Minden hozzáknak intézett levélre válaszolunk, de csak szerkesztői üzenetben; magánlevelet akkor sem írunk, ha a beküldő válaszbélyeget mellékel. Minden levelet teljes névvel és rendfokozattal alá kell írni és az állomáshelyet is fel kell tüntetni. Névtelen levélre nem válaszolunk. Hozzáknak intézett levelet szolgálati útra nem terelünk, azok tartalma vagy beküldők küléte felől senkinek sem adunk felvilágosítást. Jeligéül legcélszerűbb kisebb helységi nevet vagy ötjegyű számot választani. Annak, aki jeligét nem jelöl meg, nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk. Közérdekű kérdésekre nem szerkesztői üzenetben, hanem a „Csendőrelszöveg”-rovatban válaszolunk. Előfizetést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjaitól fogadunk el, másról nem. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységi egyénei az előfizetési díj felét fizetik. Előfizetni csak legalább félre lehet. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert felszólítást nem küldünk. A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.512. számú postatakarékpénztári csekk számlájára befizetni. Szerkesztőségi órák naponta 8—14 óráig. Címünk: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Bösörményi-út 21. szám.”

Százados, H. M. Vásárhely. A honvédelmi minisztérium 8. alosztálya tiszti címeiket csak indokolt, írásban beadott kérelemre közöl, kérjük tehát az indokot pótlólag közölni velünk, a levelet addig megőrizzük.

Szirányi Péter III. o. rendőrfelügyelőhelyettes, Kalocsa. A nyugdíjidő kiszámítására a múltévi 2. számunkban közölt 53. lekszikönválaszunkban részletes útbaigazítást közöltünk, az őrsőm szívesen megengedik, hogy azt áttanulmányozza. Nyugdíjidők személyenkénti kiszámítására idő híján nem vállalkozhatunk. A fiúnevei határrendőrségi szolgálata alapján az 1918. év külön háborús évként számít, a többi nem, a levélben felsorolt belterületi rendőrségi szolgálat nem ad rá alapot.

Csótói leszerelőtábor. Ezt az irattárat a budapesti Hadilaktanyában működő Hadisírgondozó-osztály vette kezelésbe, tehát közvetlenül ide forduljanak, nem pedig a székesfehérvári vegyes-dandárparancsnoksághoz.

Csurgó. A parancsnoki gombot csak kinevezett őrsparancsnok viselheti. Ideiglenesen nem kineveznek, hanem csak megbíznak valakit az őrsparancsnoksággal.

Tiszaparti. 1. Katonai szolgálati idejéből is minden 7 hónap 8 hónapnak számít a nyugdíjidőbe, de csak a csapatnál teljesített szolgálat után. Ugyanez vonatkozik a csendőrségi szolgálati időre is. 2. Ez a kedvezményes időszámítás a háború alatt teljesített szolgálati időre is vonatkozik, de az úgynevezett kedvezményes hadi éveket már csak 12 hónapjával lehet beszámítani, mert ennek is felmelen számítása már kétszeres kedvezmény volna. 3. A katonai nyugdíjtörvény alkalmazásáról a jövő évi csendőrségi zsebkönyvben adunk részletes tájékoztatást.

77777. Úgy látjuk, választania kell: vagy a szerelem, vagy a csendőrség. Ha olyan szigorúan tiltják a volt arájához való kapcsolatát, annak mindenesetre megvan a komoly oka. Ha tovább akar szolgálni, nincs is értelme, hogy ezt a kapcsolatot tartsa, hiszen a nőszülési kérvényét elutasították, ebbe

bele kell nyugodnia, máskülönben a helyzete nálunk tarthatatlan lesz hamarosan. A részletekhez egyoldalú beállítás alapján mi nem tudunk hozzászólni, hiszen sem az aráját, sem az ő családját nem ismerjük, azt azonban tudjuk, hogy a szerelem — vak. Mindenesetre teremtsen rendet az életben: vagy erre, vagy arra. Ha az érzése olyan erősek, hogy nem bírja leküzdeni s emellett vállalja a bizonytalan élet anyagi küzdelmeit, mondjon búcsút a csendőrségnek, ellenkező esetben pedig kérje az áthelyezését egy távolabbi őrsre, talán majd ön is rájön, hogy az előjárói nagyon jól tudják: mit miért tesznek.

Nagykarolyi. Már nagyon sokszor felhívták a figyelmünket a Csendőrségi Lapok-nak arra a hiányosságára, hogy amikor a csendőr a sok útbaigazítás, tanács, felvilágosítás, stb. közül, ami a lapban megjelent, egy felmerült esettel kapcsolatosan valamit ki szeretne keresni, nem tudja megtalálni. Eppen lapunk mai számmal egyidőben megy ki az őrsőkre egy ezzel kapcsolatos felhívás. A Csendőrségi Lapokban eddig, 1924 óta, tehát tíz év alatt megjelent összes cikkekről, lekszikönválaszokról, szerkesztői üzenetekről, stb. olyan részletes mutatót fogunk összeállítani, hogy annak segítségével akármelyik régi évfolyamban is mindent könnyen ki lehet majd keresni. Lapunk tartalma olyan gazdag és sokoldalú, hogy nem merülhet fel az őrsőn oktatás, fogalmazvány szerkesztés vagy dolgozatírás közben olyan fogós kérdés, amire a csendőr a minden őrskönyvtárban meglévő tíz évfolyam valamelyikében a mutató segítségével ne találjon majd részletes és pontos útbaigazítást. A mutató februárban fog megjelenni, ára 2 pengő 30 fillér lesz, de csak akkor adjuk ki, ha legalább kétezer előfizető jelentkezik, mert ennél kevesebb példány sokkal drágább lenne. A mutatóra az előfizetést lehetőleg október hó 15-ig kell a szerkesztőségnek levelező-lapon bejelenteni.

Fölfa, Csömör. Olvassa el az 1931. évi 27. számunkban közölt 173. lekszikönválaszunkat.

17777. A bírósági altiszt létszámában jelentős fölösleg van, belátható időn belül pótlásra nem kerül sor. Ha lesz, a Budapesti Közlönyben közlik a pályázati hirdetést, addig nincs értelme, hogy kérvényt adjon be. Egyébként a kérvényhez csak a születési anyakönyvi kivonatot, a legmagasabb iskolai bizonyítványt kell csatolni. Ha a kérvényt nyugállományban lévők közvetlenül nyújtják be, két hónapnál nem régebbi keletű erkölcsi bizonyítványt is csatolni kell.

15.555. Olyan Horváth Sándor nevű tiszt, akire az ön adatai ráillenek, a nyilvántartásban nem szerepel.

V. I. őrm., Balatonföldvár. A Nyut. 9. melléklet 30.-b. alapja alapján a nyomozó osztályparancsnokságnak ismert hullát is be kell jelenteni, ha balesetre, vagy öngyilkosságra lehet következtetni.

M. J. II. törm., Porcsalma. Olvassa el az 1931. évi 10. számunkban közölt 49. és az 1927. évi 24. számunkban közölt 3. lekszikönválaszunkat.

Sebb jövőt. 1. Olvassa el a legutóbbi számunkban „Pályázat” jellegre küldött üzenetünk 1. pontját. 2. Nem értjük a kérdést. Mi kétsége lehet afelől, hogy a nyugdíjidőbe a teljes csendőrségi szolgálat beszámít? Persze, hogy be. 3. Vasúti pályamesteri tanfolyam most van Szegeden. Kérdés, lesz-e a jövő évben is. Ezek a tanfolyamok egyévesek és elég nehezek. A jelentkezőket nem küldik azonnal tanfolyamra, előbb három évig munkás csapatban kell dolgozni, és pedig minden nehéz munkát, ami éppen adódik. A három év után nehéz felvételi vizsgát kell tenni s csak azután kerülhet tanfolyamba, ha ugyan közben meg nem szökött, ami nem ritkaság. Kérvényt csak akkor nyújtson be, ha a Budapesti Közlönyben pályázati hirdetés jelenik meg, abból majd minden részletet megtud, ha az említett körülmények ismeretében is megmarad a hajlandósága. 4. Igényjogosultsági igazolvány alapján sem kérhet csak úgy általánosságban valamilyen polgári állást. Ahhoz a hatósághoz kell a kérvényt beadni, ahová bejutni akar, előbb azonban tájékozódjék, van-e reménye ott elhelyezésre s ha igen, részleteiben hogyan kell a kérvényt megszerkeszteni. Ha megírja, hová akar pályázni, mi is útbaigazítjuk.

Osztálysorsjegyet a Csendőrségi Lapok ezen számához mellékel **postatakarékpénztári befizetési lapon** rendeljen **Török A. és Tsa** bankháznál. Budapest, IV., Szervita-ér 3.

Apavára. A katonai nyugdíjtörvény szerint is csak a katonaságnál és a csendőrségnél teljesített szolgálatok közötti megszakítást lehet figyelmen kívül hagyni. A polgári szolgálatokra továbbra is érvényes az a szabály, hogy csak akkor számíthatók be a nyugdíjba, ha nincs megszakítás. A vasútnál töltött szolgálati idejét tehát csak akkor számíthatnák be a nyugdíjába, ha közvetlenül — 30 napon belül — lépett be a csendőrséghez, de akkor sem az egészéért, mert a levele szerint magát a vasúti szolgálatot is többször megszakította.

Oktatótízt. Választ a lekszikon-rovatban fogunk adni.

Rábamelléki őr. Gyermektartás kivételével magánadóságot sem a zsoldból, sem a nyugdíjból levonni nem lehet. Bizony nem épületes a dolog, az viszont derekas felfogás, hogy nem akarja az ügyet bíróság elé teregetni. De ha nem marad más megoldás, ezt sem veheti öntől rossznéven senki. Eleget várt.

Tisza. 1. Rádiós tanfolyam belátható időn belül nem lesz. Különbösen is csak a járőrvezetői tanfolyam elvégzése után jelentkezhetnek. 2. Kiskunhalason november 16-án kezdődik lovas tanfolyam 40 fővel. Parancsból értesül róla, akkor jelentkezhetik. Ilyen tanfolyam elvégzése nélkül senkit sem helyeznek át a lovas állományba, akkor sem, ha a lovasságnál szolgált. 3. Még nem tudjuk, hogyan szabályozzák a részleteket, most már hamarosan ki kell jönnie a rendeletnek. Ha komolyan nem árt az egészségének, jobban teszi, ha vár, ellenkező esetben kérje az áthelyezését, mert inkább legyen egészséges csendőr, mint beteg őrmester. 4. Választ a lekszikon-rovatban fog kapni.

S. thts., Szombathely. Cornides Aladár (szkv. főhadnagy volt) címe: Budapest, I., Zugligeti-u. 33.

Sárréti. Hegyesi nevű nemesi család több van. Egyik 1593-ban, a második „gyulafehérvári” előnévvel 1609-ben, egy harmadik 1632-ben, egy negyedik „borosjenői” előnévvel 1646-ban, egy ötödik „mezőhegyesi” előnévvel 1658-ban nyert címeres nemesi levelet. Az utóbbi család családfáján előfordul egy István, kinek szülei Hegyesi Sándor és Farkas Jolán voltak.

G. X. G. Az új legénységi előléptetési szabályzat kiadás előtt áll.

Sz. J. II. th., Böhönye. Dr. Herberth Károly címe: Tótkomlós, Bajza-utca 2.

B. J. őrm., Nagybaracska. Gaszner Imre volt tart. főhadnagy címe: Budapest, I., Verpeléti-út 26. Karkis Kornél hadbíró-ezredes címe: Budapest, honvédelmi minisztérium. Levelet nem írunk, a 20 f. bélyeget lapunk javára bevételeztük.

Vértesalja. Lekszikonválaszt kap.

Sárrét. 1. Igen, beszámít, mert az internáltságban töltött idő hadifogságnak, az utóbbi pedig tényleges szolgálatnak számít. 2. Hogy is kérdezhet olyat, hogy a neve magyar eredetű-e. Hát mi lenne? Ilyen nevű magyar nemesi család több is van. Erdélyben az egyik 1593-ban, a másik „borosjenői” előnévvel 1646-ban nyert címeres nemeslevelet. Magyarországon „mezőhegyesi” előnévvel 1658-ban kaptak címeres nemeslevelet, az 1754–55. évi nemesi összeíráskor pedig Csanád és Nógrád vármegyékben igazolták hasonló nevűek ne-

mességüket. 3. A vállgalléron nem lehet járőrvezetői jelvényt viselni.

Kéziratok.

Rózsa. A téma nem rossz, de a kidolgozása nem sikerült úgy, hogy közölhetnők. Ilyen nyíltan és kíméletlenül azért mégsem lehet a kérdést lapunk teljes nyilvánosságában tárgyalni. Lényegileg persze aláírunk mindent, amit ír, úgy van az bizony szóról-szóra. De éppen, mert igaz, vigyázni kell vele, hogyan írja meg az ember, mert az igazság fáj a legjobban. Írását nem használhatjuk, de más formában majd megírjuk a dolgot.

B. S. ny. thts. Pestújhely. Az esetet csak akkor tudnók közölni, ha a nevezett által elkövetett bűncselekményeket s különösen pedig a nyomozást, hogy miképpen került kézre, részletesen leírná, hogy a fiatalabbak tanulhassanak belőle. Nem tartjuk egyébként valószínűnek, hogy az illető gonosztevő 1870-től 1900-ig, tehát 30 éven keresztül lopott és rabolhatott volna a havasokban, hiszen akkor Erdélyben már csendőrség volt s az aligha nézte volna azt tétlenül, de az előjárók sem túrték volna meg az olyan őrsparancsnokot, akinek a körletében egy közzártalmú ilyen hosszú időn át bántatlanul garázdálkodhatott volna.

Széphegyi. Úgyesen megírta, de mint látja, október 6-ával kapcsolatban mai számunkban költeményt közlünk. Lapunk terjedelme és szakközleményeink sokasága, sajnos, nem engedi meg, hogy az évfordulóval ennél bővebben foglalkozzunk.

Zágon. Kivonatosan közölni fogjuk.

Kezdi. Kivonatosan közölni fogjuk.

Durazzo. Közöljük.

77.777. Nem sikerült vers. Olvassa el, amit a mai számunkban közlünk. Olyat írjon.

H. F. ny. őrm., Tata. Hát bizony ilyen szélhámos nagyon sok van az országban. Huszontalanságokkal elszedik a szegény emberek pénzt és terjesztik a sötét és káros babonát. Fel kellett volna az illetőt jelentenie az őrsön, mert azáltal, hogy pénzt fogadott el, kihágást követett el. Maga az eset egyébként nem elég érdekes ahhoz, hogy érdemes volna közölni. A csendőrséghez és Csendőrségi Lapokhoz való szeretetteljes ragaszkodását egyébként köszönjük. Maradjon ezután is jóbarátja ennek a szép testületnek.

Élünk mi is. A kérdéssel vezéreikben foglalkoztunk már, most nem akarjuk újra felvetni. Bizonyosak vagyunk benne, hogy a közönség elismerését, mint mindenütt, ott is ki fogják a bajtársaink érdemelni. Sokkal kipróbáltabb testület a csendőrség, semmint hogy az ellenkezőjétől félnünk kellene. Örülünk, hogy tetszett a jutalmunk. Szívesen adtuk, megérdemelte.

Loszt. Közölni fogjuk, ámbar a kérdéssel már nagyon sokat foglalkoztunk. Majd más témát is kérünk.

Dr. A. E. Szívesen közöljük, de kérjük az általánosságban említett törvényeket és rendeleteket egyenként is ismertetni, mert ez adná meg az egész közleménynek a csendőr szempontjából való gyakorlati jelentőségét.

Különleges fizetési kedvezmény

a m. kir. csendőrség tagjai részére.

**Egyes bútorok és teljes berendezések. Szőnyoglerrás. Ébédidő- és futószőnyegok, szolonok, paplanok stb. Ágy-
nemű és fehérnemű vásznak. Ruhaszövetok. Csillárok.**

Egyszerre szerzi be és Ön tesz ajánlatot, hogy kíván fizetni.

Központi Lakásberendező-nél

Budapest, VI., Liszt Ferenc-tér 5.

Telefon: 271-77.

Vidékre megbízottat küldünk hívásra.

**Katonai
Turista-
Autó-**

TÉRKÉPEK

A M. Kir. Állami Térképészet főbizományosa

KÓKAI LAJOS könyvkereskedés
térképszálya

Budapest, IV., Kamermayer Károly-utca 3

Telefon: 89-4-44.

Kérje legújabb képes térképárjegyzékemet.

Bombasikert aratott a

Mercedes-Portable

készpénz fi-
zetés mellett

P 178.50

gyári, új, hordozható írógép, tokkal felszerelve 6 óra: 200.—

12 „ 225.— A budapesti raktár

semmi egyéb költséget nem számít fel. Próbálja ki Ön is, kérje vételkötelezettség nélkül

Remington, Underwood
nagy, átépített gépek
raktáron.

Dixi írógépszaküzlet, Budapest, VI., Podmaniczky-utca 1. Tel. 154-53.

Naplóm a világháborúból.

— Harcok a gyönyörű Erdélyért. —

Írta: KÓRIK GÁBOR

tiszalóki földműves, volt népfelkelő
örmester.

(20)

Mi az utóbbi útra tértünk. A falutól párszáz lépésnyire, a szőlőhegy lábánál megállottunk. Ez a szőlőhegy volt az a hely, amelyet meg kellett szállanunk. Nem túl magas, de meredek volt ez a hegy, Székelyszállástól Északra. Itt két szakaszunk elhelyezkedett és Kazinczy hadnagy úr parancsnokságával a hozzánk beosztott géppuskás osztag. Egy szakaszunk az e helytől nyolcszáz lépésnyi távolban fekvő, Keletre eső magaslatot szállotta meg, mint jobboldali tábori őrs, s őrszemeit jobbra, előre állította fel. Egy szakaszunk a Csöb és Székelyszállás közötti hegyek legmagasabbikán helyezkedett el, szintén mint tábori őrs.

Az ellenséget sehol nem találjuk...

(Október 4., szerda.) Nem tudjuk, hol és merre az ellenség. A huszárjárók szüntelen kint mozgolódnak, s csak az a bizonyos, hogy előttünk, húsz kilométeren belül nincs ellenség.

A fedezékekkel elkészültünk. A legénység egyenkint bebelátogat a faluba. Hoz mindenféle jókat, ami a szájnak, gyomornak kellemes. Hús, kenyér, gyümölcs, szőlő, méz bőven van... Dohány nincs!... A honvéd ilyenkor remekül tud cigarettát sodorni — almafalevélből.

E nap délutánján erős ágyúdörgés hallatszott tőlünk balra. Este nagyszerűen látszott az egész tüzijáték, Parajdot és Korondot vívták ekkor csapataink. A távolság tőlünk Korondig és Parajdig 25—30 kilométer lehetett. Különös, mi nekünk úgy tetszett, hogy előretolt állásban vagyunk, hozzánk közel mégis sehol ellenség, amikor tőlünk balra pedig öldöklő harc dühöng...

Megszünt az esőzés. Éjjel kitisztult. Hideg éjszaka volt, reggelre vastag dérrrel.

Létszámunk megszaporodott tizenegy csendőrrel. Mindannyian komoly, kötelességtudó emberek. Valamennyi tősgyökeres székely. Neveik is ropogós, szittya nevek, például: Balázs Tamás, Boda Efraim, Bálint B. Albert, Bozsor Sándor, Csákány János, Veres Sándor, Dobos Sándor, Farkas Mózes, Győrpál Lajos, Szolga Sándor, Jakab József, Mátyás Zsigmond, Miklós Gergely, Pál Elek, stb. E neveket azért írtam fel, hogy soha el ne feledjem azokat, akik e neveket viselték. Tőlem megérdemlik, hogy nevüket soha el ne feledjem. Szolgálati éveik alatt összerakosgatott kis vagyonuk mind odaveszett és az ellenség martalékává lett.

(Október 5., csütörtök.) A következőket jegyeztem fel: „Hűvös reggel. Nappal jó idő. Sárgulnak a lombok, akár mint odahaza is. A magasban sok repülőgép kóvályog. Mind a mieink!”

Bementem a faluba. A templomból orgonahangokat hallok. Szinte önkéntelenül fordultam be a templomba. Lábujj-hegyen felmentem az orgonához. A fiatal Kazinczy hadnagy úr játszott az orgonán. Mély áhítattal állottam a háta megett. Nem vett észre... Kettőnkön kívül senki más nem volt az árván hagyott templomban.

A hadnagy úr valami előttem ismeretlen éneket énekelt

orgonakísérettel. Szólt pedig ahhoz, aki angyali seregekkel körülvéve a fellegeken és csillagokon is túl trónol, a mennynek és földnek teremtetőjéhez. Befejezven a hadnagy úr az énekét, hátrapillantott és kissé meglepődve nézett reám:

— Maga is itt van, Kórik?

— Itt vagyok, hadnagy úr! Nagyon szép volt, amit hallottam! — Bocsáss meg, római katolikus felebarátom, ha én eretnek létemre a keresztes templomban arra a gondolatra vetemedtem, hogy de szeretnék elénekelni egy verset a koronás zsoldáríró versei közül. Kértem a hadnagy urat, kísérje orgonán valamelyik zsoldárt, amelyiket éppen tudja. Sajnálatlaltal jelentette ki, hogy egyet sem tud.

— De tudja a Himnuszt, úgy-e, hadnagy úr?

— Tudom! — Belekezdtem, elénekeltem, de már nem magunk, mert az otthon maradt öregek, asszonyok, gyermekek mind ott voltak már ekkor és valamennyien velünk énekelték. Jöleső érzéssel hagytuk ott az istenházát, tettünkért cseppet sem bántott a lelkiismeret...

Az ellenség nem mutatkozott, de hát hogy is mutatkozott volna, amikor tegnap, tegnapelőtt Korond és Parajd körül úgy összetörték őket a mieink, mint a pozdorját.

Verjük kifelé az ellenséget.

Aki az írásmat eddig elolvasta, láthatta, hogy a mi harcaink az oláhokkal eddig bizony jobbára csak visszavonulástól állottak. Nincs ezen semmi szégyelni való. Az ember hirtelenében el sem tudja számlálni, hány országban és nálunk sokkal erősebb, pihentebb és jobban felszerelt hadsereggel kellett nekünk, meg a szövetségeseinknek verekednünk, amikor az oláhok megtámadtak minket. Olyan kutyául álltunk mindenfelé, hogy az oláhok jogosan reménykedtek abban, hogy majd nem fog kelleni nekik más, csak minél több rezesbanda ahhoz, hogy az ősi magyar Erdélybe mint „győzők” beparádezzanak, mert ott ugyan nem lesz senki, aki nekik ellenálljon.

Láthatták az olvasóim, hogy milyen kevesen jutottunk ellenük. Akármilyen vitézek voltak is a honvédek, a csendőrök és a népfelkelők, mégis csak húsz lépésnyire jutott egy ember a rajvonulunkba, ha egy-két géppuskánk akadt, annak is örülhettünk, amikor meg négy kis hegyiágyúnk is került, akkor meg éppen nagy legények voltunk. Én nem tudom, hány főből állott az oláh hadsereg, de hogy legalább harminczorannyian voltak, mint mi, arról a saját szemünkkel győződünk meg.

Nem szégyenlem én a visszavonulásunkat, mert elképzelem, mi lett volna, ha fordítva lett volna, vagyis, ha mi lehettünk volna harminczorannyian, mint az oláhok. Egy hét alatt úgy elfenekeltük volna őket, hogy hírmondó se maradt volna belőlük. Őket azonban így is feltartottuk, csak nagyon lassan és akkor is csak nagy veszteségekkel tudtak úgy, ahogy előrehaladni, a rezesbandájukat pedig nem hallottam egyszer sem. Nem volt kedvük muzsikálni.

De az Isten nem ver bottal. Mi is, a németek is hamarosan magunkhoz jöttünk az első meglepetésből. Szeptemberben már kezdték ontani a vonatokat az osztrák, magyar és német csapatokat. Májig sem tudom, honnan lehetett azokat elvenni, hiszen mindenütt szükség volt minden emberre. De hát a fő az, hogy mégis került elég csapat Erdélybe is. Még mindig csak az egynegyedrésze az oláhoknak, de amint aztán a későbbi dolgok mutatták, ez is sok volt.

Most már aztán egyik győzelem a másikat követte. Szeptember 29-én visszafoglaltuk Nagyszeben, október 9-én Brassót, október 10-én már átvértük az oláht a határon, december hatodikán elfoglaltuk a fővárosukat, Bukarestet, január 10-én pedig már a német és az osztrák-magyar csapatok majdnem az egész Romániát elfoglalták, alig maradt több belőle két-három vármegyénél.

Hát ilyen futást aztán nem látott a világ. Szeptember végétől január közepéig, vagyis körülbelül három és fél hónapig egy percig sem pihentek, csak futottak-futottak, de úgy, hogy akárhogy erőlködöttünk is, nem bírtuk a nyomukban maradni. A nyúl csak mászik hozzájuk képest.

Erről a futásról és az oláhok üldözéséről fogok most

Ne kísérletezzünk!

Vásároljunk ott, ahol
ezer más bajtársunk, a

TRIBON-nál

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14. SZÁM

már ezután írni. Persze megint csak nem a „nagy” eseményekről, mert azokat én nem igen tudtam figyelemmel kísérni és megérteni, hanem megint csak a mi kis világról, a századunkról, a hadnagy úrról, meg a honvédtársaság viselt dolgairol, amire olyan szívesen emlékszem vissza és ami nagyon kedves és büszke emlékem marad nekem világletemre.

Futunk az ellenség után.

Október 5-én délután mihozzánk is átjött a parancs, hogy állásainkat otthagyhadjuk, mert céltalanná vált és a következő parancsig szállásoljuk be magunkat Székelyszállásra. A parancs értelmében a távoli szakaszok bevonultak. Mindenki érezte, hogy a kocka megfordult. A visszavonulásnak immár vége. Az eddigi üldözőkből üldözöttek lettek. Nem csoda tehát, ha századunk danolva vonult be Székelyszállásra. A géppuskás osztagból egy jótörkü fiú menetközben elszavalta az év tizenkét hónapjának nevét, a többi pedig hosszant nyujtva utána énekelte:

— Jaannuárius! — Nem is gondolhatja az, aki ezt nem hallotta, hogy milyen nagyszerű mulatság ez... Különbben is közel voltunk a faluhoz, s így hamar be-januáriusoztunk. A század arra a helyre kvártélyozta be magát, ahová már október 2-án beszállottunk.

(Október 6. péntek.) Reggel jól megfrüstököltünk. Sertés-sült volt vásári módra, — meglehetősen takarmány. Kilenc órakor lovasküldönc jött a zászlóaljparancsnokságtól, a hadnagy úr a parancs elolvasása után mindjárt elrendelte a sorakozót. Pont tíz órakor elindultunk — Vécke felé. Tehát végét értük a harminchat napig tartó visszavonulásunknak, s ettől a perctől már csak előre megyünk

Október 6-án, a történelmi gyásznapon délelőtt tizenegy órakor indultunk el az ellenség után Székelyszállásról. Az út Vécke községen vezetett keresztül, Magyar-Zsákodhoz. Pont délben érkezünk meg Magyar-Zsákodra. Itt azután vége is lett a műútnak. Uttalan-utakon meneteltünk az erdő, magas hegyeken keresztül Oláh- és Magyarhidegkút községeknél. E falvak után elértük Magyarospatakat, amely északi irányból folyik délnek a Nagyküküllő felé. E patak mentén felfelé haladva napszálltakor elértük Kissolymos községet. Itt találkoztunk a 28-ik horvát honvédezred egy zászlóaljával. Oláhandrásfalva felől jöttek és a további úton ők is mivelünk tartottak. Volt közöttük sok magyar fiú is, akik magyar látókra horvát vezényszóra hallgattak.

Kissolymost elhagyván, letértünk az útról, hogy közelebb és hamarabb érjük el Szentábrahám községet. Kissolymos és Szentábrahám között meglehetősen magas hegyet kellett megmászunk. E hegy oldalát sűrű fiatal erdő borította és a hegyi ösvény olyan keskeny volt, hogy a századnak libasorban kellett haladnia; noha embernek is keserves volt ez az út, a géppuskás lovak és a lőszermálhás lovak is felvergődtek valami keservesen a tetőre. Este nyolc órakor huszonnévkilométeres út után alaposan elfáradtan értünk Szentábrahám községbe.

Ezen a vidéken egész eddig a községig eljött az ellenség. A lakosságból csak kevesen maradtak otthonukban, s ezek beszélték, hogy a kellemetlen verendék csak egy napot töltöttek a faluban, de már másnap október 2-án elmene-kültek.

Éjjelre a közeli magaslatokon tábori őrségekkel biztosítottuk magunkat. Az eső megindult éjszaka. Ismét kellemetlenné vált az idő. Székelykeresztúr Szentábrahámhoz

körülbelül kilenc kilométernyire van, az ellenségnek ide is csak az előjárórje jutott el, s így Székelykeresztúr is keveset szenvedett.

Az éjjel, vagy este a kilencedik század is megérkezett valahonnét. Reggel, október 7-én együtt indultunk Szentábrahámról Magyarandrásfalva felé. Gagy községig a hasonnevű patak mellett haladtunk. Itt mindenütt járt már az oláh. Úton, udvaron mindenütt maga után hagyta a szennyét, mocskát. Gagy községtől nem haladtunk tovább Északnak, hanem nekivágtunk a hegláncoknak keleti irányba. Most már tudtam, hogy mi a cél, — Kápolnásoláhfalut elérni a legrövidebb úton, tehát ugyanaz lesz a mostani útunk is, amelyen visszavonultunk.

Nagykeservesen feljutottunk a Gagy-völgyét a Medeséri völgytől elválasztó hegygerinc tetejére és megláttuk az egy héttel ezelőtti, szeptember 30-iki küzdelmünk színterét. Szentábrahámról indulásunkkor a szakácsok elváltak tőlünk bizonyosan azért, mert az úttalan hegyi utakon úgysem követhettek volna bennünket. A mozgókonyhával valamivel előbb indultak el, mint mi. A reggeli kávé kiosztásának a színhelyén azonban a szakácsok ottfedtek egy húszliteres bádögödönt, tele drága, jó friss zsírral. Kicsibe múlt, hogy ez a megfizethetetlen értékű kincs ott nem maradt a faluban az út közepén. Szerencsére észrevettem, s mivel sajnáltam volna otthagyni, két honvéddel felvettem és gyalogszeresen vittem tovább. Abban reménykedtem, hogy majd csak találkozzunk a szakácsokkal és azután átadjuk nekik. A vitézeknek igen keservesen esett a meglehetősen nehéz bődön cipelése, hiszen éppen elég nehéz volt a szerelvényök is, háromszáz tölténnyel megterhelten. Ezért aztán időnkint váltattam őket a bizony csakhamar az egész század kipuhult a zsírosbődön cipelésében. Igazán alkalmaznom kellett a legvégső esetre tartogatott szigorúságomat, hogy a zsír el ne maradjon. Minden percben más és más két ember vitte, mégis szüntelen ügyelmem kellett, hogy jön-e a zsír? Nagy örömmre egyszerre csak azt tapasztaltam, hogy minden ellenőrzésem nélkül is jön már a zsír, sőt egymás kezéből elykeznek elvenni a terhet. Most meg már mindenki hozni akarta. Nagyon megörültem a legénység eme buzgalmanak, hiszen alig egy félórával előbb még egy karóval biztattam őket, hogy muszáj vinni a zsírt, s lám, most meg mindegyik vinni akarja.

(Folytatjuk.)

Kinek van a legjobb dolgozata?

(Pályázat.)

Meg akarjuk jutalmazni azt a csendőrt, aki írófüzetéből a legszebb és legjobb írásbeli dolgozatot tudja beküldeni. Feltevéink a következők:

1. Pályázhatik minden másod- vagy harmadosztályú író altiszt és csendőr;
2. A pályázó vágja ki valamelyik betelt írófüzetéből azt a dolgozatát, amelyet a legsikerültebbnek tart és küldje be nekünk. A dolgozaton rajta kell lennie a feladatnak, valamint az elbírálásnak is;
3. Meg kell írni, hogy a pályázó a dolgozat megszer-

Kisipari BUTOROK legolesobb készítményű

beszerzési forrása: Budapest, VII., István-út 41-43 (Cserhát-utca sarok) Címre ügyelni.

Tekintse meg dűsan felszerelt raktáramat vételkényszer nélkül.

Raktáron tartok: hálót, ebédőt, kombinált butorokat, reklamert, konyhát.

A magy. kir. csendőrség tagjainak kedvező részletfizetésre.

BÚTORT

legelőnyösebben a készítőnél.
Részletkedvezmény!

Hádl István műbutorasztalos
Budapest, VIII., Baross-utca 22.

Őszi-téli bevásárlása

előtt feltétlenül kérjen árajánlatot, mintákat a REFORMTÓL. Az ország egyik legnagyobb áruháza olcsóságát, megbízhatóságát több ezer csendőr vevőnk igazolja.

Csendőrök részére különösen kedvező fizetési feltételek.

Kérje
képes árjegyzékünket!

Reform Ruházati Rt.

Budapest, VI., Vilmos császár-út 5. szám

kesztése alkalmával melyik örsön szolgált, hányadosztályú író volt és hányadik csendőrségi évét szolgált. Ha a feladatból nem volna kivehető, azt is meg kell írni, hogy a dolgozat melyik évben készült;

4. Az elbírálásnál tekintetbe vesszük: a szépírást, helyesírást, valamint a feladat tökéletes és helyes megoldását;

5. A pályázatul beküldött dolgozatot csak a nyertesnek küldjük vissza, a többi pályázónak nem;

6. Ha a dolgozat nem volna rajta, a pályázó írja reá a teljes nevét, jelenlegi rendfokozatát és beosztási helyét. Ha több lapból áll, azokat össze kell fűzni vagy ragasztani;

7. Mindenki csak egy dolgozattal pályázhatik.

Pályázatot csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el. Határidő: november hó 1. A legjobb dolgozatot szép asztali órával jutalmazzuk. Az eredményt a november 15-iki számunkban fogjuk közölni.

„Fogásolja ki...”

(Megfejtés.)

A folyó évi 16. számunkban közölt pályázat eredményeképpen közreadjuk azokat a csendőrségnél szokásos furcsa szavakat és szófüzéseket, amelyeket a pályázaton résztvevők beküldöttek. A 68 pályázatban főmérdek sajtóságos, nyelvtanilag hibás, vagy tájsházások köréből vett szó, kifejezőmód halmozódik, ezek legnagyobb része azonban csak a helyesírás általános szabályaival ellenkezik, anélkül, hogy a különleges csendőrségre jellemző meg volna bennük.

Kifejezetten a csendőrség nyelvi termékei a következők (zárójelben a helyes kifejezés): *tudomásul szolgál* (tudomásul vettem), *őrt levált* (felvált), *nem fogásolta ki* (nem kifogásolta), *leigazoltat* (igazoltat), *lejelentkezik* (jelentkezik), *lenyomozza az ügyet* (nyomozza, kinyomozza), *kiértésít* (értésít), *tudomásba helyes* (értésít, közli vele), *hiánytalanul előtalál* (talál), *valóban felvettem* (felvettem, vagy inkább: átvettem), *bevonította* (bevonultatta), *szabályszerűen kikezeltem* (megkaptam), *járőr a nyomozást bevezette* (a járőr megindította, megkezdte a nyomozást), *tanu előadta* (a tanu előadta), *elvannak látva* (el vannak látva), *már annál is inkább nem volt szükség rá* (már csak azért sem, vagy: annál kevésbé volt rá szükség), *nehézményel valakinél valamit* (kifogásolja, terhére, rovására írja), *sürgősen jelentsen* (sürgősen jelentse), *nem-e panaszkodott* (nem panaszkodott-e), *százados szárnyparancsnok úr* (a százados úr, vagy a szárnyparancsnok úr), *megfelelő ruházat, szerelvény és fegyverzetel* (ruházattal, szerelvénnel és fegyverzetel), *leállította az autót* (megállította a gépkocsit), *oktatólagos parancs* (oktató parancs), *összetes állomány* (teljes, együttes állomány), *a kettő számú őrzőparancs* (a II. számú őrzőparancs), *csendőregyén* (csendőrség), *vezényeltelési pótdíj* (vezénylési pótdíj, a mostani vezénylési pótdíj: órapénz), *tapasztaltatott* (tapasztaltam, az őrs, vagy a járőr tapasztalta), *kiadásol, kiadásba helyez* (kiad), *bevételez, felvételez* (bevesz, felvesz, átvesz), *okmányol* (okmánnyal felszerel, igazol), *megézsrevételez* (ellenéz, ellen-számol), *hivatkozott felhívásra jelentem* (ha a hivatkozás az

előírt helyen megvan, nem kell külön még arra is hivatkozni, hogy fent már hivatkoztunk), *helyezze tudomásba* (ertesítse), *emelésztotta befolyasolni* (nem hatott rá), *emelésből folyogat* (emelésből), *örizet ala vesz* (örizetbe vesz), *legmesszebbenoleg tagadta* (határozottan tagadta), *lelt neki fuvar* (kuvározt, kocsit adott neki), *külön egyedüli hazban* (egyedülálló hazban), *szegénységi állapotánál fogva* (szegénysége miatt), *ceig pricesz nadrag* (lovaglónadrag), *a tyúkot feléltvezte* (megette), *után álldogálva szórakozott* (álldogált, nézdelődött) *a hátára véve volt zsák* (a hátára vett, kötött) *benlirt tanyan* (X. Y. tanyáján), *még vissza nem érkezett* (nem jött még vissza), *büncselekmény fent nem forogni látszik* (úgy látszik, hogy nem történt büncselekmény), *falolni járt* (fát lopkodott), *víznelküli állapotban volt* (szomjas volt, nem jutott vízhez), *erre fel* (ezért, ekkor, ennek következtében stb.), *betga-lást nyer* (kiderül, rábizonyul), *megkérte* (megkérdezte helyett), *ellopták neki a lovát* (ellopták a lovát), *ellési a vonatot* (lemarad a vonatról), *beszélgetést folytat* (beszélget, tárgyal), *felvette a munkát* (munkába állott), *egyenlőre* (egyenlőre), *oda nyilatkozott* (azt mondta), *beterjeszt* (felterjeszt), *jelenleg* (most), *kikézbésít* (kézbésít), *írásbelileg* (írásban), *jelen felterjesztés* (ez a felterjesztés), *jelenben* (most, mostanában), *kidolgozat* (dolgozat), *előjegyzést fektet fel* (készít), *irattárban elfekvő* (levő).

Az itt összegyűjtött anyag elegendő bizonyosság arra, hogy sok csendőr csak akkor ír egyszerű természetességgel, ha már semmiképpen sem kerülheti el. Ezek a bajtársaink azt hiszik, hogy akkor írnak okosan és szépen, ha úgy kerülgetik az egyszerű, magyaros, helyes kifejezést, mint a macska a forró kását. Nem tudják, de remélhetőleg hamarosan megtanulják, hogy beszédben is, írásban is az a jó és szép, ami egyszerű, rövid, találó s főképpen természetes. Ezért mondja a Csüsz. is, hogy mindenki úgy írjon, ahogy beszél. Sok baj van aztán nálunk az idegen kifejezésekkel. Először is: a csendőr szellemi munkája körében semmi sem fordul elő, amire jó magyar szó ne volna, aztán pedig: aki nem tud arabusul, ne beszéljen arabusul. Aki idegen nyelvekbe bele sem kóstolt, maradjon meg csak a magáénál.

A legtöbb jellemző kifejezést dr. Gergely Sándor őrnagy úr volt szíves beküldeni, akinek — a pályázaton kívül — egy kis kedves emléktárgyat küldöttünk. Érdekes és bő anyagot kaptunk — szintén pályázaton kívül — Csepi Béla százados és Fekete Pál főhadnagy uraktól is.

Az altiszti pályázók közül a legügyesebben összeállított pályázatot Sebestyén Péter újkígyósi őrsbeli tőrzsörmeister küldte be, a jutalmul kitűzött töltőtollat neki ítéltük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN őrnagy.

Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság, Budapest, VI., Rózsa-u. 111. — Felelős üzemvezető: Györy Aladár.

**TELEPES ÉS HÁLÓZATI RÁDIÓK
GRAMOFONGÉPEK ÉS LEMEZEK
CSILLÁROK**

Részletre is legoosóbban. Csereakció.

Reich Miklós cégnél

Budapest, VI., Vilmos császár-út 45. szám. Nagymező-utca sarok.
Kérje a legújabb árjegyzéket!

A magyar csendőr elsősorban magyar céget támogasson!
A 20 év óta fennálló

Nagy Menyhért egyenruhaszabó-
sága és felszerel-
ésicikkek raktára

a)énlja: mérték utáni szabóságát a legkedvezőbb 12 havi részlet-
fizetési kedvezmények mellett.

Budapest, IV., Kecskeméti-u. 9., földemelő. Telefon: 843-52.

Kirendeltségek:

Pécs: Ferenciek-u. 23. // Nyiregyháza: Zrinyi Ilona-u. 9. // Miskolc: Baross Gábor-u. 10.

Hol? Fürth Testvéreknél, Telefon: 373-78.
Budapest, Károly-krt. 1.

Csendőrök és hozzátartozók egyenruházati cikkekből, érmekből, jelvényekből, csipke-, szalag-, gomb-, paszománcikkékből 10% engedményt kapnak

KOVÁCS Bútorcsarnok

Háló-, ebédlő-, úri és kombinált szobák lego csobban részletre is. Vldékre ingyen csomagolás. — Saját üzem. — Telefon: 96-1-84.
Üzlet: Budapest, VIII., Üllői-út 30. Telefon: 44 6-46